

Torsdagen den 8 mars

Kl. 12.00–17.15

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 februari justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält Vasiliki Tsouplaki som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Vasiliki Tsouplaki (V)

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2017/18:116 till försvarsutskottet

§ 4 Hyresrätt

Hyresrätt

Civilutskottets betänkande 2017/18:CU9

Hyresrätt

föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Boendet är en viktig del av våra liv. Det är viktigt att våra bostäder är trygga och att de kan anpassas efter våra olika förutsättningar och behov som uppstår i livet. Det behövs en blandning av boendeformer och alternativ. Bostadsmarknaden ska vara dynamisk och kunna utvecklas allteftersom vi får nya behov och önskemål om hur vi vill bo.

Jag som kristdemokrat ser ett antal saker som måste förenklas, förbättras och stärkas för en fungerande bostadsmarknad de kommande åren i Sverige.

Hyresmarknaden är en viktig del av bostadsmarknaden. Svensk bostadsmarknad befinner sig dock i kris. Trots att byggandet tagit fart är bostadsbristen utbredd runt om i landet. Näringslivet vittnar om en otillgänglig bostadsmarknad som försvårar rekryteringar, och storstädernas handelskamrar ser en hotad tillväxt för landets nyckelföretag.

Hyresmarknaden är i dag mycket svårtillgänglig. Den som inte själv kan erbjuda ett hyreskontrakt i utbyte eller skjuta till pengar under bordet hänvisas till en andra- och tredjehandsmarknad eller en väldigt lång bostadskö. Hyresvärdar kräver fläckfri kreditvärdighet trots att hyrans del av inkomsten är nere på nivåer som motsvarar tidigt 90-tal.

Reformer av hyresregleringen måste ske varsamt, och det är viktigt att konsumenten står stark med ett tydligt besittningsskydd på hyresrättsmarknaden. Bostadsmarknaden är inte som vilken marknad som helst, och därför är det viktigt att hyressättningsystemet tar hänsyn till människors olika livssituationer och tillgång till kapital.

På hyresmarknaden måste lagstiftningen också utformas efter sociala hänsynstaganden och garantera hyresgästens långsiktiga och förutsägbara villkor. En förutsägbar indexering ger möjlighet till planering för såväl hyrestagare som fastighetsägare.

Det krävs också offentlig statistik som ger parterna kunskap om vad som är en rimlig hyresnivå och därmed skydd mot ockerhyror. Är hyran du betalar rimlig? Visste du att du betalar lika mycket som de som bor på den fina gatan lite längre bort? För den ägda marknaden finns gott om sätt att bilda sig en uppfattning om prisbilden. För den hyrda bostaden är detta en väl förborgad hemlighet.

Sverige har också en växande grupp människor med sämre ekonomi. Man kan ha betalningsanmärkningar. Man kan vara nyanländ. Gemensamt är att man med mycket små medel behöver etablera sig på bostadsmarknaden.

Behovet av en social bostadspolitik är därför mycket stort. Boverkets rapport *Etableringshinder på bostadsmarknaden* från 2014 visade hur 77 procent av fastighetsbolagen har krav på inkomstens storlek i förhållande till hyresnivån – ofta tre gånger årshyran i förhållande till bruttointkomsten. 1,3 miljoner människor i vårt land klarar inte av detta. Runt 86 procent av fastighetsägarna godkänner inte aktuella hyresskulder, 72 procent kräver goda referenser och 27 procent av företagen säger nej till hyressökande med betalningsanmärkningar. Slutligen kräver 14 procent att man har en fast anställning.

I botten av bostadsmarknadens hierarki befinner sig många nyanlända som kommit till Sverige under de senaste åren och som nu räknar ned dagarna till etableringstidens slut. I vilken utsträckning kommer kommunerna att behöva tillhandahålla speciallösningar åt den här gruppen för att regeringen står handfallen? I vilken utsträckning är det rimligt att kräva husvagnsarrangemang, köpta bostadsrätter, ombyggda kursgårdar och andra kreativa och mycket dyra lösningar från kommunerna?

I det senaste numret av Fokus återgav jag det möte som vi bostadspolitiska talespersoner hade i Almedalen med de stora byggföretagen. På det mötet sa dessa väldigt tydligt: Vi kommer inte att bygga för den här gruppen.

Om vi inte gör någonting från rikspolitiken kommer det ändå att behöva göras någonting, för den här situationen försvinner inte av sig själv.

Kommunernas användning av sociala kontrakt, där kommunen står för kontraktet via socialtjänsten och hyr ut till boende som inte klarar kostnaden själva, ökar mycket snabbt. I senaste numret av Fokus framkommer att antalet gått från 11 000 till 26 000 under en tioårsperiod.

Kristdemokraterna föreslår att viss del av nyproduktionen ska kunna upplåtas för bostadssociala ändamål. Sverige måste få en social bostadspolitik. Utöver det behövs en stor socialpolitisk utredning som kan presentera flera lösningar. Bostadsbidrag kan inte vara den enda sociala bostadspolitiken. De som står utanför bostadsmarknaden blir allt fler, och de står allt längre bort.

Sverige behöver en social bostadspolitik värd namnet. Då behöver det göras mer för att vi ska få en mer tillgänglig bostadsmarknad, alltifrån förändringar när det gäller skatter till att vi ser boendet som en del av vår välfärd.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 8.

Anf. 2 MATS GREEN (M):

Herr talman! Låt mig för tids vinnande yrka bifall till alliansreservation 8. Givetvis står vi bakom alla våra reservationer.

Herr talman! Sverige måste ha fler bostäder. Det har aldrig varit viktigare. Bostadspolitiken och vikten av fler bostäder är en av Sveriges absolut största samhällsutmaningar. Enligt Boverkets prognos behövs 600 000 nya bostäder till 2025. För att detta behov ska kunna mötas krävs rejäla reformer av bygg- och bostadspolitiken. Prognoser inför 2018, det vill säga det år där vi befinner oss nu, visar dock på en vikande byggtakt, något som är det sista Sverige behöver, herr talman.

Naturligtvis är tillväxt och arbetsmarknadens funktion viktiga saker men kanske inte det viktigaste för den enskilda människan. Men vad är det vi ser just nu? Vi ser unga vuxna som bor hemma hos föräldrarna och inte kan flytta hemifrån. Vi ser äldre som känner att de inte kan sälja sina hus och flytta till en mindre och lämpligare bostad på grund av inlåsnings effekter.

Vi ser människor som skiljer sig men som inte kan flytta isär, och vi ser andra som inte kan flytta dit där det finns jobb. Vi hör dessutom om företag som funderar på att flytta från Sverige just på grund av att deras anställda inte kan hitta någon bostad. På allt detta läggs dessutom migrationsutmaningen.

Herr talman! När vi här i dag ska diskutera motionsbetänkandet om hyresrätter är det för oss som bor i just hyresrätt tydligt att de regleringar och system som vi byggt upp kring hyresrätten har skapat stora problem. En gång i tiden var det hyrda boendet ett alternativ för den som snabbt och enkelt behövde få tag på en bostad. I dag ser vi att det är precis tvärtom: Det är det hyrda boendet som är svårtillgängligt genom decennielånga köer och tröga system.

Detta, herr talman, är inte hållbart om hyresrätten ska kunna vara en central del av vårt bostadsbestånd även i framtiden. Jag noterar att allt fler inser att detta måste förändras. Bland annat har Hyresgästföreningen tillsatt en hyreskommission. Man erkänner tydligt att dagens modell har brister och att systemet är i behov av utveckling. Jag välkomnar detta.

Något som oroar mig är dock att vänsterpartiernas företrädare har ett alltför ensidigt fokus på just fördelningen av bostäder. Men fördelningen

av bostäder är alltså inte det primära problemet. Problemet i Sverige i dag, herr talman, är att det byggs för lite bostäder. Det är beklagligt att regeringen inte delar den bilden utan blundar för de regleringar på bostadsmarknaden som faktiskt marginaliserar hyresrättens ställning och hämmar bostadsbyggandet generellt. Från vänster hörs ofta röster om att Alliansens politik är ett hot mot hyresrätten, samtidigt som man i ur och skur försvarar dagens dysfunktionella system.

Herr talman! Det är just dagens system som bidragit till att hyresrätten under lång tid marginaliserats. Det är dagens system som har skapat decennielånga bostadsköer. Ett system som leder till svartkontrakt och enorma bostadsköer är, herr talman, inte något som ska försvaras. Jag skulle vilja rikta en vädjan till mina rödgröna kollegor: Våga börja ifrågasätta motbevisade sanningar och erkänna att vi måste vidta åtgärder för att värna hyresrätten!

Herr talman! Vi har i Sverige en djupt dysfunktionell bostadsmarknad, där politiska regleringar av olika slag under alltför lång tid försvårat för människor att både äga sitt boende och få tillgång till en hyresrätt. Sverige har den mest reglerade bostadsmarknaden i EU. Det är då heller ingen slump att Sverige också har ett av de största problemen och en av de absolut största bostadsutmaningarna. Dock är faktiskt det mest anmärkningsvärda, herr talman, att den nuvarande regeringen i princip fullständigt har abdikerat från sitt ansvar för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Förslag för fler bostäder lyser med sin frånvaro.

Det här håller inte, herr talman. Det är tydligt att det krävs en ny regering om vi ska få bukt med bristen på bostäder i hela Sverige.

Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Jag skulle i den här debatten vilja lyfta fram bostadsrättslagen, som Sverigedemokraternas reservation nr 24 avser. Det handlar om kommunernas och landstingens möjlighet att köpa en bostadsrätt i en bostadsrättsförening.

Med nuvarande lagstiftning kan inte en bostadsrättsförening förhindra en kommun eller ett landsting att köpa en bostadsrätt. Det här innebär en del konsekvenser för dem som har en bostadsrätt i en bostadsrättsförening. Man vet kanske inte vilka personer som befinner sig i fastigheten och i vilken utsträckning. Eftersom det är en kommun som äger en av lägenheterna vet man inte exakt till vilka den hyrs ut. Man vet inte heller hur hög omsättning det är på hyresgäster i en av lägenheterna i ens fastighet. Samtidigt vet man inte i vilken utsträckning de här hyresgästerna är beredda att ta ansvar i föreningen och för fastigheten.

Väldigt många i Sverige har köpt en bostadsrätt. Man har ett önskemål om att kunna välja den bostad som man själv i större utsträckning tycker är intressant. Man vill ha möjlighet att påverka både fastigheten och sin egen bostad. Man kan också vara med och bidra i en förening för att kunna hålla nere de kostnader som det innebär att ha en bostad. Man kan hjälpa till vid gemensam skottning och städning av trappor och vara med aktivt i styrelsearbete och liknande för att hålla ned kostnaderna. Det här är såklart någonting som i allra högsta grad påverkas ifall en kommun går in och köper en del av bostadsrättsföreningens lägenheter. Det innebär att man får en mindre aktiv del i föreningen.

Något som är väldigt konstigt med den här lagstiftningen är att man tar ifrån bostadsrättsföreningarna självbestämmanderätten när det gäller vilka som köper en bostad. Man kan alltså inte påverka det; enligt den här lagstiftningen kan man inte neka kommunerna att köpa. Detta påverkar såklart i allra högsta grad.

Ett annat problem med att kommuner och landsting går in och köper bostadsrätter är att det innebär en marknadspåverkan på bostadspriserna. Det är väldigt många kommuner som har lagt ned extremt mycket pengar, flera miljoner kronor, på att köpa in de här bostäderna. I Boverkets bostadsmarknadsenkät visar man att det de senaste åren har skett en dubbelning av antalet kommuner som väljer att göra på det här sättet för att ordna fram bostäder i kommunen.

Bakgrunden till det här är kanske framför allt det stora antal asylsökande som sökte sig till Sverige under 2015 men även kommande år och det stora antal personer som beviljats uppehållstillstånd i Sverige. Den anvisningslag som antogs den 1 mars 2016 innebär att kommunerna måste ta emot en viss andel av de nyanlända invandrarna genom en kvot. Där har man ett bostadsförsörjningsansvar. Detta är väl en orsak till att vi har den situation vi har i dag.

Sverigedemokraterna har lagt fram en rad förslag för att få bukt med de problem som uppstår när kommunerna går in och köper bostäder på det här viset. Vi föreslår att en bostadsrättsförenings styrelse ska kunna neka en kommun att köpa en bostadsrätt i föreningen. Men det innebär inte att Sverigedemokraterna helt säger nej till att en kommun ska kunna köpa en bostadsrätt, utan det ska vara upp till föreningen att avgöra. En bostadsrättsförening som väljer att tillåta försäljning av en bostadsrätt till en kommun ska också kunna ta ut högre hyror av kommunen, eftersom kommunen inte är med i det förvaltningsarbete som det innebär att ha en bostadsrättsförening. Det här skulle kunna gynna de föreningar som väljer att ändå tillåta någon form av försäljning.

Vi föreslår också att en utredning ska tillsättas för att se över hela lagen när det gäller bostadsköp och framför allt titta på om en mäklare kanske ska tvingas tillkännage när en kommun är med i en budgivning, så att man vet att kommunen finns med i budgivningsprocessen. Eventuellt kan det också vara möjligt att begränsa kommunala köp till att bara äga rum när det finns ett fast pris på en bostad. För att kunna komma fram till bättre lösningar för bostadsrättslagen och de negativa konsekvenser som vi har sett på området föreslår vi de här tre åtgärderna.

Herr talman! Vidare yrkar jag bifall till reservation 19, som handlar om trångboddhet. Sverigedemokraterna har lagt fram ett förslag om att fastighetsägarna ska kunna reglera hur många som bor i en fastighet. Det finns i dag en möjlighet att skriva in det i kontraktet, men inte så att det är juridiskt bindande. Det är i dag väldigt svårt för en fastighetsägare att styra över hur många som bor i fastigheten.

Det här drabbar fastighetsägarna på flera sätt. Dels har man ingen överblick över vilka som bor där, dels innebär det högre slitage. Det innebär också en stor konsekvens för de enskilda. Vi ser hur trångboddheten har ökat i samhället. Det påverkar bland annat studiemöjligheterna. Grannarna har ingen kontroll på vilka som bor i fastigheten och rör sig i trapphuset. Det innebär självklart försämrade integration och andra sociala problem.

Polisen, socialtjänsten och bostadsbolag vittnar också om en omfattande svarthandel med hyreskontrakt som organiserad verksamhet. Det finns en alternativ bostadsförmedling i Sverige i dag.

Även för kommunerna försvårar trångboddheten väldigt mycket, eftersom man inte kan ha bra planeringsförutsättningar för hur ett bostadsområde ska utvecklas. På kort tid kan antalet boende i ett bostadsområde fördubblas. Däremot har det inte byggts några bostäder. Det försämrar såklart den kommunala servicen.

Bland annat av de anledningarna yrkar Sverigedemokraterna bifall till reservationerna 19 och 24.

Anf. 4 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Utskottsvänner! Vi ser ett alltmer kluvet Sverige, där många under alltför lång tid köat för att få hyresrätter. Samtidigt har prisutvecklingen på marknaden för ägda bostäder föranlett kraftfulla åtgärder som hindrar hushåll från att låna pengar för att kunna äga en bostad eller köpa sig en bostadsrätt. Amorteringskrav och bolånetak har införts, och det gör att familjer som gärna hade velat äga sin bostad måste ställa sig i samma kö som hundratals andra till svåråtkomliga och dyra hyresrätter.

Sedan har vi å andra sidan den hopplösa situation som exempelvis Stadsmissionen beskriver här i Stockholm och även i Malmö och Göteborg: Tusentals barn växer upp i familjer som saknar fast adress. Det här är inga röststarka personer som någon åtar sig att lobba och driva opinion för. Det är ingen målgrupp som partierna inför valet planerar att rikta sina budskap och utskick till. Men i ett anständigt samhälle där vi tar hand om varandra ska det finnas inslag av en social bostadspolitik som sänker trösklarna till en första egen bostad – och då inte på sätt som döljs i en överbelastad kommunal socialtjänst där sociala kontrakt riskerar att skapa konflikter med den ordinarie bostadskön.

Antingen vi är beredda att erkänna problemet eller inte måste vi politiker se till att ta ansvar för och lösa detta. Klyvningen mellan dem som är innanför och dem som står utanför bostadsmarknaden är vår allra största utmaning i bostadspolitiken.

Den här situationen kommer att fortgå och eskalera om vi inte reformerar vår bostadspolitik i grunden så att de lägenheter blir tillgängliga som har lämplig storlek och standard och låg hyra. Då är lösningen att bygga mer men framför allt att se till att få igång flyttkedjorna.

Herr talman! Hyressättningen är kanske det största bygghindret som vi måste ta itu med. Det är en starkt bidragande orsak till att rörligheten är låg och till att vi har inlåsnings effekter. Med ett reformerat hyressättnings-system där fri hyressättning i nyproduktion införs som ett alternativ till presumtionshyror kommer utbudet av hyresrätter att öka på nytt. Med friare hyressättning kommer frågan om vetorätt vid förhandlingar om presumtionshyror inte att bli aktuell. Det har vi yrkat på i vår reservation 4, men jag yrkar inte bifall till den här i dag.

Dagens system med kollektiva förhandlingar är inte rättvist. För att citera vd:n för ett kommunalt bostadsbolag i Skåne som jag träffade i går: Det finns en part som utan eget ansvar bara kan säga nej.

Centerpartiet vill också se en övergång till mer marknadsanpassade hyror i det befintliga beståndet. Men det får inte gå ut över besittningsskyddet

eller skapa en situation där det inte finns skydd mot hyreshöjningar för de grupper som då inte skulle ha råd att bo kvar.

Riksrevisionen har i en rapport nyligen lyckats avliva en del myter om sambandet mellan bruksvärdessystemet och inkomstutvecklingen. Rapporten kommer fram till att om man flyttar in i en hyresrätt med en förmånlig bruksvärdeshyra jobbar man mindre och får bara på grund av sitt val av bostad sämre inkomstutveckling än man annars skulle ha haft. Det är uppseendeväckande. Men regeringens svar på detta som kom den 1 mars är ett icke-svar – en tröttsam upprepning av dess tilltro till den rådande ordningen och en enda lång hyllning av bostadssubventionernas förträfflighet.

Herr talman! Vi vet att det är många som på sikt skulle både vilja och ha råd att äga sin bostad. Det är olyckligt att det bara är möjligt att skapa ägarlägenheter i nyproduktion. För förstagångsköparen blir det väldigt kostsamt och svårt jämfört med att kunna köpa en bostad och bo kvar i ett område där man trivs och fortsätta göra bostadskarriär där. En bättre integrationsåtgärd på bostadsmarknaden finns inte, herr talman, än att blanda hyreslägenheter med bostadsrätter och ägarlägenheter så att man på frivillig väg kan bli ägare av en bostad i samma trappuppgång som grannar som fortsätter hyra sin bostad.

Den sortens tredimensionell fastighetsbildning är inte möjlig i dag, och det skulle Centerpartiet vilja ändra på. Vi ser inte framför oss en ny ombyggingsväg till följd av detta, men vi tror att ägarlägenheter vore ett sätt att få igång upprustningen av beståndet och öka engagemanget med en ny egnahemsrörelse i miljonprogrammen och i trädgårdsstäder av modernare snitt. Därför yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation 26.

Herr talman! Alliansen delar i stort synen på behovet av reformer inom bostadspolitiken, och så snart vi har återtagit makten kommer vi från Centerpartiets sida att vilja se blocköverskridande bostadssamtal som ger resultat – till skillnad från dem som vi upplevde vid den här tiden för två år sedan, då regeringen var illa förberedd, bytte minister under tiden och var helt ovillig att diskutera verkliga reformer som skulle kunna göra skillnad.

Andrahandsuthyrning behöver förenklas. Framför allt vore det en möjlighet för många som bor stort men av olika skäl inte kan eller vill flytta att få en extra inkomst att finansiera sitt nuvarande boende med. Det kan vara äldre ensamstående som med en enklare ombyggnad kan upplåta ett utrymme i villan åt en student, en nyanländ eller någon som blivit akut bostadslös. Det kan vara någon som äger en bostadsrätt som man inte utnyttjar men som man inte vill göra sig av med. Tyvärr är det fortfarande så att många av våra bostäder inte används fullt ut.

Centerpartiet tror att en del av bostadskrisen kan åtgärdas med hjälp av bostäder som redan finns. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 8 från Alliansen.

Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Trots att det byggs väldigt många bostäder i Sverige i dag, fler än på mycket länge, är bostadsbristen fortsatt stor. Det är en inskränkning av människors frihet. Snart en halv miljon unga gör inte annat än längtar efter att flytta hemifrån.

Hur svårt kan det vara att bestämma sig för att vi ska ha en bostadspolitik som faktiskt bygger till det antal personer som bor här? Tydligt är det svårt för flera av riksdagens partier att ta ställning för det. Det är det inte för mig.

Jag har en syster som ville flytta till Stockholm för att plugga. Hon var väldigt förväntansfull och glad över att få den chansen. Men att hitta någonstans att bo var ett nästan omöjligt uppdrag. Hon hade inte väntat sig att det stora problemet för att ta sig igenom utbildningen inte skulle vara tentorna utan boendet. Hon fick hanka sig fram på soffor hos vänner och en kortare tid som inneboende hos en person tills hon fick ett tidsbegränsat, överprissat andrahandskontrakt på ett litet rum i en korridor. Till slut fick hon hoppa av och lämna Stockholm. Det gick inte att hitta ett hem. Hon slutförde aldrig sina studier på Stockholms universitet.

I högerpartiernas bostadsmotioner är det bara högre hyror, privatiseringar av både planering och bostadsbyggande, utförsäljningar och ett ännu större ansvar lagt på föräldrarnas axlar som ska lösa situationen. Det är ingen frihet. Det är ett svek mot alla unga människor som vill flytta hemifrån eller, som min syster, flytta för att plugga.

Sedan år 2000 har 200 000 billiga hyresrätter ombildats till dyra bostadsrätter i hela Sverige. Tänk er att vi hade haft 130 000 fler billiga hyresrätter i Stockholm i dag! Hur hade situationen sett ut då? Köerna hade varit betydligt kortare, och det hade varit mycket lättare att hitta någonstans att bo.

I kommunen Upplands-Bro har bostadspriserna ökat med 2 500 procent på 20 år. Löneutvecklingen under motsvarande tid har inte varit i närheten av detta. Det betyder att vi får mindre bostad för pengarna i dag. Det är för mig motsatsen till modernisering, högre levnadsstandard och ökad livskvalitet.

När priserna sticker iväg sätter det sig även på hyrorna. Vi behöver därför gå från en totalt privatiserad bostadsmarknad till en bostadspolitik för alla. Den behöver kopplas närmare välfärdspolitiken. Att se till att det finns tillräckligt många bostäder behöver vara ett gemensamt projekt över generationsgränser och över kommungränser eftersom vi vet att välfärdsystem som bygger på att varje barn ska belastas med bördan att spara pengar i hela sitt liv till en insats i en bostad, till en universitetsutbildning eller till en sjukförsäkring inte är jämlika. Alla kommer inte att ha de pengarna.

Är det inte rimligare att vi alla hjälps åt, precis som vi gör på alla andra välfärdsområden, organiserar detta tillsammans och använder gemensamma resurser som skatter eller statlig belåning för att se till att bostadsbristen byggs bort? Detta i stället för att var och en av oss ska låna så enormt stora summor som vi gör i dag, vilket skapar ökad social utslagning och trångboddhet.

I dag är ojämlikheten på bostadsmarknaden väldigt stor. Ensamma personer kan bo på helt enorma ytor till ganska låg kostnad samtidigt som andra får tränga ihop sig på små ytor till väldigt höga hyror, lite beroende på när man skaffade sig sin bostad, vilka kontakter man har och hur gammal man var när man skulle flytta ut.

Det här är en väldigt orättvis ordning, och jag menar att det kräver viss omfördelning att rätta till den. De som bor i de dyraste husen i de rikaste Stockholmskommunerna ska få möjlighet att bidra lite mer för att vi ska

kunna garantera att inga barn någonsin vräks och att unga personer kan flytta till sin drömutbildning. Då kan alla få god boendestandard, och då kan vi få ett bostadsbyggande som är mindre beroende av enskilda konjunkturen och faktiskt fokuserar på behovet.

Herr talman! Det råder stor arbetskraftsbrist i byggbranschen i dag, i grunden därför att vi inte har en politik för ett högt byggande över tid utan bara är i händerna på konjunkturen. Då faller många arbetare ifrån när det går ned, och det blir svårt att få tillbaka kompetensen när det går upp.

Det konstiga är att regeringen fortsätter att ha ett ROT-bidrag för att hyggliga kök som ägs av i första hand välbeställda stockholmare ska kunna renoveras, när det är brist på folk som kan bygga nya hyresrätter. Det är faktiskt en obegriplig politik. Och arbetskraftsbristen driver i sin tur upp priserna.

Jag säger som byggnadsarbetaren Henrik Samdahl sa till Expressen: ”Företagarna grävde guld, miljardiffel med gratis material och högre timdebiteringar. I våra lönekuvert syntes inget. Detta samtidigt som bristen på arbetskraft för att bygga förskolor och bostäder gjorde att anbudet blev få och prislappen följaktligen högre. Det var helt enkelt mer lukrativt för byggföretagen att rotrenovera”.

Det ROT-bidrag som delades ut bara i Dalarna förra året motsvarar 192 förskolor med sammanlagt 960 avdelningar. Jag måste verkligen fråga mig om inte det hade varit ett bättre sätt att använda pengarna än att låta dem gå till ytterligare altaner för några familjer.

Herr talman! Tack vare investeringsstödet som Vänsterpartiet tillsammans med regeringen har infört har över 10 000 billiga hyresrätter byggts till yngre, äldre, studenter, familjer och pensionärer. Vi har med ett tydligt politiskt fokus sett till att det har byggts för att fler ska kunna flytta hemifrån. Fler ska ha möjlighet att flytta från den stora villan som kanske kräver gräsklippning som man inte orkar med. Fler ska kunna flytta till drömutbildningen.

En rad kommuner ute i Sverige har byggt med dessa investeringsstöd: Karlshamn, Halmstad, Ängelholm, Umeå, Vännäs, Malå. Det kommer att ta hela dagen om jag ska stå här och räkna upp alla kommuner som har använt sig av investeringsstödet, några av dem för första gången.

Men märk väl att högerpartierna i riksdagen, inklusive Sverigedemokraterna, vill avskaffa stödet för byggande av billiga bostäder. De vill riva dessa bostäder; de vill inte att de ska byggas. De är emot att det byggs billiga hyresrätter. Sedan vill de dessutom höja hyrorna för de bostäder som finns till nivåer som är högre än dagens. De vill införa så kallade marknadshyror.

Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna är de unga bostadssökandes största skräck. Hur ska min syster kunna hitta någonstans att bo om stöden avskaffas nästa mandatperiod?

En röst på några av högerpartierna i höstens val kommer att dubblera hyrorna ute i landet. Du kommer att få betala 14 000 kronor för en trea i stället för dagens 7 000. Du kommer att få betala 10 000 kronor för en tvåa i stället för dagens 5 000. Du kommer att få betala 8 000 kronor i hyra varje månad för en etta i stället för dagens 4 000. Tänk på det när du lägger din röst i höst.

Och inte nog med det – stödet till byggande av billiga hyresrätter kommer att försvinna om det blir en högerregering i höst. I högerns Sverige går nämligen ideologi före ditt behov av ett hem för dig och din familj.

Jag beklagar detta. En röst på vänstern i höst kommer däremot att leda till fler hyresrätter som vanliga knegare har råd med.

Anf. 6 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Nooshi Dadgostar använder nästan åtta minuter för att berätta om allianspartiernas politik. Det kan man tacka för. Det är klart att hon inte höll sig helt och hållet till sanningen, men det är inte det jag tänkte diskutera nu i det första replikskiftet.

Jag tänkte i stället sträcka ut handen och hylla Vänsterpartiet. Det finns ett behov av ett parti i Sveriges riksdag som talar om de växande klyftorna i samhället och om människor som har det svårt, saknar möjligheter till inkomst och försörjning och saknar bostad. Det är en väldigt sympatisk tanke. Det finns partier på allianssidan som också gärna talar om detta.

För någon månad sedan släppte Riksrevisionen en rapport som handlar om hyressättningssystemet och hur det fungerar i dag. Riksrevisionen säger bland annat att dagens hyressättningssystem påverkar arbetskraftsutbudet på ett sådant sätt att människor som bor i de billigaste hyresrätterna tenderar att arbeta i lägre grad. Detta leder i förlängningen till att vi får ytterligare inkomstklyftor. Vi får en ny fattigdom som kommer sig av att vårt sätt att sätta hyror leder till fattigdomsfällor.

Har man en känsla för dessa utsatta grupper borde det vara naturligt att tycka att detta är ett stort problem. Jag skulle vilja fråga Nooshi Dadgostar om hon inte anser att det är ett allvarligt bekymmer när vi får inläsnings-effekter och fattigdomsfällor i en stor del av vårt bostadsbestånd.

Anf. 7 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Bostadsbristen berör inte en liten, specifik grupp. Om du är medelinkomsttagare i Stockholm i dag har du inte insats att köpa en bostad. Detta är ett problem som berör hela samhället och inte bara en liten, utsatt grupp. Man måste i dag betala så mycket för en etta eller en tvåa i storstäderna att man nog inte under hela sin livslängd kommer att kunna betala av den skuld man tar på sig. Detta är allvarligt, men jag tycker inte att det tas på allvar.

Jag noterar att Ola Johansson och även de andra borgerliga partierna – jag har läst deras bostadsmotioner – för ett krig mot de billiga hyresrätterna. De ska rivas, de ska bort, de ska inte byggas. Ola Johansson menar att om hyresrätterna är för billiga skapar det dålig moral hos arbetarna där ute. Det är det Ola Johansson säger, och det är ju en patronföreställning.

Om det skulle vara dåligt med låga hyror borde vi väl också höja priset på mat, på utbildning och på vård. På det sättet piskar man människor att arbeta tolv timmar om dagen för att ha råd med alla dessa varor. Jag menar att detta inte är sant.

När Riksrevisionen var i utskottet fick vi också veta att de tar avstånd från användning av den mätning de har gjort på ett mer strukturellt sätt. Ola Johansson var kanske också med när vi ställde frågor om vilka slutsatser man kan dra av detta. Riksrevisionen tyckte att man i princip inte kunde dra några slutsatser av den lilla och specifika mätning de hade gjort i en specifik kommun. Jag föreslår att Ola Johansson inte använder detta

som något som ska spridas ut och tillämpas på hela systemet. Jag tycker att det är viktigt att alla människor har råd att bo.

Prot. 2017/18:81
8 mars

Hyresrätt

Anf. 8 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det är inte jag som säger detta, utan det är Riksrevisionen som konstaterar att det finns en risk för att vi får en fattigdomsfälla i den typ av bostadsbestånd vi har. Jag tycker att vi kan och ska diskutera det faktum att det finns bostadssituationer som leder till detta. Vänsterpartiet borde ägna mer tid åt att problematisera kring detta.

Jag kan inte låta bli att bemöta det som Nooshi Dadgostar säger om att Centerpartiet skulle vilja bidra till att riva lägenheter. Jag undrar var hon har fått det från. Det verkar fullständigt taget ur luften.

Hon säger också att med Centerpartiets och Alliansens logik skulle vi höja priset på mat. Nej, det är inte vad det handlar om. Priset på mat ska ju i någon mån motsvara kostnaden det innebär att producera maten. Det är möjligen här skillnaden finns i vårt sätt att se det. Nooshi Dadgostar bortser helt och hållet från att det finns en orsak till att det råder brist på bostäder och att den orsaken har ett samband med att det saknas en plånbok att plocka pengar ur för att betala priset för att tillgodose detta.

Hon säger också att man inte bara kan sätta sig i händerna på konjunkturen. Vad ska man annars sätta sig i händerna på? Hur ser den plånboken ut, detta ymnighetshorn som det är meningen att Vänsterpartiets dubblade bostadssubventioner ska ösas ur? Var finns detta?

Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi menar att det krävs bostadspolitik för att bygga bort bostadsbristen. Det är det som skiljer mig från Ola Johansson. Ola Johansson har en hög tilltro till marknaden och att den ska fixa detta – det har inte vi. Vi menar att vi måste ha en plan för att bygga bort bostadsbristen i Sverige. Det kommer inte att ske av sig självt.

Jag är glad att Ola Johansson tar upp frågan om fattigdomsfälla. En fattigdomsfälla skapar man om man sänker människors löner och höjer deras hyror. Det är detta som Ola Johansson kommer att gå till val på. Det är detta han ska stå och säga på gator och torg över hela Sverige: Era löner ska sänkas, och vi kommer att höja era hyror! Sedan kan du stå där och förklara hur det inte ska skapa en fattigdomsfälla, Ola Johansson, för det är ju precis vad det gör.

Om utgifterna överskrider den lön man har så har man stora problem. Det är detta som är fattigdom. Det är detta som är din politik, Ola Johansson.

Det är svårt att svara på det som du säger. Du menar att hyran ska dubblas. Det är ju detta som marknadshyra innebär. Vi har mätningar på det, hur många som helst. Och lönerna ska Ola Johansson lagstifta om här i riksdagen, för de ska sänkas.

Du kan ju gå ut och prata om hur detta ska gå ihop och hur det inte skapar fattigdom. I mina öron skapar det fattigdom, och jag tror inte på denna väg. Jag vill minska klyftorna i Sverige. Jag vill att människor ska kunna välja och vraka bland billiga hyresrätter på Östermalm, i Malmö och i Umeå. Vi ska ha en bredd, och människor ska kunna välja. Om priserna är på de här nivåerna kommer man aldrig att kunna göra det.

Om Ola Johansson blir bostadsminister kommer människor att ligga hemlösa på gatorna därför att hyrorna ligger så högt och lönerna så lågt. Eller hur? Visst är det så?

Anf. 10 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Vänsterpartiets vice partiledare, höginkomsttagaren Nooshi Dadgostar, har nu stått och skrikit från talarstolen: Hur svårt kan det vara?

Då vill jag säga att de orden faktiskt är min replik. Det är Caroline Szybers, Ola Johanssons och Robert Hannahs replik. Vänsterpartiet är stödparti till regeringen, och Vänsterpartiet har alltså röstat för den frånavaro av bostadspolitik som vi har sett de senaste tre åren. Det är Vänsterpartiet som har gjort detta möjligt.

Nooshi Dadgostar står och pratar om sin syster som ska flytta till Stockholm. Då kan man börja med att konstatera att det är de rödgröna partierna som har makten i Stockholm. Och inte nog med det: Det är Nooshi Dadgostars parti som har ansvar för bostadshanteringen i Stockholms stad.

Det är alltså jag och mina allianskollegor som ska ställa frågan: Hur svårt kan det vara?

Sedan kan man stå här och tala med högt tonläge och tro att man kan skrika sig fri från hederlighet och sanning i argumentationen. Vi kommer aldrig att bli överens där. Men jag skulle uppskatta om Vänsterpartiet kunde komma med ett eget, positivt förslag om hur vi ska få fler bostäder i Sverige. Det som utmärker Vänsterpartiets bostadspolitik är ju inte allt det man är för utan allt det man är emot.

Återigen: Det är ni som stöttar regeringen. Det är ni som driver igenom regeringens budgetar. Då är det inte trovärdigt att vilja hävda att Vänsterpartiet har varit medansvariga till allt som är bra medan man inte har något ansvar alls för sådant som har fallerat fullständigt. Det är inte rätt, och det är framför allt inte ärligt.

(Applåder)

Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är kaxigt av Mats Green att stå här efter två borgerliga mandatperioder där hyresrättsbyggandet fullkomligt störtök efter att ni tagit bort investeringsstödet.

Ni hade 18 000 eller 19 000 byggda bostäder per år. Ni avskaffade bostadspolitiken under era år.

Vi har däremot haft 72 000 färdigställda bostäder under förrförra året, och förra året var det väl 53 000. Om detta för Mats Green är detsamma som ingen bostadspolitik och att ingenting har hänt sedan de åtta fattiga borgerliga åren tycker jag att det är ganska kaxigt. Du vill ju tillbaka till en politik som gav 15 000 bostäder per år.

Vi bygger nu fler bostäder på ett år än vad ni gjorde under två mandatperioder. Är det inte en stor skillnad mellan höger och vänster i bostadspolitiken? Jag tycker att det är otroligt kaxigt av Mats Green att stå här och skylla ifrån sig.

Ni ombildade 30 000 allmännyttiga bostäder i Stockholm under era mandatperioder. Vi har 30 000 färre allmännyttiga billiga hyresrätter i Stockholm. Det är klart att det är otroligt svårt att vända på den skutan när

ni har rensat bort så många billiga hyresrätter från Stockholmsmarknaden, vilket har skapat den stora segregation vi har i Stockholm i dag. Priserna formligen rusar, och ingen normalinkomsttagare kan i dag ta sig in i Stockholms innerstad eller ens någonstans i kommunen.

Det är viktigt att vi ställer om bostadspolitiken. Vi behöver ha ett fortsatt investeringsstöd även nästa mandatperiod. Vi behöver också statliga lån för att upprätthålla en bra byggtakt under en konjunktur som inte är lika stark som den är nu.

Anf. 12 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Återigen står Nooshi Dadgostar här och målar upp en väldigt dystert bild av Stockholm. Det är en bild som jag instämmer i när det gäller bostadspolitiken. Men det är faktiskt Nooshis parti som har ansvar för bostadspolitiken i Stockholm. Det är alltså inte i Sveriges riksdag man ska ställa sådana frågor utan på Vänsterpartiets gruppmöten i Stockholms stadshus. Det är där man ska ställa frågan: Hur svårt kan det vara? Det är där man ska ställa sina frågor, gärna med ett lika högt tonläge.

Man ska också komma ihåg att ingen i branschen vill ha investeringsstöd. Jag kan också tycka att det är egendomligt att just Vänsterpartiet strider för att vi ska köra in miljarder i privata byggföretags fickor.

Investeringsstödet var anledningen till att bostadsbyggandet gick ned under de första alliansåren. Det kom ju en liten finanskris, som de flesta har hört talas om och som vi fortfarande hanterar i Sverige. Det var det som var anledningen.

När började man då avveckla de nålpenar som investeringsstöden ändå är? Jo, det var faktiskt redan före 2006. Det gjordes i budgetar som stöttades av Vänsterpartiet, som nu stöttar den här regeringens frånvaro av bostadspolitik.

Nooshi Dadgostar säger att vi behöver en ny bostadspolitik. Det är egentligen min sak att säga det, för det är ju hon som förkroppsligar den totalt misslyckade bostadspolitik som har gått ut över dem som hon säger sig vilja värna, alltså knegarna.

Återigen vill jag säga att höginkomsttagaren Nooshi Dadgostar bör gå direkt från plenisalen över till Stockholms stadshus och fråga: Vad håller ni på med? Hur svårt kan det vara? Det är de frågor som borde ställas.

(Applåder)

Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är kul att Mats Green vill föra en Stockholmsdebatt i Sveriges riksdag. Allting händer ju inte i Stockholm, Mats Green!

Vi har vänt på hela Stockholmspolitiken. Aldrig någonsin har det marknadsvisats för så många hyresrätter i Stockholm som i dag. När ni förstörde, sålde ut och ombildade bort hyresrätterna bygger vi nu nya. Det har inte byggts så här mycket någonsin under den period som Mats Greens partikamrater styrde Stockholm. Moderaternas tid i Stockholms stad har varit en katastrof för bostadsmarknaden. Det är därför det ser ut som det gör.

Vi försöker ändra på detta. Vi kommer också att nå goda resultat, men det tar naturligtvis tid att bygga nya hyresrätter. Det är viktigt.

Jag vill också peka på att det är stora skillnader mellan oss. Väljarna måste få veta vad din politik går ut på – att de ska få betala dubbelt så hög

hyra. Ni vill ta bort de stöd som finns. Stöden används ju; det är anmärkningsvärt att Mats Green far med osanning om detta. Han säger att ingen har sökt investeringsstöd. Det är ju översökt! Det är 10 000 hyresrätter som har byggts med investeringsstöd.

Sedan kan man förneka det om man vill föra en sådan debatt. Det är väl förnekelse som förkroppsligar bostadspolitiken i det borgerliga hörnet, där man bara ägnar sig åt att privatisera och sälja ut i stället för att styra, bygga eller investera.

Det är klart att det spelar roll om man lägger pengar på något. Annars hade vi kunnat avskaffa statsbudgetarna. Det är kanske det som Mats Green siktar på. Då behöver vi inte lägga pengar på skola, utbildning eller vård, för de fungerar ju inte med Mats Greens logik. Men det tror jag inte på. Jag tror att vi behöver ha lån och investeringsstöd. Vi behöver underlätta för kommunerna att köpa mark och styra byggandet på sin egen mark. Vi behöver se till att det finns en sammanhållen bostadspolitik, så att det byggs mycket fler hyresrätter än i dag.

Anf. 14 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 8. För tids vinnande yrkar vi i Liberalerna inte bifall till våra övriga reservationer, men vi står såklart helhjärtat bakom även dem.

Liberalerna ser att den svenska bostadsmarknaden inte fungerar. Det byggs för lite, och köerna är för långa. De utan socialt kapital eller kötid kommer inte in på hyresmarknaden. De utan finansiellt kapital har inte råd att köpa. Klassresorna stannar redan i föräldrarnas farstuvist.

Endast en av tio ungdomar i Sverige i dag tycker enligt Ungdomsbarometern att bostadspolitiken har bidragit till en positiv utveckling. Det är ett kraftigt underbetyg till alla svenska riksdagspartier.

Svensk bostadsmarknad befinner sig i kris, och regeringens politik kostar skattebetalarna miljarder kronor genom onödiga byggsubventioner och investeringsstöd, som det kallas. De ger ytterst lite resultat. Alla de bostäder som Vänsterpartiet har stått här och skrutit om och som Miljöpartiet och Socialdemokraterna kommer att stå och skryta om hade byggts ändå. Hittar man någon politiker som säger att de inte hade byggts är det en sossopolitiker som vill föra partiets talan och inget annat.

Det är väldigt intressant att Vänsterpartiet står här och pratar om en släkting som ska flytta till Stockholm. Jag träffade Stockholms studentkårens centralorganisation i går. De säger själva: Investeringsstödet har gett noll studentbostäder i Stockholm. Investeringsstödet kommer att ge noll studentbostäder i Stockholm i framtiden.

Man kan då fråga: Vilka är det som Vänsterpartiets politik gynnar? Jo, Vänsterpartiets och regeringens politik gynnar rika byggherrar som ändå hade byggt dessa bostäder. Vänsterpartiets politik gynnar också, eftersom man vill bevara det hyressystem som finns i dag, människor med högre inkomster och som är äldre och som bor i storstädernas innerstäder. De har nämligen subventionerade hyror genom att människor i förorter får betala högre hyror för deras skull.

En röst på Vänsterpartiet är alltså en röst för människor som bor i billiga hyresrätter i innerstäderna och en röst för att rika byggherrar ska få mer pengar i fickorna – ungefär så är det.

Men, herr talman, bostadskrisen är ingen naturlag. En liberal bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad erbjuder en lösning på dagens problem. Vi kan minska utanförskapet och ge fler personer friheten att vara herre över sitt eget hem. Det innebär faktiskt frihet att kunna äga sitt eget hem. Vänsterpartiet skulle nog kunna beskriva dem som tjänar pengar på dem som bor i hyresrätter i Sverige i dag som kapitalister.

Jag vill ta upp tre områden som vi liberaler kommer att satsa på när Alliansen tar makten i höst.

Det första gäller fri hyressättning i nyproduktion. Hyressättningen behöver förändras. Den svenska hyresregleringen är en av de striktaste bland OECD:s medlemsländer. Sverige har fått kritik av EU-kommissionen, OECD, IMF, Världsbanken, Finanspolitiska rådet och till och med Göran Persson med flera för detta. Socialdemokraterna lever i drömmarnas värld. Man kan ju fråga sig vem det är som har fel. Är det Socialdemokraterna som har fel, eller är det OECD, IMF, Världsbanken, Finanspolitiska rådet och Göran Persson? Någon av er har fel. Jag vågar nog gissa att det är Socialdemokraterna som har fel i detta läge.

Vad vill vi i Liberalerna göra med hyresmarknaden när det gäller nyproduktion? Vi vill att hyrorna ska kunna avtalas mellan hyresvärd och hyrestagare inom ramen för presumtionshyressystemet. Vi vill att presumtionshyrorna ska gälla utan bortre tidsgräns. Vi vill att den fria hyressättningen ska kombineras med ett starkt besittningsskydd och en tydlig och förutsägbar indexering under hela perioden som hyresgästen väljer att bo kvar. Vi vill också ha offentlig hyresstatistik, så att folk som bor i förorterna faktiskt kan förstå att Vänsterpartiets politik innebär subventionerade hyror i innerstäderna.

Dessa lösningar och dessa förslag som Liberalerna lägger fram är inte helt nya och kommer inte från vår egen idéverkstad. De kommer från EU-kommissionen. De kommer från IMF. De kommer från OECD. De kommer från Göran Persson. Detta är också inspirerat av våra grannländer Norge, Finland, Danmark och Island, som har marknadshyror i delar av sitt hyresbestånd. Man kan faktiskt säga så här: De har inte samma bostadsbrist, och människorna bor inte på gatan och sover inte i tält, som Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet precis målade upp.

Herr talman! Det andra gäller att vi vill reformera bruksvärdessystemet för en ökad rörlighet. En mer flexibel hyressättning skapar större mångfald i utbudet och får fler lokala hyresmarknader att fungera bättre. Det säger alla experter – Nooshi Dadgostar är definitivt ingen expert. Därför behöver bruksvärdessystemet reformeras och i större utsträckning avspegla konsumenternas efterfrågan. I dag subventionerar befolkningen i Rinkeby, Rosengård och Angered hyrorna för dem som bor på Östermalm och i Örgryte. Det är helt oacceptabelt.

Vi liberaler tycker därför att läge och kvalitet måste få betydligt större genomslag inom bruksvärdessystemet. Det är fullt rimligt att exempelvis en centralt placerad lägenhet har en högre hyra än en lägenhet som ligger en längre promenad från närmaste tunnelbanestation, närmaste tågstation eller närmaste busstation. Vill man bo i innerstäderna kan man få betala lite mer för sitt boende än vad de som bor i Rinkeby, Angered och Rosengård gör.

Detta är väl budskapet till dem som Nooshi och Vänsterpartiet påstår sig skydda och hjälpa.

Herr talman! Det tredje gäller miljonprogrammen. En av Sveriges största utmaningar under de kommande åren är utanförskapet. I den senaste upplagan av *Utanförskapets karta*, från 2012, som Liberalerna var med och startade, uppskattades antalet utanförskapsområden i Sverige till 186. Det finns en stor risk att antalet har vuxit sedan dess.

Min uppväxtort Tynnered i Göteborg klassas av polisen som ett särskilt utsatt område. Varför det? Vad är det som präglar dessa områden i dag? Man kan titta på vad experterna säger. Miljonprogrammen har präglats av att det finns en enda boendeform: hyresrätter. Tack vare Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik är de kraftigt överprissatta, jämfört med hur det är i innerstäderna. Det kostar helt enkelt lika mycket att bo där som det kostar att bo i andra områden. Och dessa områden är felbyggda ur trygghetshänseende. Människorna som bor i dessa områden förtjänar också trygghet.

För att få bukt med alla dessa problem behöver vi en bred palett av åtgärder. Jag ska ta upp en inom detta område. En av de viktiga åtgärderna är att främja skapandet av fler ägarlägenheter – och fler hyresrätter och fler bostadsrätter, såklart. Det ska också kunna ske omvandlingar från hyresrätter inom det befintliga beståndet till ägarlägenheter.

En välmående bostadsmarknad kräver en blandning av boendeformer och villor i olika lägen och i olika prisklasser. Det ökar, enligt oss, valfriheten i boendet och kan bidra till att områden blir mer attraktiva. Det är särskilt viktigt i våra förorter, i miljonprogrammen, där utbudet av boendeformer i dag är väldigt ensidigt.

Jag kan nämna ett tydligt exempel. I Tynnered, som jag kommer från och som i dag är ett särskilt utsatt område, har man i vissa delar omvandlat bostäder till bostadsrätter. Och, vet du vad, det är där de absolut mest trygga, mest välmående och mest nöjda Tynneredsborna bor. Det finns alltså en rimlighet i att man har blandade boendeformer och blandade områden.

Herr talman! Liberalernas reformer kommer att bidra till en mer dynamisk bostadsmarknad, där färre fastnar i utanförskap och fler får känna frihetskänslan och stoltheten i att stiga in i sin egen första bostad.

Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 9. Jag glömde att göra det i mitt anförande, så jag gör det nu. Men då kan jag också passa på att ställa en fråga till Robert.

Robert! Hur mycket högre hyror ska folk betala i ditt Sverige?

Anf. 16 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Människor som bor i förorterna och som du hävdar att du skyddar kommer inte att få betala samma hyror som de som bor i innerstäderna. Det är ärligt talat så att utanförskapet kommer att växa i dessa områden om de inte tillåts konkurrera på något sätt – och det är med hyrorna.

Svaret på din fråga är helt enkelt att vi kommer att ha samma typ av prisutveckling inom den ägda marknaden som vi har i dag, men man kommer att skifta mer. I min värld ska man inte ha några hyreshöjningar i särskilt utsatta områden. Hyrorna ska höjas i innerstäderna. Men det är din politik som gör att människor som har högre inkomster och som bor i innerstäderna och som är äldre har lägre hyror och att förorterna inte får

konkurrera med sina priser. Vad är ditt svar på det? Tycker du att det är rättvisa hyror i de svenska förorterna i dag, jämfört med hur det är i innerstäderna? Tycker du att dessa människor – det är oftast arbetarklass – får betala bra hyror jämfört med dem som bor i innerstäderna och som har subventionerade hyror?

Prot. 2017/18:81

8 mars

Hyresrätt

Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Robert Hannah är som från en annan värld. Tror du att det finns tomma lägenheter i förorten? Det är åtta års kö till en lägenhet i Alby. Detta betyder att den som betalar absolut mest i den kön, som består av en halv miljon människor, får lägenheten. Det är ditt system.

Jag frågar återigen, eftersom du inte kunde svara tidigare: Hur mycket högre hyror tror du att det blir? Enligt de mätningar som är gjorda skulle mina väljare i Fittja, i Botkyrka, som ligger söder om Stockholm, betala dubbelt så mycket. Det innebär att de knappt kan betala hyran med nuvarande lönenivå.

Sedan vill jag påminna Robert Hannah om att han också vill lagstifta om sänkta löner. Då frågar jag återigen: Hur mycket högre kommer hyrorna att bli när vi har åtta års kö? Och det är den rikaste personen, den som betalar absolut mest, som får lägenheten. Vilka nivåer kommer vi att landa på?

Anf. 18 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Låt oss vara väldigt tydliga: De som betalar lägst hyror i dag är de som har högre inkomster. Det är dem som ni, med Vänsterpartiets politik, försvarar.

Alla i detta rum och alla i detta hus är fullt medvetna om att vi har bostadsbrist i Sverige. Men hyrorna i de svenska förorterna är överprissatta jämfört med dem i innerstäderna. Så är det – det är ett faktum. Att man betalar 6 000 för en tvåa i Frölunda, en förort till Göteborg, samtidigt som någon annan betalar 6 000 för en tvåa i Haga, i centrala Göteborg, är orättvist. Denna orättvisa vill inte du se.

Låt oss prata om det falska påståendet om sänkta löner! Magdalena Andersson, finansministern, var för en vecka sedan ute och pratade om att vi kan spara 37 miljarder kronor till välfärden om kvinnor med invandrabakgrund arbetar i samma utsträckning som kvinnor med svensk bakgrund. Skillnaden i arbetslöshet mellan kvinnor som har utländsk bakgrund och kvinnor som har svensk bakgrund är närmare 30 procent. De kommer inte in på arbetsmarknaden.

Du står här, Nooshi Dadgostar, och säger att vi ska sänka lönerna. Nej – vi ska ge jobb till människor som är arbetslösa, så att de har en egen inkomst och kan känna friheten i att ha ett jobb och att ha sina egna pengar i plånboken.

Vi vill skapa en arbetsmarknad där också människor som har kommit hit får en ärlig chans. På detta sparar vi 37 miljarder kronor. Förstår ni vilka ofantliga summor som Magdalena Andersson och Liberalerna vill spara och vill kunna satsa på välfärden?

Det stämmer inte att vi vill sänka lönerna. Vi vill skapa fler jobb genom att öppna upp arbetsmarknaden för fler människor.

(Applåder)

Anf. 19 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Det finns starka skäl att värna hyresrätten. Hyresrätten möjliggör ett bra boende för den som inte vill skuldsätta sig eller oroa sig för ränteläget eller amorteringar.

Hyresrätten erbjuder ett flexibelt boende för den som snabbt vill kunna ta den där utbildningen eller jobbet på den där orten utan att behöva köpa sig en bostad. Det är ett långsiktigt boende och ett tryggt boende.

Bostadsbyggandet ligger i dag på en hög nivå. Man kan tycka att den är för låg, men det är ändå en hög nivå – högre än på många år. Detta är bra, för hyresrätten är en viktig upplåtelseform. Bostadsbyggandet totalt sett ligger nästan på rekordhöga nivåer, även om det är svårt att tro när man lyssnar på en del av debatten.

Möjligheterna att kunna efterfråga ett hyreskontrakt är i dag goda. Över 250 000 fler människor har under mandatperioden fått ett arbete att gå till och en lön att kunna betala hyran med. Andelen tillsvidareanställningar har ökat.

Vi tror på en lönebildning för höjda löner. Vi tror att det är så Sverige kan konkurrera. Det ska också vara ordning och reda på arbetsmarknaden. Alla dessa bitar är viktiga för att man ska klara av att bära ett hyreskontrakt.

Herr talman! I betänkandet redovisas ett stort antal pågående arbeten inom Regeringskansliet, uppdelade på utdelade uppdrag till myndigheter och utredningar. Detta arbete har denna regering, precis som den föregående regeringen, lagt ned en del tid på.

I betänkandet tar vi ställning för ett hyressättningssystem med ett bruksvärdessystem som möjliggör för hushåll att bo i hela stan, eller i hela kommunen, även i områden som kan anses vara mer attraktiva än andra.

Regeringen tillsatte utredningen om hyressättning vid nyproduktion, vars uppdrag var att se över den nuvarande modellen för hyressättning vid nyproduktion av hyresrätter. Utredningen har föreslagit åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för att bygga hyresrätter i områden med bostadsbrist. Detta bereds nu inom Regeringskansliet.

Boverket har fått i uppdrag att följa utvecklingen på andrahandsmarknaden. Boverket ska lämna förslag på hur en återkommande uppföljning ska genomföras för att man ska kunna följa utvecklingen över tid.

Hyresgästutredningen har även lämnat förslag om att privatuthyrningslagen ska upphävas, att särbestämmelsen om hyressättning ska tas in i hyreslagen samt att hyresgäster ska få möjlighet att vända sig till hyresnämnden för att begära in återbetalning av hyra. Yttranden över utredningen har nyligen inkommit, och det hela bereds inom Regeringskansliet.

Herr talman! Under sex år har jag följt debatten om hyresrätten i utskottet. Vid varje debatt har frågan om marknadshyror kommit upp. Företrädare för Alliansen har bedyrat att de inte förespråkar några marknadshyror.

Men håller det verkligen längre? På sin stämma fattade Moderaterna nyligen beslut om att man vill införa en friare hyressättning i hela bostadsbeståndet. I klartext betyder detta att man vill införa marknadshyror, trots att det gång efter annan har belagts att det är en dålig idé, som leder till högre hyror men inte till fler bostäder.

I en rapport som Sabo tog fram förra året, med hjälp av konsultföretaget Tyréns, kom man fram till att den främsta orsaken till otillräcklig nyproduktion av hyresrätter inte är brist på fri hyressättning utan begränsad byggkonkurrens och höga byggkostnader. Ett införande av marknadshyror skulle, enligt rapporten, leda till att en stor andel av hushållen kan räkna med hyreshöjningar och att fler skulle behöva bostadsbidrag.

Att marknadshyror skulle leda till högre boendekostnader för de flesta hyresgäster bekräftades också av Finanspolitiska rådets rapport för 2017. Den visade att särskilt ensamhushåll och ensamstående föräldrar kan räkna med hyreshöjningar på tusentals kronor i månaden om denna typ av förslag skulle bli verklighet.

Även konsultföretaget Ramböll utredde 2015 frågan om marknadshyror i Stockholms län och kom fram till att ett avskaffande av dagens hyressystem skulle ge en samhällsekonomisk kostnad på minst 2 miljarder kronor per år bara i Stockholmsregionen. Totalt skulle hyresgästernas betalning till fastighetsägarna i länet öka med över 17 miljarder kronor per år. Det skulle få negativa effekter för svensk ekonomi när hushållens köpkraft och konsumtion minskar. Detta är en utomordentligt allvarlig fråga om det här också skulle bli en ny regerings politik.

Vi anser i dagsläget att det inte finns skäl att ändra den hyressättningsmodell som vi har. Det måste finnas långsiktighet, trygghet och förutsägbarhet också för den som hyr en bostad. Men för att säkra hyressättningsystemet på sikt krävs ett arbete med att fortsätta att utveckla hyresrätten som en modern, tillgänglig boendeform som passar i livets olika skeden. (Applåder)

Anf. 20 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Fri eller friare – det är tydligen det som är frågan, i alla fall om vi läser de borgerliga partiernas reservationer i början av detta betänkande.

Bostadsbristen är ett faktum. Den är ett växande problem, vars orsak är att vi under alltför lång tid har byggt alltför lite. Den nuvarande regeringen, med bostadsminister Peter Eriksson i spetsen, tar ansvar för detta och ser till att det nu byggs mer i Sverige än vad det har gjorts sedan miljonprogrammets dagar.

Under 2017 påbörjades 64 000 nya bostäder. Av dem var ca 48 000 i flerbostadshus. Av dessa har ca 10 000 byggts med rimliga hyror tack vare regeringens investeringsstöd.

Vi befinner oss mitt i vår tids största samhällsbygge. Vilket samhälle vill vi ha, och vilket samhälle behöver vi då bygga? Det som vi bygger i dag ska fungera bra också om 100 år. Vi behöver ta hänsyn till klimatförändringar och havsnivåhöjningar och se till att vi bygger ihop, och inte isär, det Sverige vi vill ha.

Herr talman! Vilket samhälle vill vi då ha? För Miljöpartiet är det självklart. Vi vill ha ett hållbart samhälle, ett samhälle där rätten till tak över huvudet också efterlevs. Vi behöver ett hållbart samhälle såväl ekologiskt som ekonomiskt och socialt, och för det sistnämnda är det mångfalden som är grundläggande för att skapa ett hållbart samhälle. Vi behöver ett samhälle med en blandning av människor med olika bakgrund, inkomstnivåer

och drömmar och, kopplat till dagens debatt om hyresrätt, ett blandat bostadsutbud.

Vi behöver en mångfald i bostadsbeståndet, en blandning av hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, radhus, villor, kooperativa hyresrätter, kollektiv, generationsboenden, bygg- och bogenheter och gärna nya, innovativa lösningar och olika upplåtelseformer som tillgodoser hur hen vill bo. För att skapa ett blandat bostadsbestånd tror vi på förtätning av redan ianspråktagen mark, att till exempel bygga radhus i bostadsrättsform i befintliga hyreshusområden eller varför inte flerbostadshus i de klassiska villamattornas rike?

Vi behöver underlätta för människor att flytta inom sitt bostadsområde eller sin stadsdel och då med nya upplåtelseformer. Med förtätning av redan ianspråktagen mark nyttjar vi dessutom marken på bästa sätt. Med en förtätning av befintliga områden skapar vi mångfald och motverkar segregation. Mångfald är nyckeln till framtidens hållbara samhälle – mångfald av både upplåtelseformer och människor.

Herr talman! En utmaning som vi har just nu, som jag tror att vi är helt överens om i denna kammare, är att vi måste se till att den byggtakt vi har uppnått bibehålls. Vi behöver under flera år framöver bygga i kapp det underskott av bostäder som under en lång tid har vuxit fram. Men för det behövs den politiska viljan, troligtvis blocköverskridande samtal och inte det vi har fått bevittna i kammaren hittills i dag, som mest har varit tjafs – tjafs om saker som inte skapar de långsiktiga spelreglerna för branschen.

Vi behöver nyttja det befintliga beståndet bättre. Svenskarna är en av de befolkningar i världen som har flest kvadratmeter bostadsyta per person. Samtidigt ökar trångboddheten i vårt samhälle. Vi som har någonstans att bo bor väldigt stort, samtidigt som de som saknar eget kontrakt bor allt mindre.

Att nyttja det befintliga beståndet bättre handlar dels om att skapa incitament för att vi ska dela mer, bo tillsammans eller dela vissa ytor i en bostad, dels om att skapa bättre förutsättningar för andrahandsupplåtelse av bostäder. Det är lätt att prata om att det ska vara enklare att hyra ut. I den debatten glöms ofta hyresgästen bort.

Det är inte bara för den som hyr ut som vi ska förbättra. I varje lägenhet bor det människor, och situationen för dem behöver också förbättras – individer vars trygghet jag faktiskt bryr mig om.

Regeringen har dels uppdragit åt Statskontoret att komma med förslag om att förbättra och underlätta privatuthyrning, dels tillsatt en utredning om att stärka hyresgästens ställning. Vi behöver se till att fler vill hyra ut sin bostad, eller en del av sin bostad, och att det sker på ett sätt som är tryggt även för hyresgästen.

Samtidigt som vi behöver bygga mer behöver vi också se till att byggsektorns klimatpåverkan minskar. Vi måste se till att den grupp som i dag står utanför bostadsmarknaden får komma in på den, och det behöver byggas fler hyresrätter med rimliga hyror.

Däremot får vi inte falla i fällan att bygga med sämre kvalitet för att sänka kostnaden. Allt det som byggs i dag ska byggas bra. För att klara den klimatutmaning vi står inför behöver det vi bygger i dag byggas hållbart så att det kan stå kvar om hundra år.

Herr talman! De människor som i dag står utanför bostadsmarknaden behöver släppas in. Det handlar främst om unga, studenter och nyanlända. Vi ska motverka ökad segregation och bryta det flergenerationsutanförskap som är verklighet i ett flertal av landets kommuner.

Medan Alliansen uppenbart internt bråkar om ifall de vill införa fri eller friare hyressättning för att gynna fastighetsägare väljer jag, mitt parti och den rödgröna regeringen att försöka lösa situationen för dem som står utan en bostad: studenter, unga, nyanlända och barn. Vi behöver lösa situationen för människor som, precis som vi, har rätt till tak över huvudet. Det handlar inte om fri eller friare hyressättning. Det handlar om frihet och framtidstro för individen.

(Applåder)

Anf. 21 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag har en mer generell fråga som jag vill ställa till Emma.

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna använder här i kammaren, och refererar till, en rapport som är skriven av Ramböll. Man kallar den en oberoende rapport av en oberoende konsult. Det råkar bara vara en beställningsprodukt från Hyresgästföreningen, som sedan gick och rekryterade sin chefsekonom från samma företag, alltså Ramböll. Kan man då kalla det för en oberoende utredning av oberoende konsulter? Dessutom analyseras inte hela hyresmarknaden, bara kostnader och inte intäkter, bland annat.

Min fråga till Emma Hult är: Är det Ramböll som ska vara guden som man ska utgå från när det handlar om att analysera den svenska bostadsmarknaden eller är det EU-kommissionen, Riksrevisionen, Världsbanken, OECD och andra internationella och nationella institut som är till för att titta på kostnader och hur bostadsmarknaden fungerar eller inte?

Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! När det gäller om det är en oberoende rapport eller inte brukar Robert Hannah och hans borgerliga kamrater ibland vifta med rapporter framtagna av andra organisationer som Fastighetsägarna, som man då påstår är oberoende.

Jag tror att vi behöver titta brett på det här och att vi är ganska överens om att utbudet inte ökar automatiskt om man höjer priset på en vara som det är brist på.

Anf. 23 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Frågan var egentligen inte superriktad mot Emma Hult. Men jag tycker ändå att det är rimligt och vettigt att riksdagsledamöter som kommer till kammaren inte använder sig av rapporter, där det refereras till kostnader och sägs att världen kommer att gå under, som inte ens skulle bli godkända på ett universitet. Det är viktigt att vi från riksdagspartier som seriösa politiker använder oss av fristående organisationer, som EU-kommissionen, OECD, Riksrevisionen och Världsbanken, när vi analyserar den svenska hyresmarknaden. Vi ska inte använda oss av partsinlagor som är beställningsvaror av en part på bostadsmarknaden, som sedan rekryterar sin chefsekonom från samma företag.

Jag tycker att det ska vara rim och reson när vi hänvisar till statistik.

Anf. 24 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Det var ju tråkigt att Robert Hannah inte hade någon fråga till mig utan ställde en fråga till mina kollegor på den rödgröna sidan. Jag hade önskat att jag i replikskiftet hade kunnat svara på frågor om något av det som jag diskuterade i talarstolen.

Jag kan konstatera att det finns många viljor i de här frågorna. Liberalerna har skrivit en reservation som jag hade hoppats att Liberalerna skulle nämna, vilket Robert Hannah inte gjorde i sitt anförande.

Robert Hannah refererar till en utredning som regeringen har tillsatt, som har fått till resultat hur vi ska stärka hyresgästens ställning och hur vi kan gå vidare med utredningens förslag. Jag hade mycket hellre stått här och diskuterat hur vi ska stärka hyresgästens ställning än att ta ansvar för vad mina kollegor har sagt tidigare i debatten.

Anf. 25 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag har jättestor respekt för Emma Hults engagemang i bostadspolitiken. Jag känner henne som en engagerad och kompetent bostadspolitiker.

Jag kan dock tycka att det är beklagligt att det statsråd som du står här och försvarar överallt lyser med sin frånvaro och sin passivitet. Det är helt oacceptabelt, förutom det faktum att det är helt ohållbart med tanke på hur bostadssituationen ser ut i alla delar av Sverige i dag. Men nog sagt om detta.

Jag kan också konstatera att det är anmärkningsvärt, för att uttrycka det milt, att trots den värsta bostadskrisen på 50–60 år har ingen regering på flera decennier gjort så lite för att öka bostadsbyggandet som den nuvarande. Det är helt oacceptabelt. Jag vet också vilken frustration det andra regeringspartiet, Socialdemokraterna, känner över detta. Då vill jag bara säga till dem: Det är ni som leder den här regeringen och som då har ett ansvar att agera.

Vi har haft bostadspolitiska överläggningar. De havererade på grund av att man från regeringshåll satt kvar med alla sina heliga kor i bostadspolitiken. Och inget parti, inte mitt heller, har råd att sitta kvar med alla heliga kor i bostadspolitiken, med tanke på hur situationen ser ut.

Är Miljöpartiet, eventuellt som oppositionsparti efter nästa val, berett att sätta sig i breda bostadspolitiska överläggningar för att komma överens om hur vi kan göra så mycket som möjligt, inte så lite som möjligt, för att lösa Sveriges bostadskris?

Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Det var mest påståenden från Mats Green, men på slutet kom det i alla fall en fråga.

Jag tycker att vi har varit ganska tydliga med att vi gärna hade sett att de bostadspolitiska samtal som fördes hade fortsatt så att ett mål kunde nås. Mats Green var inte med i dem men kommer kanske att vara med om det kommer nya.

Vi behöver långsiktiga spelregler här, och då behöver vi vara många som enas om den politik vi går fram med. Så ja, Miljöpartiet är absolut berett på att sätta sig ned igen. Men då behöver nog Mats Green och hans parti våga lyfta upp de frågor som är jobbiga för Moderaterna.

Låt mig bemöta det Mats Green påstår om bostadsminister Peter Erikssons frånvaro och passivitet. Läser du inte tidningen på morgonen, Mats? Tittar du inte på nyheterna på dagarna? Följer du inte debatten? Har du någon aning om vad Peter Eriksson gör i dag? Om du vet det får du gärna berätta det för mig, för det vet jag – och det har också varit en medial grej i dag.

Jag skulle inte påstå att bostadsministern är vare sig frånvarande eller passiv. Däremot skulle jag önska att Mats Green och hans kollegor runt om i Kommunsverige blev lite mer engagerade och mindre passiva i bostadsdebatten och inte satte sig på tvären när det gäller att bygga hyresrätter eller skapa boendeformer för andra grupper än dem som tjänar mest. (Applåder)

Anf. 27 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag får erkänna att jag inte vet vad bostadsministern gör i dag. Jag tittar nämligen bara på det enda som spelar någon roll, alltså vad han lägger fram för verkliga och riktiga förslag för att göra det lättare att bygga i Sverige, och här har han inget att komma med. I stället har bostadsministern en presskonferens på en balkong med en släkting till en miljöpartistisk riksdagsledamot, vilket vi kunde se för två veckor sedan.

Det vi tittar på i den parlamentariska församlingen är vad regeringen lägger fram för viktiga förslag för att öka bostadsbyggandet i Sverige, och här ser vi ingenting.

Återigen: Trots den värsta bostadskrisen på nästan 60 år har ingen regering på flera decennier lagt fram så få förslag för att öka byggandet i Sverige. Det är inte bara ohållbart utan fullständigt oacceptabelt eftersom man sviker de människor som står längst från bostadsmarknaden.

Jag tackar för det klagande och den utfästelse som Emma Hult gjorde om att de efter nästa val är beredda att slakta de heliga korna. Det säger Emma att Moderaterna också behöver göra, och det håller jag med om. Jag har ett tydligt mandat att ha allt uppe på bordet, men då måste vi ha överläggningar som går ut på att göra så mycket som möjligt för att öka bostadsbyggandet, inte så lite som möjligt.

Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Har Mats Green missat att det byggs mer i Sverige i dag än vad det har gjort på väldigt länge? Har Mats Green missat att regeringen satsar 6 miljarder i sin budget för att få fram hyresrätter med lägre hyror för den grupp som Mats Green uppenbart inte har ett enda förslag på hur det ska skapas bostäder för?

Jag vill passa på att lyfta fram den fantastiska, gröna reform som Peter Eriksson gjorde reklam för häromveckan. Det handlar om att ta bort bygglovskravet för solenergianläggningar. Men i stället för att säga vad det var för förslag raljerade Mats om *var* presentationen gjordes. Det är inte rätt; det är väl politik vi ska tala om.

Det byggs mer i dag, Mats Green. Jag har med mig en bra rapport som du kan få läsa. Jag har uppmanat dig förut att göra det, men i dag skrev jag ut den eftersom du uppenbart inte läst om regeringens 22 steg för fler bostäder i Sverige i dag. Låt mig överlämna den innan vi går härifrån.

Vad gör då Peter Eriksson i dag? Jo, han är tillsammans med Sveriges Byggingustrier och Byggnads. Det är den 8 mars i dag, den internationella

kvinnodagen, och i dag går regeringen ut med ett mål om att det ska bli fler kvinnor i byggbranschen. Det är oerhört viktigt, och som kvinna i byggbranschen är jag stolt över att regeringen uttalar detta och har fått med sig byggbranschen på detta mål.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 5 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU18

En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården (prop.
2017/18:40)
föredrogs.

Anf. 29 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! När man blir sjuk eller när någon av dem som står en nära drabbas av sjukdom och behöver vård för att överleva och kunna leva ett bra liv är det viktigt av vem och var man får vården. Det är viktigt att alla, oavsett vem man är, vilka förutsättningar man har, hur starka resurser man har och vilka nätverk man har, får samma chans att ta del av den bästa vård som vi i vårt land kan leverera.

Vi har inte haft dessa förutsättningar. Det har varit olika, och det är olika. Vilken vård man får beror på var man bor, vem man är och vilka förutsättningar man har.

Det beslut som vi ska ta med anledning av propositionen och betänkandet med den kanske inte så jättespännande titeln *En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården* är ännu ett viktigt steg för att göra vården mer jämlik och för att göra den allra bästa vården vi i vårt land förmår att leverera tillgänglig för fler.

En förutsättning för att alla ska ha samma chans att få del av den bästa vården är att vården där den inte fungerar inte alls utförs utan att vi samlar kompetensen så att de som är de bästa kan fortsätta utvecklas och bli ännu bättre och leverera ännu bättre vård.

Som kristdemokrat är jag glad eftersom vi har drivit på detta arbete och sett till att den utredning som ligger till grund för dagens beslut har kommit framåt.

Jag är också glad över att socialutskottet till stor del har nått enighet och att vi är eniga i de delar som är viktiga att upprätthålla: att samla kompetensen runt om i landet, att se till att den högspecialiserade vården koncentreras till vissa platser och att akutsjukvårdsuppdraget fortsätter att fungera i hela landet.

Sverige är ett avlångt land med olika förutsättningar, och den vård som man behöver akut eller regelbundet ska finnas nära och tillgänglig i hela landet. Därför är vi i utskottet eniga om att rikta ett tillkännagivande om detta till regeringen.

Utskottet är också enigt om att det är viktigt att följa upp denna nya beslutsprocess. Då kan vi korrigera där det är nödvändigt så att vi kan fortsätta att leverera den bästa tänkbara vården till alla medborgare.

Herr talman! Vi är inte överens i riktigt alla delar, och därför yrkar jag bifall till reservation nr 5 om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att klarlägga förutsättningarna för en ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän när det gäller sjukvården.

Vi kristdemokrater har en tydlig vision och förhoppning om att vi en dag ska uppnå ett statligt huvudansvar för vården. Det är bara genom att samla resurserna där de behövs som det blir tydligt för alla medborgare i hela landet att man faktiskt oavsett var man bor och vem man är ska ha samma rätt till god vård. En parlamentarisk utredning skulle kunna vara ytterligare ett viktigt steg på denna väg.

Herr talman! Jag är glad över den stora enigheten i utskottet och det viktiga steg vi tar med detta betänkande.
(Applåder)

Anf. 30 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag är också glad över att vi i mångt och mycket är överens när vi nu diskuterar och debatterar ett så viktigt område.

Herr talman! Vi vet alla att svensk hälso- och sjukvård håller högsta internationella medicinska kvalitet. Det är fantastiskt. När vi väl har passerat vårdkön och får vård är den ofta mycket bra. Samtidigt har vi en hel del utmaningar och problem – men också möjligheter – som är enormt stora och omfattande inom hälso- och sjukvården.

Några av de akuta problem vi ser är de växande vårdköerna, som har fördubblats på bara tre år. Det är en helt oacceptabel utveckling. Vi ser en personalflykt från vården. Kompetens- och personalförsörjningen är hotad inom vården, där det är mycket olika hur landsting och regioner fungerar som arbetsgivare. Vi har brist på bland annat specialistsjuksköterskor, allmänläkare och röntgensjuksköterskor. Vi har en bristande kontinuitet när det gäller bemanningen i vården. Vi har en patientsäkerhet som stundtals är hotad.

Detta leder oss in på den avancerade högspecialiserade vården.

Herr talman! I dag är det den 8 mars – internationella kvinnodagen. En sådan dag kan man tycka egentligen inte skulle behövas, men den behövs fortfarande av många skäl. Ett av alla skäl är att vården i Sverige i dag inte är jämställd. Det betyder att det finns skillnader i vårdtillgång, vårdkvalitet och hälsa mellan kvinnor och män – skillnader som inte är motiverade.

Olika frågor ställs, olika slutsatser dras och olika behandlingar ges. Kvinnor upplever ett sämre bemötande än män. Inom vissa områden är också vården av sämre kvalitet för kvinnor, bland annat inom hjärt- och kärlsjukvården, där exempelvis medicinering, behandling, undersökningar och inläggning traditionellt sett har utgått ifrån en manlig norm och forskning tagit mannen som utgångspunkt.

Därtill är de regionala skillnaderna mellan olika landsting och regioner när det gäller väntetider och kvalitet rörande specialistsjukvården omfattande. En väg att utjämna dessa skillnader är att ytterligare koncentrera mer av den högspecialiserade vården.

Herr talman! Sverige har i dag sju universitetssjukhus som erbjuder högspecialiserad vård av hög medicinsk kvalitet. Högspecialiserad vård är mycket komplex och kräver en viss volym och kompetens för att kvalitet, patientsäkerhet och kunskapsutveckling ska kunna upprätthållas samt för

att ett effektivt användande av vårdens gemensamma resurser ska kunna åstadkommas.

Kvalitet, patientsäkerhet och den kliniska forskningen förbättras med ökade volymer av patienter per vårdenhet och per team som utför högspecialiserad vård. Det kan till exempel vara viss avancerad cancervård och kirurgiska ingrepp.

Patienter har i dag möjlighet att välja sin hälso- och vårdcentral och öppen specialiserad vård. Än så länge omfattar emellertid inte det fria vårdsökandet möjligheter till valfrihet även inom den slutna specialiserade vården. Det ska vara möjligt för de patienter som så önskar att kunna välja specialiserad slutenvård. Detta perspektiv saknar vi i propositionen.

Herr talman! Patienten och patientsäkerheten ska alltid sättas främst. Moderaternas linje är därför tydlig. Mer av den avancerade högspecialiserade vården behöver nationellt koncentreras till färre vårdenheter och utförare.

Precis som den utredning som alliansregeringen tillsatte pekar på ger träning färdighet. Att koncentrera mer högspecialiserad vård är för patientens bästa, och detta ska alltid vara utgångspunkten. Det ska aldrig vara administrativa och byråkratiska hänsyn till olika landstings- och regiongränser som avgör dessa beslut.

Samtidigt måste detta genomföras i praktiken utifrån ett helhetsperspektiv. Detta lever regeringens proposition om högspecialiserad vård inte heller riktigt upp till. Regeringen har tagit mycket gott om tid på sig, och när den äntligen fattar beslut i frågan är propositionen ändå ofullständig gällande förslag och analys.

Redan i november 2015 fick regeringen utredningens slutbetänkande *Träning ger färdighet*. Först två år senare får vi en proposition, som i vissa delar är ofullständig. Detta ställer till onödiga problem och riskerar i slutändan att drabba enskilda patienter och patientsäkerheten.

Det är däremot jättebra att vi nu påbörjar detta arbete. Det bör inte råda några politiska konflikter om den principiella grunden för detta. Alltmer högspecialiserad vård ska koncentreras till färre enheter och utförare. Den högspecialiserade vården är inte tillräckligt koncentrerad, och detta medför i värsta fall lägre kvalitet och sämre patientsäkerhet. En ökad koncentration av den högspecialiserade sjukvården är i grunden nödvändig för att kunna säkerställa en hög vårdkvalitet och patientsäkerhet.

Herr talman! Arbetet i nuvarande Rikssjukvårdsnämnden har varit komplicerat och inte levt upp till de rimliga förväntningar som funnits genom åren. Skälen till detta är många, inte minst de mycket komplexa orsakssamband som finns gällande den högspecialiserade vården.

I dagsläget har runt 15 diagnosområden varit föremål för beslut om så kallad nivåstrukturerad vård. Det har tagit ungefär tolv år att komma fram till detta. Högspecialiserad vård har därmed hittills under 2000-talet koncentrerats i liten omfattning. Staten behöver därför ta ett ökat nationellt ansvar.

Samtidigt är det, när en del av den nationella högspecialiserade vården ska koncentreras, centralt att beakta värdet av att ha tillgång till regionvård i hela landet samt att ha en ändamålsenlig ansvarsfördelning för hälso- och sjukvården mellan staten och nuvarande huvudmän.

Regeringens förslag beskriver ganska väl hur förutsättningar inom respektive region ska säkerställas, medan däremot motsvarande strukturer

för balans mellan de olika regionerna saknas. I ett läge där varje enskilt beslut fattas utan att hänsyn tas till helheten kan det få konsekvenser, kanske framför allt för de mindre regionsjukhusen, som inte är motiverade utifrån fördelarna med nivåstrukturer i det enskilda fallet.

Konsekvenserna för vad som händer med till exempel akutuppdraget i de olika regionerna på de olika sjukhusen är otillräckligt beskrivna. En möjlig risk är att mindre universitetssjukhus kan få svårt att klara stora trauman. Jag besökte i går universitetssjukhuset i Umeå, som beskrev hur sårbar man är inom just detta område. Därför är det viktigt att vi totalt sett ser till att regeringen säkerställer patientsäkerheten oavsett var i landet den akuta vården ges.

Herr talman! Hälso- och sjukvården är mycket komplex. Att förändra befintliga strukturer och organisering är svårt, men bara för att det är svårt ska det inte få innebära att nödvändiga beslut uteblir. Men det krävs systematisk uppföljning, utvärdering och analys.

Den snäva tidsplanen samt behovet av regional balans innebär att införandet av en ny beslutsprocess för högspecialiserad vård bör följas noga av regeringen, med regelbundna kontrollstationer. En sådan första kontrollstation och utvärdering bör ske tidigt i processen, lämpligen i samband med att de två första operationsgrupperna är klara. Det är också viktigt att här följa konsekvenserna för den samlade akutsjukvårdens utveckling samt för universitetssjukhusen.

Den tidsplan som tas upp i regeringens proposition tar som utgångspunkt att all nivåstrukturering på nationell nivå av all hälso- och sjukvård kommer att kunna genomföras inom tre år efter att de planerade pilotområdena med de två första operationsgrupperna har lagts fram. Med tanke på att det har tagit tolv år att fatta nivåstruktureringsbeslut om dagens 15 diagnosområden förefaller denna tidsplan vara väl optimistisk.

Herr talman! Jag vill till sist yrka bifall till de två tillkännagivanden som vi har riktat till regeringen och som socialutskottet har fattat beslut om. Därtill yrkar jag bifall till reservation 7 och reservation 5, som handlar om en parlamentarisk utredning.

För att alla medborgare ska få tillgång till en högkvalitativ vård anser vi att det krävs ett ökat statligt ansvarstagande i fråga om sjukvårdens organisation.

Vi anser att det är ett steg i rätt riktning att besluta om en ny beslutsprocess för den nationella högspecialiserade vården, vilket nu sker. Men därutöver bör regeringen tillsätta en parlamentarisk utredning för att klarlägga förutsättningarna för en ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän när det gäller sjukvården.

I grunden är vi alla överens om att den högspecialiserade vården ska koncentreras ytterligare för patientens bästa. Då gäller det att ha ett förhållningssätt där man gör balanserade avvägningar gällande den högspecialiserade vården och den akuta vården i hela landet. Vi ska alltid sätta patienten och patientsäkerheten främst.

Anf. 31 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu socialutskottets betänkande *En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården*. Vi ställer oss bakom detta förslag om en ökad koncentration av den högspecialiserade vården. Vår

uppfattning är att förslaget kan skapa goda förutsättningar för en mer jämlik vård men också bättre vårdresultat och ett mer effektivt utnyttjande av sjukvårdens resurser. Det är just där det brister, alltså när det gäller samordning av vården och avsaknad av ett helhetsansvar för patienterna. Det utgör ett stort problem i svensk sjukvård i dag.

Därför är det viktigt att säkerställa välfungerande vårdkedjor för de patienter som har behov av just högspecialiserad vård.

Dessutom visar utredningar att om patienterna själva hade fått bestämma hade en större andel av den högspecialiserade vården redan varit koncentrerad till färre vårdenheter än vad den är i dag. Dessutom finns det ett påvisat positivt samband mellan antalet åtgärder på ett sjukhus och kvaliteten på vården.

Herr talman! Regeringen föreslår i propositionen att tillstånden för nationell högspecialiserad vård ska gälla tills vidare, och med andra ord utan tidsbegränsning.

En verksamhet som har fått tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård får ha kvar tillståndet så länge vården inom det aktuella området inte omdefinieras.

Men, herr talman, vi delar den kritik som Karolinska universitetssjukhuset, Lunds universitet och Skåne läns landsting framför om att tillstånd som gäller utan tidsbegränsning kan medföra en risk för inläsningseffekter, det vill säga att en verksamhet som inte får tillstånd i den första omgången kommer att få svårt att konkurrera om ett framtida tillstånd.

Vi är också oroliga för att denna inläsningseffekt kan leda till en försvagad utvecklingskraft inom detta område över tid. Därför anser vi att möjligheten att omfördela tillstånd måste finnas i de fall då en annan vårdgivare kan erbjuda ett vårdalternativ med större patientnytta än befintlig tillståndshavare.

Även Lagrådet framför en viss kritik om att det bör vara möjligt när det är lämpligt att i stället kunna lämna ett tidsbegränsat tillstånd.

Herr talman! Hälso- och sjukvårdens främsta uppgift är att ge jämlik och tillgänglig sjukvård av hög kvalitet. Och svensk sjukvård håller hög medicinsk kvalitet – det ska vi vara mycket stolta över – men brister rejält när det gäller tillgänglighet.

Sverige har numera, som vi alla vet, Europas längsta vårdköer. Var tredje patient har väntat längre på sin behandling eller operation än vårdgarantins 90 dagar. Faktum är att väntetiderna i många fall är de längsta sedan man börja mäta dessa vårdköer. Detta gäller även cancerdiagnoser, och jag ska ta ett exempel.

Omkring 1 500 personer drabbas varje år av cancer i bukspottkörteln. Den maximala ledtiden för behandling med kirurgi är 36 dagar enligt det standardiserade vårdförloppet. Men bara 30 procent av dessa patienter får vård inom denna maximala ledtid, vilket naturligtvis är oacceptabelt.

En ökad koncentration av den högspecialiserade vården innebär att vården kommer att bedrivas på ett färre antal vårdenheter än i dagsläget, vilket kan få till följd att belastningen kan vara mycket hög på dessa vårdenheter under vissa perioder eller i vissa situationer.

Vi menar att man, för att säkerställa tillgängligheten för dessa patienter som har behov av högspecialiserad vård, bör utöka det nordiska samarbetet inom hälso- och sjukvården. De nordiska länderna har många gemen-

samma drag. Förutom språkliga och kulturella likheter har de nordiska länderna även liknande sjukvårdsmönster, vilket innebär att ett ökat samarbete i fråga om den högspecialiserade vården skulle vara fördelaktigt för patienterna.

Herr talman! Till sist vill jag säga att det är mänskligt att fela. Det är något som jag har gjort. När vi hanterade denna proposition i utskottet missade vi att ställa oss bakom ett yrkande i en alliansmotion, vilket jag har informerat kansliet om. Jag tror även att ledamöterna har fått denna information. Därför yrkar jag här och nu bifall till reservation 5. Jag yrkar även bifall till våra egna reservationer 3 och 6.

Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! En av de riktigt dramatiska förändringar som vi har sett i svensk sjukvård under de senaste 30 åren handlar just om barnhjärtkirurgin. För ett barn som föddes under tidigt 1990-tal med ett komplicerat hjärtfel fanns det inget annat alternativ än att barnet dog. Motsvarande barn som föds i dag skickas med helikopter direkt till Göteborg eller Lund, opereras och kommer att bli en frisk och pigg tonåring.

Ett av de viktiga skälen till detta var den förändring som gjordes i mitten av 1990-talet. Då bestämde Socialstyrelsen att barnhjärtkirurgi inte var någonting som man skulle hålla på med på många ställen i Sverige. Socialstyrelsen bestämde därför att koncentrera den till två ställen, nämligen Lund och Göteborg.

Detta var ett mycket kontroversiellt beslut. Inte minst från de sjukhus som blev av med rätten att operera barnhjärtan var protesterna mycket högljudda.

Man gick ut till barnhjärtföreningarna, alltså föräldrar till barn med svåra hjärtmissbildningar, och ställde frågan: Är inte ni också upprörda över att de fina Karolinska sjukhuset och Akademiska sjukhuset i Uppsala inte längre ska få operera barn med hjärtfel?

De svarade: Nej, vårt barn kan gärna få åka till Hamburg, eller för den delen till New York. Det enda som vi vill veta är att de som opererar vårt barn är de absolut skickligaste kirurgerna som går att få tag på.

Herr talman! Det var detta som var motivet till att alliansregeringen tillsatte Måns Rosén som utredare. Vi hade sett att processen hade gått alldeles för långsamt under flera år, och vi ville sätta fart på den. Nu är vi i mål, och nu ska riksdagen enhälligt ställa sig bakom detta förslag.

Återigen kan jag göra konstaterandet att de stora strukturreformer som vi faktiskt har beslutat om i riksdagen under denna mandatperiod i stort sett helt och hållet har sitt ursprung i utredningar som är tillsatta under alliansregeringens tid. Detta kommer att bli ett problem beroende på att det under kommande mandatperioder kommer att finnas stora reformbehov i svensk sjukvård. Men det kommer då inte att finnas ett antal färdigförberedda lagförslag. Här kommer vi alltså att ha ett bekymmer.

Det är också viktigt att vi är medvetna om att detta inte kommer att vara en lätt process. Vi kommer ganska snabbt att centralisera viktiga delar av svensk sjukvård. Det må vara en liten volym, men det är ändå viktiga delar.

Därför var vi i Alliansen tydliga i vår följdmotion i fråga om två saker. För det första: Det måste finnas en kontrollstation, där man ganska snart tittar på hur denna process går. Leder den dit vi vill, eller har den stött på

svårigheter? Jag är glad över att hela utskottet har ställt sig bakom Alliansens krav. För det andra: När man gör sådana större förändringar kan man inte bara titta på varje del för sig – varje operation och varje ingrepp – utan man måste också göra en helhetsbedömning, så att konsekvensen inte blir att man exempelvis helt avlövar universitetssjukhusen i Linköping och Umeå. Även detta krav från Alliansen har hela utskottet ställt sig bakom.

Vi har från Alliansens sida en reservation, och den handlar om just detta att det börjar bli en ganska stor oreda i den svenska sjukvårdsstrukturen. Vem är det som har ansvar för vad? Det handlar till exempel om medicinska prioriteringar, där riksdag och regering ena dagen säger att det är glasögon till barn som är det viktiga och andra dagen säger att det är förlossningar som är det viktiga. Vi måste reda upp detta så att det blir tydligt – vad har staten för ansvar, vad har landsting för ansvar och vad har kommuner för ansvar?

Jag ser tre mycket tydliga ansvarsområden, där det första är – och jag hoppas att utredningen kommer att komma fram till detta – att staten ska ha ansvaret för infrastrukturen i sjukvården. Väldigt mycket av it i vården ska inte ligga på varje landsting.

Det andra ansvarsområdet jag mycket tydligt ser gäller bemanningen i svensk sjukvård. Det har varit så att staten har haft ansvaret för en stor del av sjukvårdsutbildningarna, men i dag går landstingen in och tar en del av detta. Här måste man sätta ned foten – vem är det som ska ha ansvar för att vi har tillräckligt många specialistsjuksköterskor, specialistläkare och så vidare? Det ser jag också som ett väldigt tydligt statligt ansvar.

Det tredje området jag ser, herr talman, är att vi måste bli tydligare i styrningen av den svenska sjukvården. Det är nämligen inte rätt att det beroende på var i landet man bor ska variera så mycket när det gäller vilken sjukvård man får tillgång till. Köerna ska inte vara mycket längre i socialdemokratiskt styrda landsting än i exempelvis Stockholm och Halland.

Här måste vi få till en tydligare statlig styrning vad gäller normering och även vad gäller tillsyn. Landsting som inte sköter sig, sjukhus som inte sköter sig och kliniker som inte sköter sig ska få påhälsning från Inspektionen för vård och omsorg, och det ska också kunna fattas skarpa beslut.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 och att vi en gång – tillsammans, i en parlamentarisk utredning – kan gå igenom detta och se vilket ansvar respektive nivå ska ha.

(Applåder)

(forts. § 7)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Anf. 33 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av utbildningsminister Gustav Fridolin, socialminister Annika Strandhäll, statsrådet Ardalán Shekarabi och statsrådet Tomas Eneroth. Utbildningsminister Gustav Fridolin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Utbildningsminister Gustav Fridolin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Växande vårdköer

Anf. 34 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Strandhäll.

Det är glädjande utifrån den situation vi just nu har att det inte finns någon konflikt mellan Moderaterna och Alliansen och regeringen när det gäller mer vårdpersonal eller en bättre arbetssituation för dem. Där är vi nämligen helt överens.

Nej, konflikten mellan oss i Moderaterna och Alliansen och regeringen handlar i stället om de växande vårdköerna – de dubblade vårdköerna de senaste tre åren och de tredubblade köerna till psykiatri – och allt lidande och all oro och otrygghet för alla människor i dessa köer.

Därför är min fråga i dag till statsrådet: Vilka konkreta saker tänker sig statsrådet och regeringen att man kan göra för att faktiskt vända den här mycket allvarliga utvecklingen?

Anf. 35 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Självklart ska ingen människa behöva vänta en dag för länge på vård. Det var också därför som regeringen, så fort vi hade tillträtt, lade om den politik som ni hade fört under de senaste åtta åren.

Du säger att det inte är någon skiljelinje mellan oss när det gäller synen på personal i vården, Camilla Waltersson Grönvall. Ni underlät nästan kroniskt att göra satsningar på personalen under era åtta år vid makten. Ni hade en kömiljard som i stället tvingade befintlig personal att springa fortare, med de högsta sjuktalen i Sverige i de här yrkesgrupperna som följd.

Vi har investerat i personalen under hela den här mandatperioden. Vi har byggt ut antalet utbildningsplatser med tusentals platser. Men det är klart att den underlåtenhet som ni ägnade er åt under åtta år vänder man inte över en natt.

Konsekvensen i följd av de växande vårdköerna beror på er underlåtenhet att satsa på att det skulle finnas tillgång till kompetent personal att anställa i hälso- och sjukvården. Och nu pratar ni fortfarande kömiljard.

Anf. 36 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Om igen: Vi är alltså överens mellan Moderaterna och Alliansen och regeringen när det gäller satsningen på mer vårdpersonal och en bättre arbetsmiljö. Där finns det alltså ingen skiljelinje.

Jag tycker kanske att det hade varit klädsamt med en något ödmjuk minister, som ändå har varit ansvarig för den här situationen tillsammans med regeringen under de år som köerna har ökat.

Jag försöker en gång till: Finns det verkligen ingen konkret handlingsplan för att komma till rätta med köerna som har ökat under din tid som minister, Annika Strandhäll?

Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! När det gäller en konkret handlingsplan lade vi om politiken redan hösten 2015. Vi har byggt ut antalet utbildningsplatser när det gäller bristpersonal med nästan 3 000 platser. Vi har tillfört möjligheten till studielön för sjuksköterskor för att de ska kunna utbilda sig till specialistsjuksköterskor.

Och visst finns det en skiljelinje. Ni har ju inte stöttat vår politik. Ni vill fortfarande införa en kömiljard för att personalen ska springa snabbare. Det här löser inte vårdens problem.

Etableringsjobben

Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Min fråga är i största delen allmänpolitisk men berör till viss del utbildningsministerns område, så jag ställer frågan till honom.

Etableringsjobben beräknas starta 2019. Den stora målgruppen är nyanlända. Det innebär att nästan alla i åtgärden kommer att ha tillfälliga uppehållstillstånd, och eftersom åtgärden planeras för en femårsperiod har de flesta ännu inte kommit till Sverige.

Etableringsjobben kommer att bli ännu en i en lång rad av misslyckade arbetsmarknadsåtgärder med tydliga undanträngningseffekter och mycket dåliga resultat.

Min fråga till statsrådet är: Är det vettigt att satsa de här enorma resurserna på en grupp där de flesta ändå, kan man anta, ska återvända hem alternativt ändå inte kommer till Sverige och faktiskt borde söka asyl någon annanstans eller hjälpas i närområdet?

Anf. 39 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Sverigedemokratisk integrationspolitik är lite svår. Om människor som kommer hit från andra länder inte får jobb är det fel, men om människor kommer hit från andra länder och får jobb är det också fel.

Vi vet att om människor som kommer hit snabbt kan få jobb och kan vara med och bidra till att bygga det land som kan bli deras växer Sverige och svensk ekonomi, och det ger jobb till ytterligare fler.

Därför har regeringen säkrat och stött att parterna, de som styr över svensk arbetsmarknad, alltså fack och arbetsgivare, nu har förhandlat fram sjysta villkor där nyanlända och för den delen andra långtidsarbetslösa kan få etableringsjobb som säkrar att man får ett jobb och en rimlig lön som i sin tur säkrar att lönerna inte trycks ned på andra håll på arbetsmarknaden. Man jobbar enligt kollektivavtalsmässiga villkor.

Anf. 40 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Ministern väljer att inte svara på frågan.

Det är så här, Gustav Fridolin, att den arbetskraftsbrist som finns på den svenska arbetsmarknaden nästan uteslutande består av jobb med kvalificerade arbetsuppgifter. Det behovet kan vi inte lösa genom asylmigration av människor som ofta behöver decennier av arbetsmarknadsåtgärder och subventionerade anställningar för att över huvud taget komma i egen försörjning.

Är det inte bättre att i första hand satsa på inhemsk arbetskraft för framtidens behov genom utbildning, där du ju själv har ett ansvar, och där det så behövs ha en kvalificerad arbetskraftsinvandring?

Anf. 41 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag konstaterar att arbetslösheten sjunker och att den sjunker kraftigt. Hälften av den sänkningen beräknar ekonomerna beror på regeringens förda politik.

Vi gör insatser för att de som står längst ifrån arbetsmarknaden ska få en möjlighet att komma in och få ett första jobb. Det har bland annat inneburit att det nu går betydligt snabbare för en flykting att komma ut på arbetsmarknaden och få vara med och bidra. Med etableringsjobb kommer det att kunna gå ännu snabbare. Det är ännu bättre.

Utlokaliseringen av myndigheter

Anf. 42 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Shekarabi.

I min hand håller jag Thorbjörn Fälldins motion från 1978 om regionalpolitik. Den beskriver hur landsbygd och glesbygd drabbas av försämrade service då administrationen från staten flyttar in till tillväxtorter och hur arbetsmarknadspolitiken driver folk mot storstäderna med köer och sociala missförhållanden som följd.

Man kan känna igen sig i dag i den här texten från 1978. Mellan 1977 och 1982 omlokaliserade Fälldin 40 myndigheter. Jag är glad över att regeringen vill flytta ut myndigheter i Sverige. Problemet är bara att man flyttar ut myndigheter till tillväxtorter som redan i dag har problem med bostäder och infrastruktur.

Jag undrar hur regeringen tänkte när man valde ut de här orterna och varför man inte flyttade myndigheterna till orter som har tappat statliga jobb och till orter som verkligen skulle behöva det. Nu flyttar vi jobb och myndigheter till orter som egentligen inte behöver det.

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Peter Helander, för en mycket viktig fråga!

När vi kom till makten 2014 hade svensk förvaltning haft en lång period av centralisering, vilket också kartlades av Statskontoret som visade att den statliga sektorn hade centraliserat verksamheter i snabbare takt än andra sektorer i samhället. Staten var alltså pådrivande i centraliseringen av verksamheter. Det visar också forskning från Uppsala universitet.

Vi satte igång en process där vi hittills har fattat beslut om att omlokalisera 2 000 jobb från Stockholm till andra delar av landet. Det är ett stort

antal myndigheter som flyttas. Det är inte bara delar av verksamheter som flyttas, utan vi flyttar hela myndigheter och även myndighetschefer till andra delar av landet.

Vilka orter får de här myndigheterna? Vi har gjort en analys och sett vilka län som har behov av att förstärka den statliga närvaron, och då har vi också utifrån kompetensförsörjningen valt ett antal orter.

Det här kompletteras med en åtgärd som handlar om att starta statliga servicekontor på de små orter som har fått en rejäl försämring av den statliga servicen. Nu öppnas runt tio sådana bara de kommande veckorna.

Anf. 44 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag är glad över att man vill flytta ut 2 000 jobb; då ska man komma ihåg att det sedan 2004 har skapats 10 000 nya statliga jobb i Stockholm.

Urbaniseringen i Sverige sker egentligen inte från landet till Stockholm utan från mindre kommuner till tillväxtorterna runt omkring i landet, till de orter dit regeringen har flyttat myndigheter. För att stoppa klyvningen i landet skulle jag därför önska att man kunde flytta myndigheter till stad två eller tre i varje län.

Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill helt instämma i det Peter Helander säger, och därför har det nu också fattats beslut om statliga verksamheter på orter som Lycksele, Söderhamn och Skara. Det är där som Arbetsförmedlingen nu etablerar sina verksamheter.

Min motfråga blir: Nu när det finns förslag om att privatisera Arbetsförmedlingen, kommer man att kunna garantera att de här jobben blir kvar i Lycksele, Söderhamn och Skara, eller kommer hundratals jobb att försvinna från orter som dessa?

Anf. 46 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Privatiseringen av Arbetsförmedlingen handlar egentligen om att man ska privatisera själva förmedlingen av jobbet och inte hela Arbetsförmedlingen. Det vet statsrådet också.

Jag hoppas att det flyttas ut fler jobb till mindre orter!

(Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S): Det kommer!)

Åldersbedömningar av ensamkommande

Anf. 47 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Annika Strandhäll.

Som patient tar du för givet att de medicinska undersökningar som görs är byggda på en gedigen kunskap, forskning, evidens och så vidare. Vi – du och jag – skulle aldrig acceptera att de var framtagna på ganska skakig grund, så där lite hemkokta.

Är du ensamkommande utsätts just du för åldersbedömning med hjälp av undersökningar som saknar tydlig evidens. Rättsmedicinalverket har sagt att deras undersökningar vilar på Socialstyrelsens kunskap. Socialstyrelsen har dock tydliggjort att de inte har experter på åldersbedömningar.

De har heller inte rekommenderat de metoder som Rättsmedicinalverket arbetar efter.

Rättsmedicinalverket kan inte namnge de experter som de har uppgett att de samarbetar med, så det finns ingen ordentlig evidens för den typ av undersökningar som många ensamkommande utsätts för. Kan vi verkligen göra livsavgörande bedömningar utifrån ett ganska hemkokt koncept?

Prot. 2017/18:81

8 mars

Frågestund

Anf. 48 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det är självklart så att vi ska se till att de bedömningar och undersökningar som görs är så evidensbaserade och så i grunden riktiga som vi någonsin kan säkerställa utifrån den kunskap som finns.

I den här frågan sker det ett tydligt samarbete mellan Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen. Frågan har ju debatterats friskt under ganska lång tid nu.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi ändå ser och försöker bedöma att den ålder som uppges också är korrekt, och vi tillämpar befintlig kunskap.

Anf. 49 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Socialstyrelsen säger att de inte har gett några metoder till Rättsmedicinalverket, så det känns så att säga lite shaky.

Socialstyrelsen har också uttalat att felmarginalen för undersökning av knäleder och fotleder ligger på 3 procent. Det har man fått väldig kritik för och då backat, vilket jag tycker är ett avgörande skäl för att avsluta de här åldersbedömningarna. Det känns ju verkligen inte rättssäkert för de ungdomar som utsätts för detta.

Anf. 50 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Återigen är jag lugn i att jag vet att det förs en dialog mellan Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket.

Det är som sagt otroligt viktigt att vi använder och tillämpar befintlig kunskap och att vi gör det på ett så rättssäkert sätt vi kan. Det är min bedömning att vi gör det.

Stöd till elever med särskilda behov

Anf. 51 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Min fråga går till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Myndigheten för delaktighet har kommit med en rapport som handlar om barn med särskilda behov. Den visar att elever i behov av stöd inte får det. Skolverket har gjort analyser av betygen hos elever som avslutade årskurs 9 och deras betyg i årskurs 6. Av dem som inte uppnått godkända betyg vare sig i årskurs 6 eller 9 hade mer än hälften inte heller fått särskilt stöd. Av MFD:s rapport framgår att förändringen i skollagen 2014 bär en del av skulden för detta.

Effekten av uteblivet stöd är smärtsamt tydlig, och så här kan det inte få fortsätta. Jag undrar därför vad utbildningsministern lämnar för besked till de elever och barn som inte får sitt stöd i dag.

Anf. 52 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Bengt Eliasson, för frågan! Jag delar helt din bedömning, som även har understrukits av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det är inte korrekt eller i enlighet med lagen att ett barn som inte får godkända betyg i sexan fortsätter genom hela högstadiet utan att få ett ordentligt åtgärdsprogram som innebär att man får möjlighet att nå kunskapskraven – något som uppenbarligen sker i dag.

Detta visar att det inte räcker med betyg för att komma till rätta med de problem som finns när eleven inte får stöd, utan vi måste investera i det som gör att stödet kan komma på plats. Dessa investeringar handlar bland annat om fler speciallärare – det både utbildas fler och anställs fler speciallärare nu – och det handlar om mer grundläggande specialpedagogiska verktyg hos varje lärare. Vi bygger nu ut ett fortbildningsprogram i samma omfattning och stil som Mattelyftet för att lärare ska få just det.

Jag tror även att det behövs ett antal regelskärpningar. Några tittar en särskilt tillsatt utredning på, och några, som handlar om att skärpa rätten till särskilt stöd under de allra första åren, den så kallade läsa-skriva-räkna-garantin, kommer vi snart att återkomma till riksdagen med.

Anf. 53 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Det är ju så att det är byråkratiskt krångel och revirtänkande som hindrar att de här eleverna får det stöd och den hjälp som de behöver. Granskningen visar att det som bär skulden för detta är skollagens förändring 2014 som tydliggör särskilt stöd till skillnad från, som det var förr, stöd i extra anpassningar.

Vad är beskedet till de här eleverna? Nu har vi satsningar på skolan, men hur är det med investeringen i barnen?

Anf. 54 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Fler speciallärare är såklart en verklig satsning på barnen, men ja: Vi ser just nu över regelverket, även de förändringar som föregående regering gjorde 2014, eftersom vi ser de här konsekvenserna och effekterna.

Jag tror också att vi behöver stärka det allra tidigaste stödet så att lärare som upptäcker de här eleverna redan i tvåan och trean kan säkra att stödet kommer på plats redan då.

Jag hoppas därför att vi kan nå en bred överenskommelse om behovet av en så kallad läsa-skriva-räkna-garanti, som funktionshindersrättsrörelsen efterfrågar.

Vårdköerna

Anf. 55 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag har en kort fråga till sjukvårdsministern utifrån den situation vi har: Hur känns det att vara ansvarigt statsråd i en regering som sett till att vi fått dubblade vårdköer?

Anf. 56 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Varje person som är i behov av det ska få vård i tid, Emma Henriksson. Det är inte den här regeringen som är ansvarig för att vi har

de vårdköer vi har, utan det handlar självklart också om er underlåtenhet att utbilda tillräckligt med vård- och omsorgspersonal under er tid vid makten.

Det första vi fick göra när vi hade möjlighet att lägga om politiken – direkt på hösten 2015 – var att bygga ut utbildningsplatserna till specialistsjuksköterska, sjuksköterska, undersköterska och barnmorska med nästan 1 500 platser. Nu är vi uppe i 3 000 platser. Vi försöker få ut de här så snabbt som möjligt.

Hur känns det i stället att vara delansvarig för en situation som innebär att vi får ställa in operationer, att personalen går på knä för att ni underlät att satsa på dem och i stället lät dem springa snabbare med en kömiljard? (Applåder)

Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Det är bra att regeringen fullföljer den utbyggnad som vi påbörjade. Det är bra att regeringen ser till att fortsätta bygga ut personalen, vilket vi gjorde. Det blev fler läkare per medborgare i vårt land under vår tid i regeringen.

Det som den här regeringen har åstadkommit är att fördubbla de vårdköer som vi hade lyckats korta, och det är det frågan handlar om. Det är ert ansvar! (Applåder)

Anf. 58 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Men, Emma Henriksson, det är ju ingen som är så naiv att man tror att vårdköer uppstår av sig själva över en natt. I den senaste undersökningen svarade 17 av 21 landsting att det handlar om personalbrist. Den bristen uppstår inte över en natt. Vi har vetat i tio femton års tid att det sker ett generationsskifte inom vården.

När jag tog över hösten 2014 toppade vård- och omsorgspersonalen sjukskrivningarna i Sverige. Sjuktalen hade skenat i väg alldeles för snabbt tack vare er kömiljard. Ni hade anställt för få människor. Det har ni ansvar för.

Åtgärder för kvinnors hälsa

Anf. 59 YASMINE LARSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Strandhäll. I dag är det den 8 mars, och då uppmärksammar vi den internationella kvinnodagen. Vi uppmärksammar att kvinnors rättigheter inte alltid har varit självklara, att systrar före oss har kämpat och segrat. Tillsammans med oss kämpar nu medsyrstrarna vidare. Vi inser att vi har kommit långt, men vägen till målet ännu är lång.

Det finns områden i samhället där vi kan se att det inte råder jämställdhet mellan könen. Ett sådant område som har uppmärksammats under de senaste åren är ojämställdhet inom hälso- och sjukvården.

Regeringen har haft höga ambitioner för att visa att man är den första feministiska regeringen. Mot den bakgrunden vill jag fråga socialministern vad regeringen gör och planerar att göra under kommande år för att investera i förbättrad hälsa för kvinnor.

Anf. 60 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Den här regeringen har under denna mandatperiod ökat satsningarna på hälso- och sjukvården med totalt 13 miljarder. Vi har, som sagt, gjort väldigt stora satsningar på personal, men också på kvinnors hälsa. Det är ett annat område inom hälso- och sjukvården som har varit eftersatt under lång tid.

Vi har satsat på att förbättra förlossningsvården och på att förbättra primärvårdsinsatser specifikt för kvinnor. Vi har bland annat infört kostnadsfri mammografi, kostnadsfria preventivmedel för alla under 21 år och avgiftsfri screening för livmoderhalscancer.

Med de satsningar som vi har gjort under dessas fyra år och som är planerade under de kommande fyra åren kommer vi bara när det gäller kvinnors hälsa under dessa två mandatperioder att ha satsat nästan 10 miljarder kronor utöver övriga satsningar som vi har gjort. Jag är stolt över detta.

Anf. 61 YASMINE LARSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är väldigt glad över att regeringen nu satsar så stort på kvinnors hälsa. Jag vill också lyfta vikten av jämställd forskning på området.

Jag ser fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med dig och med statsrådet Hallengren i vår kamp för jämställdhet.

Anf. 62 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! I ett läge där jämställdheten går bakåt i hela världen vet vi att fokus måste vara tydligt. Utöver de satsningar som jag nämnde tidigare drabbas kvinnor i så mycket större utsträckning än män av psykisk ohälsa. Där har vi också gjort specifika satsningar under den här mandatperioden. Sedan vi tog över 2014 har vi fördubblat satsningarna på psykiatri i Sverige.

Insatser för att locka tillbaka sjuksköterskor till vården

Anf. 63 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Statsministern lovade i förra veckan under sin sjukvårds-turné 14 000 fler anställda inom vården. Det behövs verkligen fler inom vården, och då framför allt fast anställda. I dag är man beroende av väldigt många stafetter.

Det är ungefär 9 000 legitimerade sjuksköterskor som i dag inte jobbar inom vården. Av dessa uppger ca 60 procent att de kan tänka sig att återvända till vården om arbetsförhållandena ändras.

Många av dessa 9 000 sjuksköterskor är kvinnor. Därför vill jag, så här på internationella kvinnodagen, fråga socialminister Annika Strandhäll i den feministiska regeringen: Vad kan socialministern göra för att de fem och ett halvt tusen sjuksköterskorna åter bli en resurs i vården? Då kanske statsministerns mål skulle vara lite mer realistiskt att uppnå.

Anf. 64 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi kommer självfallet att behöva varenda hand i vården. Behoven ökar, och vi blir allt äldre. Vi behöver se till att behålla alla de anställda som vi har.

Jag tycker att det är väldigt talande att Lena Asplund pratar om att det är osäkra anställningsvillkor inom vården som gör att man lämnar den. Ni skulle kanske till och med kunna stötta en inriktning som innebär att man minskar på till exempel allmän visstid, som ju drabbar särskilt kvinnor i vården.

Annars har vi under den här mandatperioden satsat stort på att förbättra just för personalen. Vi har ökat resurserna till hälso- och sjukvården med 13 miljarder under mandatperioden. I år gör vi den största satsningen någonsin just på personal med ytterligare 5,5 miljarder för att förbättra anställningsvillkoren, förbättra arbetsmiljön och anställa fler.

Dessutom är det en utredning, Ordning och reda i vården, som håller på att se över om man kan göra saker på den nationella nivån när det gäller stafettläkare.

Anf. 65 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Nja, jag tror inte riktigt på det som socialministern sa. I mitt hemlän, Västernorrland, slutar fler och fler sjuksköterskor. Det är socialministerns kamrater som styr där.

Stafettkostnaderna för sjuksköterskor var 130 miljoner 2017, så det är ju inte så att socialministerns kamrater gör allt för att behålla personal. Tvärtom flyr personalen. Dessutom har man problem med lönenivåerna, men det är ju inte min fråga.

Än en gång: Vad gör socialministern för att få dessa fem och ett halvt tusen sjuksköterskorna att åter söka sig till vården?

Anf. 66 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det är ju väldigt talande att Lena Asplund återigen pekar på Norrbotten. Såvitt jag vet var det ju det moderatstyrda Stockholms läns landsting som senast i går, på grund av brist på operationssjuksköterskor, fick gå upp i stabsläge och ställa in ett antal operationer. Problem med personal har man över hela landet.

Det var också därför som regeringen, så fort som vi hade en möjlighet 2015, lade om politiken. Vi gör nu de största satsningarna på personal inom hälso- och sjukvården under de senaste 25 åren. Jag är stolt över det.

Förutsättningarna för kvinnliga elitidrottare

Anf. 67 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Stina Nilsson, Charlotte Kalla, Hanna Öberg, Frida Hansdotter, Anna Hasselborg, Sara McManus, Agnes Knochenhauer, Sofia Mabergs, Jennie Wåhlin, Ebba Andersson, Anna Haag, Linn Persson, Mona Brorsson och Anna Magnusson. I dag är det den internationella kvinnodagen, och jag vill passa på att hylla dessa OS-hjältar som presterade så bra under det OS som passerade för bara några veckor sedan. De behöver dock bli fler. För att de ska kunna bli fler behöver deras förutsättningar förbättras.

Elitidrottande män utövar sin idrott på heltid och lever också på idrottsutövandet i Sverige i dag. Elitidrottande kvinnor utövar sin idrott på all ledig tid och behöver jobba heltid för att kunna vara elitidrottare. Det är orimligt.

Anf. 68 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tror att jag ändå fångade upp Emma Hults fråga som handlar om något så viktigt som jämställda villkor också inom idrotten.

Vid det senaste vinter-OS kunde vi se vilka fantastiska prestationer som våra kvinnor som tävlade gjorde.

Så sent som i går lyfte jag frågan med Riksidrottsförbundets ordförande. Vi har en löpande dialog om att idrotten, precis som alla andra sektorer i Sverige, behöver snabba upp sitt arbete för att åstadkomma en större jämställdhet.

Tänk, vilka resultat vi skulle kunna ha i den svenska elitidrotten om också kvinnorna hade möjlighet att utöva sin idrott på samma villkor som män!

Anf. 69 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Tack för svaret, idrottsminister Strandhäll. Det jag syftade på var hur man ska förbättra förutsättningarna så att fler kvinnor lyckas prestera lika mycket som de kvinnor som vi kunde se under det senaste OS.

Jag har också en följdfråga som jag vill ställa. Vi ser att unga tjejer lämnar idrotten mycket tidigare än vad unga killar gör, och det är ett folkhälsoproblem. Hur ser vi till att unga tjejer också kan stanna kvar inom idrotten precis som de unga killarna kan?

(Applåder)

Anf. 70 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Detta är verkligen ett folkhälsoproblem. Vi ser nämligen att bara fyra av tio unga tjejer rör på sig tillräckligt. I går fick jag en rapport med siffror som pekade på att en svensk 18-åring rör mindre på sig i dag än en svensk 85-åring. Det här är alltså ett gigantiskt folkhälsoproblem.

Glädjande är dock att ett intensivt arbete med jämställdhetsfrågan just nu pågår i den svenska idrottsrörelsen. Man håller på att utveckla sitt jämställdhetsarbete.

Motverkande av islamistiskt inflytande i politiken

Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi har under inte minst den senaste tiden sett hur extrema islamistiska krafter har nästlat sig in i den svenska politiken. Företrädare har fått betydande positioner i partier som Moderaterna och Centerpartiet men även i regeringspartierna Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Vi vet även att nätverk som Muslimska brödrskapet har som ambition att få inflytande inom flera viktiga samhällsfunktioner för att på sikt kunna bygga en islamisk stat.

För bara lite över ett år sedan publicerade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap en vetenskaplig förstudie som visade att Muslimska

brödraskapets framfart är en ny faktor att ta hänsyn till för att kunna planera samhällsförmågan att skydda viktiga demokratiska värden.

Jag vill därför fråga Gustav Fridolin, som svarar på allmänpolitiska frågor, om regeringen har en plan för att säkerställa att dessa krafter inte tar sig in i eller gynnas av statliga myndigheter.

Prot. 2017/18:81

8 mars

Frågestund

Anf. 72 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Markus Wiechel, för frågan!

Så sent som denna vecka redovisade regeringen den utredning som ska säkra att samtliga statliga förordningar som på något sätt innebär att resurser, pengar eller andra medel tillhandahålls för olika organisationer först genomgår en prövning som visar att de stöder och verkar för de principer som den svenska värdegrunden vilar på, såsom demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Detta gjordes efter gott samarbete med de partier som slöt den breda överenskommelsen om hur vi bekämpar och förebygger olika former av extremism och terrorism.

En sådan kontroll är fullständigt självklar och bör alltid göras när staten betalar ut pengar. Genom att staten håller detta arbete högt kommer vi också att kunna säkra att arbetet görs av hela det offentliga Sverige, alltså också kommuner och landsting.

Anf. 73 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Det Gustav Fridolin säger låter naturligtvis lovande, men vi vet att svenska skattemedel i dag går till förbund som exempelvis studieförbundet Ibn Rushd och biståndsorganisationen Islamic Relief, som har tydliga kopplingar till Muslimska brödraskapet.

Tycker regeringen att det är rimligt att stöd går till Muslimska brödraskapet?

Anf. 74 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Riksdagsledamot Markus Wiechel vet mycket väl att det vore fel av mig att recensera enskilda myndighetsbeslut om utbetalning av pengar till enskilda organisationer. Därför kommer jag inte att göra det. Jag skulle annars hamna i konstitutionsutskottet väldigt snabbt, och det är därför han väljer att formulera frågan på detta sätt.

Vi har dock på största allvar tagit till oss att det finns system i det offentliga Sverige inom vilka vi betalar ut resurser som har kommit till organisationer som inte verkar enligt den svenska värdegrunden. Därför kommer dessa system att förändras och skärpas i bred politisk överenskommelse.

Rätten till personlig assistans

Anf. 75 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Fridolin.

I går morse åt jag frukost med Johan, en 19-årig kille som jag känner sedan många år tillbaka. Han har en väldigt speciell begåvning och en komplicerad funktionsnedsättning som gör att hans liv har fungerat bra med hjälp av assistenter. Han kan till och med besöka Brynäsmatcherna.

Hans föräldrar är förtvivlade över det som händer nu, och de är skräckslagna inför de tvåårsomprovningar som sker. Det är berättigat. Sedan 2014 har 1 200 personer blivit av med sin statliga personliga assistans. Detta förstör många gånger deras liv.

Jag har läst en artikel i Dagens Samhälle skriven av några kloka miljöpartister. Där stod det att regeringen nu tydligt måste ta avstånd från detta och börja med att skriva om direktiven till den utredning som har som uppdrag att göra besparingar på assistansen av statsfinansiella skäl.

Min fråga till Gustav Fridolin är: Håller du med dina sex miljöpartistiska kollegor?

Anf. 76 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Anders W Jonsson, för frågan!

Jag känner väl igen den förtvivlan som många föräldrar till eller sådana som själva är assistansberättigade beskriver. Så sent som i dag har regeringen genom sitt nya statsråd Lena Hallengren slagit fast att den som har rätt till assistans också ska få assistans. Det är en god princip som måste värnas.

Varje utredning och varje regeringsbeslut som denna regering tar ska bygga på att den här principen värnas. Det är anledningen till att regeringen agerade kraftfullt efter den senaste domen och rättsliga prövningen som äventyrar rätten till assistans. Utifrån detta agerande är det självklart att vi även ser över arbetet i stort. Lena Hallengren meddelade att hon kommer att möta företrädare för funktionshindersrättsrörelsen framöver för att påbörja arbetet med detta.

Anf. 77 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Detta var dock inte svar på min fråga. Det här är en skrämmande utveckling, som vi har sett sedan 2014. I dag har 1 200 färre rätt till statlig assistansersättning.

Detta beror på direktiven till en utredning att spara pengar och regeringsbrev till Försäkringskassan att dra ned på kostnaderna. Att man korrigerar den sista domen från Högsta förvaltningsrätten är bra, men andra domar ställer till det för de människor som absolut mest behöver sitt stöd.

Stöder Gustav Fridolin sina oroliga miljöpartistiska partivänner?

Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! De och alla andra som känner stor oro över detta kan känna regeringens stöd.

Anders W Jonsson vet mycket väl att direktiven till en utredning som ska titta på framtida lagstiftning inte är vad som förändrar myndighetsprövning här och nu. Myndighetsprövningen har förändrats beroende på rättsliga utfall på den lagstiftning som vi redan har. Konsekvenserna har blivit sådana att det är viktigt att se över hur vi får en stark lagstiftning. Det kommer vi i regeringen att arbeta för, utifrån principen att den som har rätt till assistans ska få assistans. Vi hör förtvivlan.

Anf. 79 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Annika Strandhäll.

Vi socialdemokrater värdesätter god hälso- och sjukvård högt. Men genom vittnesmål från personal, patienter, anhöriga och medier vet vi att det finns väldigt stora problem vid Sveriges och kanske världens dyraste sjukhus, Nya Karolinska i Solna.

NKS är inte ett sjukhus bara för oss stockholmare, utan det är också ett av landets största universitetssjukhus. Där utförs komplicerade behandlingar som inte görs någon annanstans. Detta gör sjukhuset till en nationell angelägenhet.

Min fråga till socialministern är därför: Vad gör regeringen för att reda upp i NKS-affären, som är ett resultat av det moderatstyrda landstingets politik?

Anf. 80 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för en angelägen fråga!

Nya Karolinska i Solna är naturligtvis ett alldeles speciellt sjukhus. Sjukhuset har flera rikssjukvårdsuppdrag och servar därmed patienter från hela Sverige. Det måste helt enkelt fungera och ska vara ett flaggskepp.

Situationen i dag är att vi inte bara har världens dyraste sjukhus, utan vi har världens 13:e dyraste byggnad i Stockholm. För regeringens del är det oerhört viktigt att klarlägga hur vi kan befinna oss i en situation där vi har världens 13:e dyraste byggnad, världens dyraste sjukhus, som fortfarande inte fungerar så som avsett. Profession och patienter är dessutom oroliga. Vi har därför tillsatt en kommission som nu kommer att titta på hur det har kunnat bli så här för att säkerställa att det aldrig ska ske i Sverige igen.

Anf. 81 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag och många stockholmare med mig förväntar oss att utredningen resulterar i nya regelverk och beslut som förhindrar framtida ideologiska experiment likt NKS. Skattemedel ska hanteras varsamt och gå till det de är avsedda för. I detta fall ska de gå till god sjukvård.

Anf. 82 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har under dagens frågestund debatterat de stora behov som finns inom svensk sjukvård. När vi avsätter skattemedel och när regeringen dessutom under mandatperioden och också framöver har för avsikt att fortsätta att göra de största satsningarna i modern tid på svensk hälso- och sjukvård är det självklart att vi också ska säkerställa att dessa går till att förbättra personalens villkor, att vi har tillräckligt med personal, att vi ger en högkvalitativ vård. De ska inte gå till konsultkostnader.

Anf. 83 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth.

Klimathotet är en av vår tids absolut största utmaningar. Tyvärr kan vi se att den tidigare utvecklingen med minskade utsläpp har stannat av. Enligt Statistiska centralbyrån ökade utsläppen under 2016. Därför är det oroväckande att Trafikverket i förra veckan kom med dystra besked om våra möjligheter att nå klimatmålet i transportsektorn.

För att nå det målet behöver sektorn minska sina utsläpp med mellan 6 och 7 procent per år, men i dagsläget minskar de med bara ca 2 procent, vilket alltså inte på långa vägar räcker för att vi ska nå klimatmålet.

Vad tänker regeringen göra för att skynda på omställningen i transportsektorn så att vi kan nå våra klimatmål?

Anf. 84 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Maria Malmer Stenergard, för en angelägen fråga!

Det är regeringens viktigaste prioritering att se till att Sverige blir världens första fossilfria välfärdsland. Vi ska ställa om landet så att vi klarar att kombinera stark tillväxt, hög sysselsättning och bra välfärd samt visa att vi kan vara världsledande i klimatomställning.

De siffror som Trafikverket redovisar säger också, vilket är intressant, att inom transportsektorn minskar miljöpåverkan i relation till hur det tidigare har varit. De insatser vi har gjort under senare år har spelat roll. Detta är viktigt inte minst för att visa att det går att ställa om en transportsektor genom att förändra stödet för drivlinor, så att det går att få fram fler biodrivlinor eller för den delen se till att bilar kan gå på el, och vidare genom att göra infrastrukturinvesteringar som stärker järnvägsinvesteringar.

I den nationella plan som regeringen kommer att presentera framöver kommer det att bli tydliga steg för att nå klimatmålen – till skillnad från hur det var under Alliansens tid.

Anf. 85 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! När Alliansen tog över efter den förra socialdemokratiskt ledda regeringen hade Sverige efter Albanien världens äldsta och mest utsläppsintensiva bilpark i Europa. Då påbörjade vi en oerhört viktig omställning.

Nu ser vi, tyvärr, hur de totala utsläppen ökar och hur Sverige inte ser ut att nå målen i transportsektorn. Jag ser verkligen fram emot regeringens skärpta åtgärder på området.

Anf. 86 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Ni subventionerade dieselbilar. Jag är inte säker på att den supermiljöbilspremie ni hade var det allra bästa sättet.

Vi skapar långsiktiga förutsättningar för att både ställa om både transportsektorn och göra de nödvändiga investeringar som behövs för att se till att stärka sjöfarten, vilket är klimatsmart, och järnvägstrafiken. Här var det sorgliga underinvesteringar under Alliansens tid. Vi lägger 100 miljarder mer på klimatsmarta transporter, och det kommer att ge resultat.

Anf. 87 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Shekarabi.

Under i princip hela mandatperioden har statsrådet arbetat med ett lagförslag som ytterst syftar till att avskaffa medborgarnas valfrihet i fråga om välfärdstjänster när det gäller skola, äldreboende, vårdcentral och så vidare. Nyligen kom Lagrådet med svidande kritik mot lagförslaget på punkt efter punkt.

Lagrådet framhöll att det inte kan uteslutas att ett stort antal vårdtagare och brukare jämte deras anhöriga samt ett stort antal elever och föräldrar på olika sätt kommer att drabbas negativt av till exempel nedläggningar.

Här i Stockholm går mer än varannan gymnasieelev i en fristående skola. I hela riket är det mer än var fjärde. Vad är statsrådets besked till dessa barn och ungdomar samt givetvis även deras föräldrar när man nu vill stänga ned deras skolor?

Anf. 88 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Oscar Sjöstedt, för frågan!

Jag vill inledningsvis påminna Oscar Sjöstedt om att Sverigedemokraterna gick till val på att kraftigt begränsa vinsterna i svensk skola och välfärd. Man motiverade sitt ställningstagande till väljarna med att det var fel att vi tillät resurser läcka från svensk skola och välfärd till skatteparadis och ägare.

Herr talman! Vi har en skyldighet att säkerställa att skattebetalarnas pengar investeras i verksamhet som rör svensk välfärd och skola. Våra skattepengar ska komma svenska skolbarn och brukare inom äldreomsorgen till del, inte hamna i skatteparadis. Sverige är det enda landet i Europeiska unionen, och det enda landet i Norden, som tillåter vinstuttag från den offentligt finansierade skolan.

Det är en skam att detta inte har hanterats tidigare. Regeringen kommer att återkomma med förslag till riksdagen, som innebär begränsningar av vinsterna i skolan och välfärden. Det är en skyldighet vi har gentemot våra medborgare.

(Applåder)

Anf. 89 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Det stämmer inte. Hela förslaget syftar ytterst till att avskaffa valfriheten för den enskilde medborgaren till förmån för ett offentligt monopol. Det är en ideologiskt driven lagstiftning som jag ärligt talat inte trodde socialdemokratin var kapabel till.

Frågan kvarstår: En kvarts miljon barn och ungdomar går i fristående grundskola eller gymnasieskola. Förskolan är inte inräknad. Varför ska de barnen och ungdomarna inte ha rätt att gå i den skola de har valt?

Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag kan försäkra Oscar Sjöstedt att denna regering alltid kommer att värna valfriheten och möjligheten för brukare att välja verksamhet. Däremot tillåter vi inte läckage från skolan och äldreomsorgen.

Vad är det för fel på ett förslag som innebär att en större del av våra skattepengar ska investeras i undersköterskor? Vad är det för fel med ett förslag som innebär att vi tvingar aktörerna att se det värde som undersköterskorna har i svensk äldreomsorg? Det är en skyldighet vi har gentemot våra undersköterskor.

Gymnasiearbetet

Anf. 91 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Regeringen skär ned på gymnasiearbetets omfattning till hälften. Syftet med gymnasiearbetet är att ge elever i gymnasieskolan en möjlighet att knyta ihop sina studier och det de har lärt sig i flera olika ämnen och visa att de är redo att möta yrkesliv eller fortsatta studier. För att kunna göra det är det viktigt att få ordentligt med tid som krävs för att förbereda, genomföra och slutföra ett arbete. Annars blir gymnasiearbetet inte särskilt meningsfullt.

Det är inte bara vi från moderat håll som är oroadе utan även Skolverket och Lärarnas Riksförbund säger att halveringen riskerar att göra att ämnet inte fyller sin funktion.

Min fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin är: Varför försämrar regeringen gymnasieelevers förutsättningar att genomföra det så viktiga gymnasiearbetet genom att halvera ämnets omfattning?

Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Ida Drougge, för frågan!

Regeringens bedömning är att detta inte är en försämring. Vi anser att detta på ett gott sätt motsvarar det arbete som ett bra specialarbete kan innebära, samtidigt som eleverna i många fall får mer läroledd tid.

Det ger också utrymme till att återinföra estetiska ämnen för alla gymnasieelever. Vi vet hur de estetiska ämnenas värde ser ut. Vi lever i en manlig värld och arbetsmarknad där din förmåga att beskriva och förklara ditt arbete är viktigare än någonsin. Det ställs större krav på att förstå också komplexa sammanhang och uttrycka svårare saker. Det är precis de sakerna man övar och tränar i de estetiska ämnena.

Därför har det varit viktigt för oss att återinföra estetiska ämnen på gymnasiet, och det ligger i det förslag som Anna Ekström har gått vidare med.

Anf. 93 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Det råder inget tvivel om att estetiska ämnen är betydelsefulla för bildning och lärande. I grundskolan finns därför flera hundra timmar av dessa ämnen. Moderaterna och Alliansen införde exempelvis Skapande skola där man fokuserar mer på dessa ämnen.

Men det var inte detta min fråga handlade om. Om ministern inte lyssnar på Moderaterna kanske han kan lyssna på Skolverket, Lärarnas Riksförbund, Teknikföretagen eller IF Metall. Jag ställer min fråga igen.

Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Den borgerliga regeringen valde att avskaffa de estetiska ämnena för alla gymnasieelever. En mycket stor del av gymnasieleverna har inte längre ett estetiskt ämne, vilket försvårar deras möjligheter att vara bildade på det sätt som Ida Drougge beskriver och förberedda på en arbetsmarknad där kraven är större än någonsin tidigare på att kunna beskriva sitt arbete och det man gör.

Därför har vi lagt fram ett förslag som minskar omfattningen av ett specialarbete till det som bättre motsvarar verkligheten och återinför de estetiska ämnena.

Resurser till omsorgen

Anf. 95 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till civilministern.

I dag är det, som tidigare har nämnts, den 8 mars – internationella kvinnodagen. Det är inte en dag vi firar utan en dag som vi uppmärksammar. Det gäller bland annat hur ojämnt samhället fortfarande är.

Jag är till vardags undersköterska och personlig assistent. Över hälften av alla undersköterskor, vårdbiträden, barnskötare, lokalvårdare och personliga assistenter jobbar deltid. De flesta gör det inte frivilligt utan kanske för att arbetsgivaren bara erbjuder deltid eller för att arbetet helt enkelt är för tufft på grund av dålig arbetsmiljö eller underbemanning, kanske till fördel för att spara in pengar oavsett om det är statlig eller privat omsorg.

Vad gör regeringen för att förbättra och tillföra mer resurser till omsorgen? Hur vill regeringen se till att välfärdens resurser verkligen kommer till användning och dit de behövs bland annat för min yrkesgrupp?

Anf. 96 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Veronica Lindholm, för frågan!

Först och främst måste vi fortsätta att tillföra våra kommuner och landsting mer resurser. Det har varit helt rätt av regeringen att satsa på ökade statsbidrag till kommuner och landsting så att det finns ett utrymme att både anställa fler och förbättra villkoren för de anställda i kommunal sektor.

Vi välkomnar överenskommelsen mellan parterna på den kommunala sektorn vad gäller rätten till heltid och förbättrade arbetsvillkor för dem som sliter inom välfärden.

Vad gäller de fristående aktörer som tar del av skattemedel kommer vi som jag sa tidigare att återkomma med förslag som innebär att vi inför regelverk för att resurserna ska användas inom den verksamhet som de är avsedda för.

Vi vill att våra skattepengar ska investeras i våra undersköterskor. Vi vill inte tillåta läckage från svensk äldreomsorg. Det kräver lite mer än vackra ord. Det kräver handling, regelverk och lagar. Det krävs att Sveriges riksdag röstar rätt och tar fram en lagstiftning som innebär att våra undersköterskor prioriteras inom äldreomsorgen.

Anf. 97 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Min fråga är till infrastrukturministern.

Telia, som delvis ägs av staten, klipper ned koppartråden för tusentals människor på landsbygden. I vissa delar av Sverige finns det varken telefoni eller bredband. Det är en nedmontering på landsbygden.

Nästa nedmontering är att Trafikverket vill slippa att ta ansvar för 2 000 mil av vårt lands vägnät. Varför? Jo, det är besparingskrav. Det är besparingskrav som drabbar våra boende kring vägarna.

Hör inte infrastruktur, bredband, telefoni och vägar till det basala i ett land? Är inte alla människor lika mycket värda oavsett om de bor i staden eller på landsbygden?

Signalen som hörs är tydlig, om inte telefontråden är klippt: Lämna landsbygden kvickt! Nu får vi till och med sköta statens jobb med de stora vägarna. Min fråga är: Står ministern bakom Trafikverkets besparingskrav?

Anf. 98 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill verkligen tacka Magnus Oscarsson för att jag får chansen att korrigeras det inslag som var på Aktuellt i går. Trafikverket självt har gjort det. Det var ett inslag där man hävdade att det fanns besparingsförslag som gjorde att Trafikverket överlämnade vägensvar till enskilda föreningar. Det är inte korrekt.

Trafikverket har självt i dag på sin hemsida publicerat en dementi för detta för att det är felaktigt. Det finns inga besparingskrav. Det är självklart att om man ska göra den typen av överlåtelser ska det ske i dialog med väghållarna så att man är överens om det. Är man inte överens kan man överklaga. Jag har noterat att de senaste åtta åren har det varit tre överklaganden till regeringen i den frågan.

Vi är en regering för hela landet. På samma sätt som civilministern tidigare redovisade hur vi flyttar ut statlig verksamhet ser vi till att vi bygger infrastruktur i hela landet och säkerställer att man ska få bredband i hela landet. Detta är en regering för hela landet.

Tillståndsplikt för myggbekämpning vid nedre Dalälven

Anf. 99 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Min fråga är allmän och går därför till utbildningsminister Gustav Fridolin. Den berör det viktiga beslutet om tillståndsplikten för att bekämpa myggorna i nedre Dalälven.

Återigen har regeringen fått avgörandet på sitt bord. Den osäkerhet, oro och förtvivlan som råder i avvaktan på beslut för alla de människor som bor i området är fruktansvärd och ohållbar.

Länsstyrelsen i Uppsala har med landshövdingen i spetsen begärt att regeringen ska fatta ett positivt beslut och att det ska gälla i tre år. Min fråga är kort och gott: Hur tänker regeringen besluta?

Anf. 100 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Solveig Zander, för frågan!

Jag förstår och vet att frågan är av yttersta allvar för dem som lever i området och är drabbade av myggplågan. Jag förstår också att Solveig Zander lyfter upp frågan. Men det är min uppgift som ansvarig för att svara på de allmänpolitiska frågorna att förklara att när det handlar om prövning av ett förvaltningsbeslut ska beslut fattas efter en ordentlig prövning av de argument som myndigheter och andra kommit in med och därmed också länsstyrelsen och landshövdingen i Uppland. Sedan ska de redovisas för allmänheten och riksdagen på det sätt som är brukligt.

Jag kan alltså inte svara på frågan från riksdagens talarstol.

Ansvaret för vägunderhåll

Anf. 101 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag har en fråga till infrastrukturministern.

Trafikverkets generaldirektör har tidigare varnat för att regeringens anslag till vägunderhåll är för låga och att det kommer att leda till sämre vägar på sina håll i landet.

I går kunde vi i SVT höra att Trafikverket avsäger sig ansvaret för ett stort antal vägar runt om i landet som staten tidigare har tagit hand om. Enligt uppgift rör det sig om 2 000 mil. Det statliga vägnätet är på totalt 10 000 mil.

Trafikverket dementerar att det finns besparingskrav men säger samtidigt att det har för lite pengar till vägunderhåll för att upprätthålla en fullgod vägstandard på hela nätet.

Tycker statsrådet att det är rimligt att Trafikverket avsäger sig ansvaret, och förnekar han att det pågår ett projekt om att flytta ansvar från Trafikverket till andra?

Anf. 102 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan, Jessica Rosencrantz! Det visar på vådan av att skriva frågan innan man har hört svaren här. Trafikverket har dementerat detta. Det finns inga besparingsförslag på att göra en sådan omläggning.

I de få fall man vill tvångsöverföra väghållningsansvaret kan det överklagas till regeringen. Då är det regeringen som avgör ett sådant ärende. Det har varit få sådana ärenden.

Det finns en ambition om man överlämnar ansvaret. Det kan ske i ett sammanhang om man bygger en ny väg i stället där huvuddelen av trafiken går. Då gör man det i samdialog med den väghållare som tar över.

Regeringen satsar på infrastruktur. Vi lägger 100 miljarder mer än vad alliansregeringen gjorde på infrastruktur. Vi satsar på både vägunderhåll och järnvägsunderhåll.

Det är också det som gör att vi kommer att se stora satsningar i den nationella plan som regeringen presenterar i april.

Beställaransvar i åkerinäringen

Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Enligt SCB jobbar i dag nästan 60 000 personer som lastbilschaufförer. Denna yrkesgrupp har under lång tid varit utsatt för osund konkurrens, i princip olaglig konkurrens, från både den svenska och den utländska åkerinäringen.

Det kan i korta ordalag beskrivas som att man använder fattigdom i andra länder för att sänka lönerna här i Sverige. Det leder till att vi får mindre resurser för sjukvården, skolan och infrastrukturen.

Nu har regeringen fattat beslut om att skärpa beställaransvaret. Hur kommer det att hjälpa denna yrkesgrupp?

Anf. 104 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Jasenko Omanovic, för en mycket viktig fråga!

Det är precis som Jasenko säger. Vi har sett en utveckling på arbetsmarknaden där man utnyttjar chaufförer från Östeuropa och dumpar sociala villkor. Det är inte acceptabelt.

Det är ett av skälen till att vi redan tidigare gått fram med klampning av fordon som bryter mot kör- och vilotidsregler. Det har gjorts en kraftig höjning av sanktionsavgifter så att det inte ska bli lönsamt att utnyttja människor på det sättet.

Det har dessutom införts krav på vinterdäck på både svenska tunga fordon och utländska, vilket innebär att vi jämnar ut konkurrensvillkoren. Nu lägger vi fram ett förslag om beställaransvar som innebär att den som beställer transporter yrkesmässigt också har ett ansvar genom hela kedjan att se till att det är lagliga transporter.

På det sättet lägger vi ett ansvar på stora svenska företag att säkerställa att den transporten de beställer inte gynnar en svart arbetsmarknad. Det kommer att bli ordning och reda. Det är uppskattat av både åkerinäringen och transportarbetarna, och det blir bättre ordning och reda i Sverige på våra vägar.

Kvinnligt företagande

Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! För mig och Moderaterna är det viktigt att uppmuntra företagsamhet och att skapa goda förutsättningar för entreprenörer att bidra till samhällets utveckling. Inte minst gäller detta inom välfärdens område. Mångfald och konkurrens leder till att välfärden utvecklas, att kvaliteten höjs och att kostnader kan hållas nere samtidigt som patienter, vårdtagare och omsorgstagare ges valfrihet.

Tyvärr är den nuvarande regeringen av en annan uppfattning. Den för en politik som skapar osäkerhet om vilka långsiktiga förutsättningar som finns för att till exempel bedriva en förskola. Välfärdssektorn är kvinnligt dominerad, och när regeringen nu försämrar förutsättningarna för företagande inom sektorn ser vi tydligt i statistiken hur nyföretagandet och företagandet går ned.

I dag är det den internationella kvinnodagen. Den nuvarande regeringen säger sig vara en feministisk regering, men vi ser nu tydligt hur regeringens politik sätter käppar i hjulet för företagsamma kvinnor.

Min fråga till Gustav Fridolin är därför: Hur ser han på det faktum att regeringens politik leder till ett minskat kvinnligt företagande?

Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Att ha ordning och reda i välfärden, att säkra att skattepengar går till det de är avsedda för och, för den delen, att ha ordning och reda i upphandlingar så att vi säkrar att när vi använder våra gemensamma resurser till att köpa in tjänster eller varor leder det till att arbetstagare behandlas väl och att högt ställda miljökrav och andra krav åtföljs – det är feministisk politik.

Vi vet att de som drabbas hårdast av orättvisor och av läckage från välfärdsverksamheter ofta är kvinnor. Låt oss återkomma till förskolan, som Johan Hultberg nämnde i sin fråga. Jag kan berätta att förskolan är en del av den svenska arbetsmarknaden där väldigt många kvinnor arbetar. Om pengar som är avsedda för att skapa kvalitet i förskolan, för att säkra att barngrupperna är tillräckligt små och för att förskollärarna och barnskötarna ska få tillräckligt betalt för sitt arbete i stället försvinner iväg i vinster eller, i värsta fall, till skatteparadis blir det inte bättre för kvinnor i Sverige. Det blir sämre för kvinnor i Sverige.

Lagrådets kritik mot förslaget om vinstbegränsning i välfärden

Anf. 107 ERIK BENGTZBOE (M):

Herr talman! Jag har en fråga till utbildningsminister Fridolin.

I fredags presenterade Lagrådet sitt uttalande med anledning av förslaget om vinstförbud i välfärden. Kritiken är svidande. Lagförslaget anses stå i konflikt med både näringsfriheten och det kommunala självstyret. Förslaget bedöms dessutom missa målet om kvalitet i välfärden och resurser dit. Underlaget anses vara alltför undermåligt för att ens duga för beslut. Och kanske värst av allt: Regeringens förslag verkar helt sakna konsekvensanalys, bland annat för de 340 000 elever som i dag går i en friskola.

Andra företrädare på vänsterkanten har avfärdat Lagrådets kritik och häpnadsväckande nog sagt att de ändå tänker gå vidare med lagförslaget så som det ser ut.

Jag har därför en fråga till statsrådet. Som utbildningsminister är du ytterst ansvarig för skolgången för dessa 340 000 elever. Anser du att det är rimligt att gå vidare med lagförslaget när Lagrådet konstaterar att konsekvenserna för alla dessa elever inte är analyserade och när förslaget de facto riskerar deras utbildning?

Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det kan jag säga Erik Bengtzboe – elevernas utbildning blir inte bättre av att skattepengar som du och jag har lagt in i skolan försvinner någon annanstans. Den blir inte bättre av att deras lärare får lite mindre betalt än vad de annars skulle få, av att lärarkontinuiteten blir lite

sämre, av att lärartätheten blir lite sämre och av att det inte finns resurser över när en elev behöver extra stöd.

Det är verkligheten på en hel del skolor, och det är verkligheten i den statistik vi ser när vi studerar och jämför vinstdrivande friskolor med skolor i det offentliga. Jag tycker inte att det är acceptabelt. Jag tycker att de skattepengar som du och jag lägger in i skolan också ska komma fram till skolan. Vi ska säkra att man i det lagförslag som läggs på riksdagens bord, och som Ardalan Shekarabi är ansvarig för i regeringen, har begrundat synpunkterna väl, också de synpunkter som kommer från Lagrådet.

Vi kommer att lägga fram ett lagförslag på riksdagens bord, för det här är viktiga frågor som handlar om vart dina och mina skattepengar försvinner. I slutändan handlar det om kvaliteten i svensk skola och för de elever som Erik Bengtzboe säger sig värna.

(Applåder)

Sjukvården i Stockholm

Anf. 109 MATTIAS VEPSÄ (S):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Annika Strandhäll. En fungerande vård är en avgörande byggsten i vår välfärdsmodell. När vi är sjuka och behöver vården måste den fungera och vara tillgänglig; så enkelt är det.

Jag vet att statsrådet och regeringen ser utmaningarna framåt och har annonserat stora satsningar på att minska köerna och öka tillgängligheten överallt. Men jag, liksom många stockholmare, känner stor oro för hur vår sjukvård här, i Alliansens Stockholms läns landsting, fungerar. Det är inställda operationer, stängda vårdplatser, överfulla akutmottagningar och en ansträngd personalsituation. Detta är resultatet av en privatiseringsidé och, såklart, av upphandlingskaoset med NKS, där miljarder går till vinster, konsulter och fördyrad drift och inte till vård och personal. Trots de bästa förutsättningarna i landet klarar vi inte att ge den bästa vården.

Vad gör regeringen för att säkra en jämlik sjukvård för alla?

Anf. 110 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Mattias Vepsä, för frågan! Jag möter en mycket stor oro både hos stockholmare och på andra håll i landet där man har alldeles för långa köer i dag. Det är därför regeringen har lagt om den politik som fördes under åtta år och som medgav tydliga underinvesteringar i personal- och kompetensförsörjning inom vården. Denna politik har resulterat i att vi har de högsta sjukskrivningstalen i Sverige bland världens och omorgens personal, och det är kvinnor.

Därför gör vi nu de största satsningar på hälso- och sjukvården som har skett de senaste 25 åren. Vi har lagt 13 miljarder under mandatperioden i ökade anslag, och vi kommer att göra mer.

När det gäller Nya Karolinska i Stockholm är det en helt exceptionell situation. Vi kommer att tillsätta en särskild utredning för att tillse att detta aldrig ska kunna ske i Sverige igen.

Anf. 111 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! År 1948 införde Socialdemokraterna och Tage Erlander det allmänna barnbidraget. Det har tjänat Sverige väl och utvecklats över tid till att bli ett viktigt stöd för helt vanliga barnfamiljer i vårt land. Tyvärr har det stått stilla under alldeles för lång tid. Den borgerliga regeringen höjde aldrig barnbidraget utan lät det halka efter.

Men nu höjer vi äntligen barnbidraget – någonting som landets ca 1 ½ miljon barnhushåll kommer att känna av om ungefär två veckor när nästa utbetalning görs. Det blir då 200 kronor mer per barn och månad. Det är jättebra, men jag hör samtidigt att det kommer förslag om att avveckla eller behövspröva barnbidraget.

Jag skulle därför vilja höra statsrådet Strandhälls syn på dessa utspel och på barnbidragets framtid.

Anf. 112 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Teresa Carvalho, för inspelet och frågan! Det svenska barnbidraget, det svenska allmänna barnbidraget, är en grundpelare i hela den svenska modellen. Alla barn i Sverige ska, oaktat vilka föräldrar de bor hos, kunna känna att de blir satsade på som barn.

Jag nödgas tyvärr konstatera att under de senaste åtta åren, under alliansregeringen, valde man att inte göra några satsningar på det generella barnbidraget. Vi vet att den satsning som vi nu gör med 200 kronor per barn och månad kommer att ha en mycket stor betydelse för de föräldrar som har barn hemma. Det gör skillnad. Dessa hundralappar, som man ibland kan höra att det talas raljant om i debatten, gör faktiskt skillnad för barnen.

Det är viktigt att vi inkluderar alla som betalar till välfärden så att de får ta del av de satsningar som ska göras, inte minst på barn och familj.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 7 (forts. från § 5) En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården (forts. SoU18)

*En ny beslutsprocess
för den högspeciali-
serade vården*

Anf. 113 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Vänner i kammaren! Alla tusentals som tittar på det här! Diskussionen om specialistvården har utvecklats till en allmän hälso- och sjukvårdsdebatt. Och jag är inte sen att dra mitt står till stacken i den, inledningsvis. I går var det nämligen stabsläge – igen – i Stockholm, den här gången på Karolinska i Huddinge. Det är ett av många stabslägen vi har haft i regionen, i Stockholms läns landsting. Det handlar om personalbrist.

Det är inte Löfven som styr i det här landstinget, utan det är faktiskt ni på högerkanten som har haft ansvar här, och det i många år. Men om jag ska vara helt ärlig hoppas vi att det är sista matchen ni får göra nu.

Det är också här, i Stockholms läns landsting, som ett antal personer har dött i cancerköerna. Det polisutreds just nu. Jag trodde inte att vi skulle

prata om det i dag. Men nu gjorde jag det inledningsvis. Och nu övergår jag till specialistsjukvården.

Det är intressant att ojämlikheten i hälsa, såväl den geografiska som den klassmässiga som den könsmässiga, har fått fortgå så länge och att ingen regering har tagit tag i det på riktigt. Den 10 april 2014 gjorde dock ni i högern det, när ni tillsatte en utredning av den högspecialiserade vården. Och det kan man väl säga var ungefär tre minuter i tolv.

Ni låter väldigt kompetenta när det gäller hälso- och sjukvården. Men när vi diskuterar de här frågorna har ni jämt med er lilla trollerilåda. Och ur den lilla, mycket marginella, trollerilådan lyfter ni upp kömiljarden. Jag vill bara säga en sak: Läkarförbundet, Vårdförbundet eller de på golvet gör inte vägen för den.

Utredaren, Måns Rosén, som är en superkompetent person, har jobbat extremt transparent med utredningen om specialistvården. Han har diskuterat förslaget med närmare 1 000 personer inom hälso- och sjukvården och hela sjukvårdssektorn, med patienter och så vidare. Det är en väldigt bra utredning.

Jag, som aldrig har jobbat med hälso- och sjukvård på det här sättet, blev lite förvånad när jag såg att det har varit en väldigt marginell koncentration av specialistvården mellan 2000 och 2013. Det är ganska illa. Sjukhusets volym spelar förstås stor roll för om läkaren är van vid att göra en viss typ av operationer. Det är ganska självklart.

Vi kan titta på några siffror, exempelvis för treårsöverlevnad i avancerad äggstockscancer. Den har stigit från 44 procent till 65 procent, efter koncentrationen av operationer till Sahlgrenska. Det är glasklara siffror. Så här ska vi jobba. För patienternas skull behöver den högspecialiserade vården koncentreras.

Ibland går det prestige i vilka som ska utföra operationer och så vidare. Det vet ni. Och prestige kan döda. Jag nämnde förut att Karolinska Universitetssjukhuset inte lät operationer av cancersjuka ske på Danderyds sjukhus – kanske av prestigeskäl.

Vänsterpartiet anser att det är mycket bra att den specialiserade vården organiseras på en nationell nivå. Vi behöver en mer koncentrerad högspecialiserad vård, till färre sjukhus och till färre utförare. När man bygger upp högspecialiserad vård är man beroende av att ha ett team som jobbar tillsammans runt patienten. Det handlar om jämlik hälso- och sjukvård. Det är också kärnan i utredningen om den högspecialiserade vården fram till nu.

Remissinstanserna är också extremt positiva till detta. SKL gjorde kanske inte riktigt vägen, men de andra gjorde det.

Vi kan se att den specialiserade vården glider isär i dag, och det drabbar patientsäkerheten. Allas fokus är på att det ska bli så bra som möjligt. Det ökar förutsättningarna för jämlik vård. Och den jämlika hälso- och sjukvårdsutvecklingen, både regionalt och klassmässigt, har länge varit Väns-terns huvudspår.

När det gäller den regionala nivån föreslås att sjukvårdsregionerna själva ska besluta om koncentrationen av högspecialiserad vård inom den egna regionen. Måns Roséns utredning föreslog i stället att vården skulle regleras på den regionala nivån också. Enligt det förslaget skulle Socialstyrelsen samordna den högspecialiserade vården på regional nivå och

lämna rekommendationer till landstingen om vad som skulle utföras regionalt.

Det tyckte vi var en bra idé. Det skulle öka patientsäkerheten. Regeringen tyckte däremot att det skulle försvåra för samordning och så vidare, att man på något sätt skulle glömma bort den lokala förankringen och att det skulle kunna vara avgörande för legitimiteten i förslaget.

Vi är ganska ensamma om vår uppfattning om att det ska regleras regionalt. Men utredningen står för något helt annat. Man ville att den regionala nivån skulle inkluderas när det gäller avancerad hälso- och sjukvård. Man bedömde också att Socialstyrelsen skulle vara en bra kraft där. Också många remissinstanser stödde det.

Vi tror att det finns en stor risk för att det inte blir någon förändring. Det kanske blir som förut när det gäller samarbetsförsök mellan olika landsting i regionerna. När man besöker regioner slås man nämligen ibland av att det finns en viss konkurrens mellan sjukhusen, läkarna och professorerna. Alla vill bygga sitt lilla babelstorn. Det riskerar att leda till att det inte blir någon samordning.

Enligt förslaget ska man utse en nämnd med representanter från sjukvårdsregionerna. Men trots att vården ska utgå från patienternas bästa kommer ingen patientrepresentant att ingå i nämnden. I stället ska representanterna sitta med i de olika sakkunniggrupperna, där även patienter ska sitta med. Där ska man gå igenom samtliga sjukdomsgrupper, lämna förslag på vilken hälso- och sjukvård som ska utföra högspecialiserad vård och så vidare.

Vänstern hade gärna sett en eller snarare två patientrepresentanter i nämnden. Det skulle underlätta, både för legitimiteten och för implementeringen av besluten. Men vi är ganska ensamma även om det förslaget.

Att tillstånden skulle gälla tills vidare tyckte vi var en ganska märklig idé från början. Det skulle leda till en inlåsnings effekt och till att det blir försvagat. Vi ville att tillstånden skulle följas upp. Det var en av våra reservationer. Nu har alla jämkat ihop sig, så att det blir en sorts uppföljning. Det är väl bra att man kan påverka det här, så att det inte blir några felskär.

Från att det tidigare har gjorts minimalistiska ingrepp i strukturen av hälso- och sjukvården ska det här förslaget rusas fram. Det ska gå snabbt. Det ska klubbas och vad jag förstår börja gälla från den 1 juli 2018. Vi hade velat ha det något senare, den 1 januari 2020, för att det ska landa rätt. Den reservationen är vi också ganska ensamma om – vi i Vänsterpartiet är lite ensamma ibland. Men vi är bra på att jobba tillsammans också.

Det är jättebra att vi tar steg framåt och har ett ökat fokus på patientsäkerheten. Den geografiska jämlikheten i hälsa och den personella jämlikheten på grund av klass är en central fråga inom hälso- och sjukvården.

För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 2.

Jag vill dock tillägga en sak. Diskussionen om vård och hälso- och sjukvård har blivit till ett chicken race. Jag ska göra några snabba inspel.

Vi tycker att den absolut viktigaste satsningen man kan göra är på personalen. Det handlar om löner, arbetstider, arbetsmiljö och så mycket. Att vården har blivit gränslöst dålig under de här fyra åren handlar såklart om vad högern gjorde och vad andra har gjort när det gäller att reglera utbildningsinsatserna nationellt och att satsa på personalen. De försvann inte över en natt.

Prot. 2017/18:81
8 mars

-----
*En ny beslutsprocess
för den högspeciali-
serade vården*

Det handlar också till stor del om att arbeta med strukturfrågor – där är vi ganska överens – om jämlikhet, om klass, om regioner och om digitalisering. Vad ska vi göra med den? Ska vi ha digitalisering i landstingen som knyter an till verksamheterna, eller ska vi ha enbart Doktor Cash, som kan ge snabb rådgivning för en billig peng? Det kan man undra.

Jag yrkar som sagt bifall till reservation 2.

Anf. 114 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Inledningsvis skulle jag vilja yrka bifall till reservation 5 under punkt 6.

Herr talman! Man kan för att förenkla lite grann säga att det pågår två huvudrörelser inom hälso- och sjukvården. Det svåra blir allt svårare och alltmer komplicerat, och det enkla blir allt enklare och alltmer vardagligt. Det som bara för några år sedan var vård som enbart gjordes på universitetssjukhus här i landet görs i dag i ambulanserna, inom primärvården och till och med i hemmet. Vägen går oftast genom läns sjukvårdens sjukhus. Den här genomströmningen av behandlingar och vårdformer ställer ibland till problem. Vi har väldigt höga krav på flexibilitet inom just det vårdsegmentet. De här båda motsatta rörelserna ställer stora krav på samordning, samverkan, god ordning och väldigt skarp styrning och ledning inom hela hälso- och sjukvårdssystemet. Det är ett flöde som pågår och som går fortlare och fortare.

Herr talman! Svensk hälso- och sjukvård står sig väl i internationella jämförelser vad gäller både kvalitet och kostnadseffektivitet. Samtidigt vet vi att det finns brister. Regionerna och landstingen har uppenbart väldigt skiftande förutsättningar och skillnader inom ledning och styrning som gör det väldigt svårt för dem att erbjuda jämlik vård. De allt snabbare rörelserna och flödena ökar de här skillnaderna i landet, både av medicinskt tekniska orsaker och på grund av den behandlingsmässiga utvecklingen.

För att möta utmaningarna gällande bemötande, kontinuitet och starka nätverk runt patienterna måste styrningen av vården förändras. Sverige behöver givetvis starka sjukvårdshuvudmän som samverkar. Regioners och landstings styrnings- och ledningsförmåga ska stärkas. Samtidigt behöver staten en tydligare roll när det gäller det nationella åtagandet för vårdens infrastruktur – det ytterst allra svåraste – samt ledningen och styrningen av var saker ska ske. Det vägledande nationella åtagandet behöver bli större.

Därtill måste patienten stärkas genom utökade möjligheter till delaktighet jämfört med i dag. Det behövs en maktförskjutning till patienternas fördel inom hälso- och sjukvården. Patienten ska ha rätt att vara delaktig i utformningen av sin egen vård och ska därmed ha rätt till hälso- och sjukvård som i större utsträckning tar hänsyn till hens önskemål och förmåga. Det är mänskliga rättigheter det handlar om. Det finns bara en person som är överspecialist på hur man själv mår, och det är man själv.

Herr talman! Det här resonemanget leder naturligtvis fram till att den högspecialiserade vård som vi debatterar i dag behöver koncentreras till ett fåtal platser i landet. Detta är ett sätt att säkerställa kvalitet och skapa förutsättningar för en stark medicinsk utveckling och för att Sverige fortsatt ska ligga i framkant i världen. Eftersom den här högspecialiserade vården kräver ett allt större patientunderlag än vad landstingen själva i dag har krävs det alltmer koncentration. Staten ska naturligtvis besluta var den högspecialiserade vården ska bedrivas.

Vårdens kvalitet är helt avgörande. Regionalpolitiska hänsyn, professionernas intressen eller andra i det här fallet helt underordnade drivkrafter ska inte vara utslagsgivande, som de har varit de senaste åren. Jag stödde med all kraft bildandet av Rikssjukvårdsnämnden och tyckte att det var en väldigt bra idé. Men det har visat sig att den inte orkar ända fram, herr talman. Det är faktiskt så att det blir andra drivkrafter än patientens kvalitet och resultat som hamnar i blickfånget.

Det här är kanske givna åsikter, men som sagt har det inte alltid varit så. När det gäller vård av den kaliber vi diskuterar i dag är det ur patienternas perspektiv viktigare att få högspecialiserad vård av yppersta kvalitet den där enstaka gången i livet när den behövs än att vården finns nära. Det räddar nämligen liv, herr talman.

Inom områden där patientunderlaget är mycket litet, exempelvis vid extremt sällsynta diagnoser, när det krävs extremt dyrbar teknisk eller medicinsk utrustning eller när det är den allra yttersta spetskompetensen som krävs, anser vi liberaler att även Sverige är för litet. Den högspecialiserade vården på den nivån bör kunna struktureras på europeiska specialistcentrum. Det är livsavgörande för väldigt få men av yttersta vikt för livets skull.

Svensk hälso- och sjukvård kan dra nytta av ett mycket gott internationellt samarbete. Patienter kan erbjudas vård över gränserna. För många är det här självklarheter. Men det här behöver också stärkas och användas mer, inte minst inom den högspecialiserade vården. Vårdens utveckling har mycket att vinna på om man lär av andra och jämför sina resultat med andra vårdgivares – mellan landsting och regioner men också mellan länder.

Anf. 115 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Som många redan har sagt här i dag är det så att träning ger färdighet. *Träning ger färdighet* är också titeln på den utredning som ligger till grund för den proposition vi debatterar här i dag. Detta äger naturligtvis sin riktighet. Enligt Måns Roséns utredning visar den vetenskapliga litteraturen och utredningens egna beräkningar att ca 500 dödsfall skulle kunna undvikas och antalet komplikationer och vårdtider minska om vårdpersonalen gjorde fler ingrepp av samma slag och alltså fick träna mer. För det krävs att ett större antal patienter behandlas på samma ställe, det vill säga att den vård som ges mer sällan och som kräver hög kompetens av flera professioner koncentreras till färre sjukhus i landet.

Det är inte lätt att vara siste talare. I går när jag skrev det här anförandet stod jag tvåa på listan, så jag kommer att upprepa vad många har sagt. Sverige har som flera har påpekat en hälso- och sjukvård av hög kvalitet, och de medicinska resultaten är i världsklass. Men som allom bekant lever vi i ett glest befolkat land med bara ca 10 miljoner invånare. Därtill kommer att resurserna är begränsade. Vi måste använda dem på så sätt att de gör så stor nytta som möjligt för dem som bäst behöver dem.

Herr talman! Dagens beslut är ett av två mycket viktiga beslut för hur utvecklingen av den svenska hälso- och sjukvården ska ske med målet om en hög kvalitet och vård tillgänglig för alla med fokus på patienterna. Längre fram i vår ska vi ta beslut om ett första steg för att sjukvården i Sverige i första hand ska ges nära befolkningen. Personer som behöver

sammansatta insatser och som ofta behöver hjälp och stöd från vården ska lita på att den finns nära och att den ges med hög kontinuitet.

Samtidigt råder stor enighet, vilket vi har hört här i dag, om att den högspecialiserade vården, som vi behöver mer sällan, de flesta aldrig, behöver koncentreras till färre orter. På så sätt används resurserna effektivare. Kvaliteten på vården och forskningen hålls på en hög nivå, patient-säkerheten kan garanteras och personalen får möjligheter att göra samma sak ofta, så att man blir så bra på det man gör som möjligt.

Dagens förslag till förändring handlar om att det nuvarande systemet med rikssjukvård och den nationella vårdstruktureringen av cancervården ska ersättas med en ny beslutsprocess för den nationella högspecialiserade vården.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom regeringens bedömningar att dagens system för att koncentrera den nationella högspecialiserade vården är ineffektivt och att det tar för lång tid. Detsamma gäller bedömningarna från regeringen när det gäller möjligheten att överblicka helheten och göra konsekvensbedömningar utifrån ett patientperspektiv samt beträffande det faktum att nivåstruktureringen saknar ett gemensamt beslutsorgan.

Vi ställer oss också bakom regeringens förslag att inte gå händelserna i förväg och samtidigt reglera den regionala högspecialiserade vården, för då finns det risk att samordningsvinster går förlorade och att processen mot en koncentrerad högspecialiserad vård drar ut för mycket på tiden.

Den beslutsprocess som föreslås av regeringen och som vi ska besluta om här i dag ska ledas av Socialstyrelsen. Man ska fatta beslut om vilka åtgärder som ska utgöra nationell högspecialiserad vård – man ska alltså definiera det – och på hur många enheter den ska utföras. Besluten ska enligt regeringens förslag beredas av sakkunniggrupper som består av företrädare för både patienter och profession.

Detta tycker vi är ett bra förslag, liksom att besluten om vem eller vilka som får tillstånd att bedriva högspecialiserad vård ska fattas av företrädare för sjukvårdsregionerna och utses av regeringen.

Herr talman! Som många har sagt här i dag utgör hälso- och sjukvården ofta ett mycket komplext och känsligt system. I många fall kan det vara svårt att bedriva akutsjukvård om man inte samtidigt har tillgång till vårdpersonal som ska utföra högspecialiserad vård. Rycker man i ena änden av en tråd kan det mycket väl uppstå oanade konsekvenser i den andra änden.

Därför ställer vi socialdemokrater oss bakom det förslag till tillkännagivande som menar att myndigheten bör få i uppdrag att säkerställa patientsäkerheten i regionerna.

Likaså ställer vi oss bakom förslaget till tillkännagivande till regeringen att en kontinuerlig och tidig uppföljning av beslutsprocessen bör ske. Det är synnerligen angeläget, tycker vi, att en större koncentration av den nationella högspecialiserade vården kommer till stånd, och det är viktigt att processen inte försenas eller går i stå.

Herr talman! Den svenska hälso- och sjukvården står inför en rad utmaningar som kräver förändringar. Därför är det tillfredsställande att den rödgröna regeringen i årets budget gör unika mångmiljardsatsningar i sjukvården för att möjliggöra förändringsarbete.

Som socialdemokrat gläder jag mig också åt de vallöften som Stefan Löfven utställde förra veckan om 14 000 fler tjänster i vården, stora satsningar på ambulanssjukvård och transporter och fler satsningar på olika sjukdomsgrupper. Jag tycker att det är ett bra sätt att utveckla den svenska modellen.

Under debatten i dag har vi fått klart för oss att vi kommer att få ett majoritetsbeslut för en reservation som handlar om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda ansvarsförhållanden. Anders W Jonsson tog upp det i sitt anförande. I en parlamentarisk utredning förmodas också socialdemokrater sitta. Därför tycker jag att det är intressant att lyssna på Anders W Jonsson.

Vi har inget emot att utreda ansvarsförhållanden när det gäller hälso- och sjukvården, men det skulle vara intressant att veta om övriga borgerliga partier har samma uppfattning som Anders W Jonsson, det vill säga att det är just de här tre områdena som ska utredas. Eller tänker man sig att gå längre i styrningen och koncentrationen av vården? Det skulle vara intressant att höra.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut och avslag på övriga motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 8 Arbetsmiljö och arbetstid

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU8
Arbetsmiljö och arbetstid
föredrogs.

Anf. 116 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservationer, avslag på övriga reservationer och bifall till förslaget i övrigt.

När jag för inte så länge sedan gick igenom en verktygslåda där hemma som jag ärvt av min morfar hittade jag hans skyddsombudsmärke.

Jag har berättat om min morfar tidigare här i talarstolen och vill göra det igen, för jag besökte hans arbetsplats för drygt en vecka sedan. Min morfar var varvsarbetare i Karlskrona, där jag själv bor nu för tiden, och även skyddsombud. Hans erfarenheter och berättelser om arbetsmiljön på varvet och uppdraget som skyddsombud har jag burit med mig hela livet. För mig är det extra hedersamt att få arbeta med arbetsmiljöfrågorna utifrån detta, utifrån hur livsviktigt arbetsmiljöarbetet är och hur livsviktigt arbetet är som fackliga skyddsombud och arbetsplatsombud gör runt om i landet. Varje dag gör de skillnad för alla oss andra, tar hand om oss och ställer upp.

På min morfars arbetsplats är det många som har skadat sig genom åren. Så är det på många arbetsplatser här i landet. Min morfar fick själv erfarenhet av att utsättas för asbest. Det hände honom och flera av hans arbetskamrater, vilket påverkade och i många fall förkortade deras liv. Det var sådant de utsattes för på arbetsplatsen.

Prot. 2017/18:81
8 mars

-----
*En ny beslutsprocess
för den högspeciali-
serade vården*

*Arbetsmiljö och
arbetstid*

Bara förra året var det 49 personer som inte kom hem från jobbet. Det var 49 personer som sa adjö till sin familj, sina barn, sin maka, sin kärlek, gick till arbetet och inte kom hem till middagen på kvällen.

Arbetsmiljöfrågor är livsviktiga frågor, och därför tycker jag att det är viktigt och väldigt bra att vi tar oss tid att diskutera dem ordentligt i dag. Jag är glad att få vara med och diskutera.

Arbetsmiljöfrågorna är också någonting som den nuvarande regeringen tar på allra största allvar. Det har vi märkt – sedan regeringsskiftet 2014 har det skett stora satsningar.

Oturligt nog blev den första budgeten under den här mandatperioden en borgerlig budget, vilket gjorde att en del av de otroligt viktiga satsningarna för att återskapa ett seriöst arbetsmiljöarbete i Sverige fick vänta ett helt år. Man satte igång med en del saker som inte kostade pengar, men det som kostade pengar fick tyvärr vänta ett helt år.

Därför ser vi att en del av effekterna som vi verkligen ville ha ut av ett förbättrat arbetsmiljöarbete börjar komma ut nu. Det börjar bli bättre och fler inspektioner och framför allt fler inspektörer. Det är inte alltid det blir fler inspektioner, men det blir fler inspektörer och ett arbete som har betydligt större stöd från regeringen.

Det finns många saker som man har satsat på under mandatperioden sedan årsskiftet 2014/15. Något som man gjort är att ge mycket pengar till Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljöverket förlorade en tredjedel av sin budget efter regeringsskiftet när Reinfeldt blev statsminister. Lite senare i dagens debatt skulle jag gärna vilja höra Moderaterna svara på varför man slaktade Arbetsmiljöverket. Man tog bort en tredjedel, alltså drygt 30 procent, av budgeten från Arbetsmiljöverket efter att ha vunnit valet 2006. Varför gjorde man det? Var det för att man cyniskt bara ville förstöra arbetsmiljöarbetet, eller fanns det några andra skäl?

Detta är någonting som tvunget måste förtäljas här i kammaren, för vi närmar oss ett val igen. Det är bara några månader kvar till valet. Vad kommer att hända med arbetsmiljöarbetet om den nuvarande regeringen inte kommer att styra utan borgerligheten tar över? Kommer ni återigen att slakta arbetsmiljöarbetet, eller vad kommer att hända? Jag tycker att det är viktigt att borgerligheten och framför allt Moderaterna svarar på de frågorna.

Det som också hände efter valet 2006 var att man lade ned Arbetslivsinstitutet, alltså den myndighet som hade till uppgift att samordna forskningen och det viktiga samordningsarbetet kring arbetsmiljöfrågorna och framtidsfrågorna för arbetsmiljön i Sverige.

Arbetslivsinstitutet var världsledande. Det kom människor från både Europa och resten av världen hit till Sverige för att studera det fantastiska arbete som gjordes här. Den samordning som gjordes inom forskningsinstitutioner men också med arbetsmarknadens parter har varit en förebild men är det tyvärr inte riktigt lika mycket längre eftersom man lade ned institutet.

Jag skulle vilja höra vad skälet var till att man lade ned det från borgerlighetens sida, gärna från Moderaterna eftersom jag vet att det var de som drev frågan hårdast.

Den 1 juni öppnar Sverige efter ett beslut från regeringen återigen ett centrum för arbetsmiljökunskap i Gävle. Det blir en myndighet som återigen kommer att kunna ta hand om de här frågorna och som kanske kan återupprätta det viktiga arbetet med forskningen. Jag är helt övertygad om att man kan det, men det kanske tar lite tid. Vi ser att det är extremt viktigt. Vi ser i dag att vissa problem med arbetsmiljö, inte minst psykosocial arbetsmiljö, ökar.

Det behövs forskning och samordning, och det behövs ett centrum som tar hand om det. Det startar den 1 juni i år. Kommer det att få stänga igen vid årsskiftet 2018/19 om Alliansen tar över? Det är också en viktig fråga som vi behöver få svar på. Det vi har hört hittills här i riksdagen är att Moderaterna återigen, utan någon som helst ånger, kommer att lägga ned det. Det är viktigt att Sveriges löntagare och arbetare och alla andra i Sverige känner till det.

Jag tycker att man ska vara stolt om man röstade på Socialdemokraterna i förra valet. Vi har satsat otroligt mycket på arbetsmiljön. Vi har satsat på forskningen och kommer att starta centret för arbetsmiljökunskap.

Men vi har också satsat på myndighetsgemensamma insatser mot osund konkurrens. Det är otroligt viktigt. Vi har sett att väldigt många av dem som dör på arbetet gör det på arbetsplatser utan något som helst skydd och utan facklig organisering, där Arbetsmiljöverket knappt har varit någon enda gång. Detta är arbetsplatser där människor utnyttjas, ofta människor från andra länder som har kommit hit.

Osund konkurrens handlar om att människor utnyttjas, och det är dags att vi tar det på största allvar. Det gör regeringen genom att avsätta pengar även för detta. Planen är att med tiden jobba särskilt med detta från Göteborg. Jag tycker att det verkligen är värt att nämna.

Just nu börjar ungefär 40 nyutbildade inspektörer på Arbetsmiljöverket. De kommer att jobba inte minst ute i regionerna och komma ut på arbetsplatser runt om i landet. Jag funderar på vad som kommer att hända med dem efter valet. De har lärt sig både utanför Arbetsmiljöverket och in-house under ett antal månader. Vad kommer att hända med dem om Alliansen tar över?

Sverige har varit ledande när det handlar om arbetsmiljöarbete. Vi har återupprättat en hel del av det de senaste tre åren. Jag skulle vilja att vi fortsätter göra det och att vi faktiskt kan arbeta för att dessa saker ska bli bättre och bättre. Det är otroligt viktigt att vi får höra vad Alliansen säger om detta.

Detta är egentligen de frågor jag mest ville lyfta. Det finns en hel del annat vi kan nämna framöver. Jag har både listor och andra saker som gäller mycket av det som händer. Vi är från regeringens sida oerhört måna om dessa frågor. Vi yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på borgarnas reservation.

(Applåder)

Anf. 117 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att hålla med Magnus Manhammar. Jag välkomnar också satsningarna på forskning med mera, helt i linje med Sverigedemokraternas politik. Det är inte så ofta vi är överens, men här är vi det.

Herr talman! I dag debatterar vi AU8, *Arbetsmiljö och arbetstid*. Jag står givetvis bakom samtliga Sverigedemokraternas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 10. Det riktas även två tillkännagivanden till regeringen i dag, vilket Sverigedemokraterna ställer sig bakom.

Herr talman! Arbetsgivaren är ansvarig för arbetsmiljön, och bra arbetsmiljö skapas helst tillsammans med de anställda. Alla företag ser olika ut när det gäller storlek, bransch och arbetssätt, vilket gör att det krävs nytänkande och förändring inte minst för att arbetsmiljöfrågorna även i framtiden ska vara relevanta på arbetsmarknaden.

Här måste man som politiskt parti våga tänka nytt och utveckla sin politik. I betänkandet kan man läsa att Socialdemokraterna väljer att kalla Sverigedemokraterna inkonsekventa. Vi väljer att kalla det att ta ansvar, tänka nytt och våga utveckla. Detta anser vi är självklart då svensk arbetsmarknad är under stor förändring och många av de strukturer vi vant oss vid under lång tid och kanske tar för givna håller på att bli otidsenliga.

Detta, herr talman, gäller även i högsta grad de delar av regelverket som handlar om arbetsmiljöorganisationen, med arbetsmiljöombud, regionala arbetsmiljöombud och arbetsmiljökommittéer. För att dessa regler ska fortsätta vara relevanta behöver de ses över, moderniseras och anpassas efter dagens och morgondagens verklighet.

Engagemanget i arbetsmiljöfrågorna är viktigt för alla på en arbetsplats. Därför är det viktigt att kunna fånga upp det intresse som finns och ge de personer som vill jobba med frågorna möjlighet att göra det, oavsett om man är medlem i ett fackförbund eller inte.

Herr talman! Med utgångspunkt i de förändringar vi i dag ser på arbetsmarknaden är det hög tid att sätta resultatet av arbetsmiljöarbetet i fokus i stället för formerna och att stärka ett arbetsmiljöarbete där alla kan delta, oavsett medlemskap i ett fackförbund. Alla arbetstagare ska ha rätt till samma förutsättningar och rätt att engagera sig i de frågor som berör just deras arbetsplats.

Herr talman! Jag skulle också vilja säga något om Sverigedemokraternas förslag gällande utökade preskriptionstider för arbetsmiljöbrott. Detta är inget nytt förslag, men vi anser att det är så viktigt att vi lyfter det igen. I dag är preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott av normalgraden två år och för grova brott fem år. Sverigedemokraterna vill öka detta till det dubbla, då många brott tyvärr preskriberas innan man hinner lösa dem. Det gäller framför allt nu när entreprenader oftast sker i många led, och det är löntågarna med sämst förutsättningar som ofta drabbas.

Det man kan tycka är anmärkningsvärt i detta ärende är att Socialdemokraterna inte väljer att ställa sig bakom detta förslag trots att man anser sig stå på arbetarnas sida och trots att flera fackförbund driver frågan och LO vill att man driver den. Det finns till och med ett kongressbeslut från LO om att driva denna fråga, och vi hade faktiskt fått politisk majoritet här i kammaren om man från Socialdemokraternas sida hade ställt sig bakom förslaget. Det hade varit ett ypperligt tillfälle att ge tillbaka lite för de 30 miljoner kronor som LO-ledningen konfiskerar från sina medlemmar och stoppar in i Socialdemokraternas valkassa.

Men tyvärr, herr talman, ser den politiska verkligheten inte ut så, då avståndstagandet från Sverigedemokraterna är betydligt viktigare för Socialdemokraterna än att driva frågor som gagnar alla medlemmar inom LO. Detta är bara att beklaga.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 118 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja säga att Sverigedemokraternas anförande här i kammaren är en skymf mot generationer av löntagare och fackligt förtroendevalda som har kämpat för en bättre arbetsmiljö i det här landet. Jag nämnde tidigare i mitt anförande en del av det historiska arbete som gjorts, och jag säger det igen: Det har här i Sverige genom åren gjorts otroligt stora insatser för arbetsmiljön. Det har gjort stor skillnad. När Sverigedemokraterna säger att de driver en politik för att förbättra arbetsmiljön för Sveriges löntagare är det en skymf eftersom det är lögnaktigt. Det stämmer inte med verkligheten.

I verkligheten är det så, herr talman, att Sverigedemokraterna är, skulle jag säga, ett av den svenska historiens mest arbetar- och löntagarfientliga partier. Man har i denna kammare bara den senaste mandatperioden till exempel drivit på hårt för att det inte ska kunna krävas kollektivavtal vid upphandling. Kollektivavtal är ju helt avgörande för att vi ska kunna ha facklig organisering och fackligt förtroendevalda som ser över arbetsmiljön på arbetsplatsen.

Ett stort arbetsmiljöproblem i dag är visstidsanställningar. Människor blir tvungna att ta sådana anställningar gång på gång; de staplas på varandra. Ett förslag som den här regeringen lade fram om att avskaffa detta var uppe i kammaren för beslut tidigare under mandatperioden. Då valde Sverigedemokraterna att som enda parti i riksdagen rösta emot det.

Jag skulle vilja höra från Magnus Persson, som själv har varit fackligt aktiv och tagit ställning för sina arbetskamraters arbetsmiljö, hur detta hänger ihop. Magnus Persson inledde sitt anförande med att tala om inkonsekvent arbetsmarknadspolitik. Jag skulle vilja säga att detta verkligen är inkonsekvent: att å ena sidan säga att man är för bättre arbetsmiljö men å andra sidan göra allt för att förstöra svensk arbetsmiljö.

(Applåder)

Anf. 119 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Magnus Manhammar kan ju läsa Sverigedemokraternas budget. Vi satsar betydligt mer än regeringen på arbetsmiljöarbetet i Sverige. Vi satsar mer på utbildning för skyddsombud och på ett institut för forskning. Vi satsar mycket mer pengar hela vägen på arbetsmiljö. Du kan själv läsa det, Magnus Manhammar – det är inga konstigheter.

Magnus Manhammar får gärna stå här och raljera lite över mig och vad jag har jobbat med; jag ska ta det sedan och inte förlänga detta. Men vi satsar betydligt mer pengar än Magnus Manhammar och regeringen på arbetsmiljöarbetet. Att kalla det en skymf får Magnus Manhammar och Socialdemokraterna stå för. Jag tycker att Sverigedemokraterna visar rätt riktning.

Anf. 120 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Magnus! Det som är en skymf är att man inte är ärlig med det man vill. De låtsaspengar som Sverigedemokraterna satsar är inga riktiga pengar, för när det väl ska bli omröstning här i riksdagen om den typen av satsningar, som vi ju själva driver från regeringens sida, röstar Sverigedemokraterna emot. De röstar på Moderaternas budget för att fälla de positiva förslagen när det gäller arbetsmiljö. Det är inkonsekvent och sorgligt.

Jag har här en lista med några exempel på sådant som Sverigedemokraterna röstat nej till under förra mandatperioden. Jag nämnde tidigare de förslag man har haft under den här mandatperioden och sådant man driver inför framtiden. Lagen om anställningsskydd, LAS, vill Sverigedemokraterna plocka sönder för att förstöra grundtryggheten för arbetstagarna på svensk arbetsmarknad. Det kommer att påverka oss alla negativt.

Här är listan på sådant Sverigedemokraterna under förra mandatperioden har röstat emot när det gäller bättre arbetsmiljö: Man röstade nej till nollvision när det gäller dödsolyckor i arbetet, nej till förebyggande arbetsmiljöarbete, nej till förstärkt företagshälsovård, nej till förstärkt arbetslivsforskning, nej till fler arbetsmiljöinspektörer och nej till meddelarfrihet för anställda i privata välfärdsföretag. Listan är lång, och jag kan fortsätta räkna upp saker resten av dagen, men vi har inte den tiden.

Jag tycker att det är sorgligt att Sverigedemokraterna påstår sig vara ett arbetarparti samtidigt som de slår undan fötterna helt för svensk arbetarrörelse, liksom för folk som är fackligt aktiva, tar ställning för en bättre arbetsmiljö och ställer upp för sina arbetskamrater. Man driver en politik som slår sönder arbetsmiljöarbetet.

De pengar som Magnus Persson nämner att Sverigedemokraterna har i sin budget är bara låtsaspengar. De spelar ingen roll, för man röstar ändå på Moderaterna. Då är det ingen mening. Var ärliga med vad ni vill, och stå upp för den politik ni har!

(Applåder)

Anf. 121 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är typiskt Magnus Manhammar att plocka lite russin ur kakan och säga att vi ljuger. Men det är Magnus Manhammar som ljuger.

Till skillnad från Socialdemokraternas företrädare i den här debatten har jag själv jobbat som anställd i 25 år och drivit frågan inom byggbranschen. Jag vet hur viktigt det är med ett bra samarbete mellan företag och anställda.

Det blir lite surrealistiskt om man tänker på att Socialdemokraternas företrädare Magnus Manhammar inte har någon som helst arbetslivserfarenhet över huvud taget. Hans enda cv i dessa frågor handlar om att han har åkt runt som anställd av den vänsterextrema organisationen Expo och åsiktsregistrerat personer på svenska arbetsplatser. Jag har själv varit på arbetsplatser dit Magnus Manhammar kommit för att åsiktsregistrera människor. I min värld är detta Stasifasoner.

Detta val av företrädare visar hur Socialdemokraterna mer och mer tappar förankringen i den svenska arbetarrörelsen och de utmaningar den står inför. Vill Socialdemokraterna få något som helst förtroende bland vanliga löntagare i dessa frågor tycker jag att deras företrädare i den här debatten

ska ta ledigt från politiken, kanske skaffa sig ett vanligt jobb, få lite skit under naglarna och se hur verkligheten ser ut.
(forts. § 11)

Prot. 2017/18:81
8 mars

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats den 7 mars

JuU18 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Tidiga insatser)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

172 för utskottet

119 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 33 SD, 20 MP, 17 V, 1 -

För res. 1: 71 M, 18 C, 16 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 14 (Skyldighet att utreda vissa brott)

1. utskottet
2. res. 9 (L)

Votering:

275 för utskottet

16 för res. 9

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 33 SD, 20 MP, 18 C, 17 V, 14 KD, 1 -

För res. 9: 16 L

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 19 (Straffmätning)

1. utskottet

2. res. 14 (M)

3. res. 15 (SD, -)

Förberedande votering:

72 för res. 14

34 för res. 15

185 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

152 för utskottet

71 för res. 14

68 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 20 MP, 17 V, 14 KD

För res. 14: 71 M

Avstod: 33 SD, 18 C, 16 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 20 (Straffmyndighetsålder)

1. utskottet

2. res. 18 (SD, -)

Votering:

257 för utskottet

34 för res. 18

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 20 MP, 18 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 18: 33 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 23 (Ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal)

1. utskottet

2. res. 21 (M, C)

Votering:

202 för utskottet

89 för res. 21

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 33 SD, 20 MP, 17 V, 16 L, 14 KD, 1 -

För res. 21: 71 M, 18 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU9 Hyresrätt

Punkt 4 (Andrahandsupplåtelser, privatuthyrning m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, L, KD)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

119 för res. 8

17 för res. 9

154 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

153 för utskottet

119 för res. 8

17 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 33 SD, 18 MP, 1 -

För res. 8: 71 M, 18 C, 16 L, 14 KD

Avstod: 17 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 7 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 12 (Trångboddhet)

1. utskottet

2. res. 19 (SD)

Votering:

256 för utskottet

34 för res. 19

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 19 MP, 18 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 19: 33 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 20 (Bostadsrättslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 24 (SD)

Votering:

239 för utskottet

34 för res. 24

16 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:81
8 mars

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 19 MP, 18 C, 16 L, 14 KD

För res. 24: 33 SD, 1 -

Avstod: 16 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 5 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Ulla Andersson (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 21 (Främjande av ägarlägenheter m.m.)

1. utskottet

2. res. 26 (C)

Votering:

242 för utskottet

18 för res. 26

30 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 33 SD, 19 MP, 17 V, 1 -

För res. 26: 18 C

Avstod: 16 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU18 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården

Punkt 2 (Reglering av högspecialiserad vård på regional nivå)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

274 för utskottet

16 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 33 SD, 19 MP, 18 C, 1 V, 16 L, 14 KD, 1 -

För res. 2: 16 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 5 (Ytterligare ändringar i lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

239 för utskottet

34 för res. 3

17 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 19 MP, 18 C, 16 L, 14 KD

För res. 3: 33 SD, 1 -

Avstod: 17 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 6 (Parlamentarisk utredning)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

137 för utskottet

153 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 19 MP, 17 V

För res. 5: 71 M, 33 SD, 18 C, 16 L, 14 KD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 7 (Nordiskt samarbete)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

256 för utskottet

34 för res. 6

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 19 MP, 18 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 6: 33 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 12 SD, 6 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Punkt 8 (Vissa vårdområden m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (M)

Votering:

217 för utskottet

71 för res. 7

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 32 SD, 18 MP, 18 C, 17 V, 16 L, 14 KD, 1 -

För res. 7: 71 M

Frånvarande: 12 S, 12 M, 13 SD, 7 MP, 4 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 4 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 122 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! En god arbetsmiljö är en viktig förutsättning för ett långt och hållbart arbetsliv. För att uppnå en bra arbetsmiljö krävs att man jobbar systematiskt och kartlägger, förbättrar och utvärderar. Jag har ända sedan jag kom till Sverige i mitten på 80-talet varit imponerad av hur svenskarna hade tänkt på så många aspekter när det gäller arbetsmiljö.

Miljöpartiet och Socialdemokraterna har under den här mandatperioden genomfört flera satsningar som jag är mycket stolt över. Arbetsmiljöstrategin för det moderna arbetslivet för 2016–2020 innebär en god ambitionsnivå för arbetsmiljöpolitiken. Strategin finansieras med mer än 100 miljoner kronor årligen. Den är framtagen i samverkan med parterna och kommer att stämmas av under 2018. Strategin är en mycket viktig del i arbetet med att förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet.

Under mandatperioden har regeringen också tillsatt ett flertal utredningar på arbetsmiljöområdet. Jag ser till exempel fram emot delbetänkandet från utredningen om arbetstidsfrågor för ett hållbart arbetsliv, som vi får ta del av om ett par veckor.

Till sist kan jag konstatera att det pågår förberedelser för att inrätta en ny myndighet för arbetsmiljökunskap. Detta är en mycket viktig reform.

Herr talman! Det är i dag kvinnodagen, den 8 mars, och jag vill nu skifta fokus från det arbete som vi har genomfört och är stolta över till det arbete som vi har framför oss och de förväntningar väljarna har på oss när det gäller att leverera ytterligare förbättringar under nästa mandatperiod.

Det kommande arbetet på arbetsmiljöområdet behövs lägga ett ännu större fokus på kvinnors arbetsmiljö och villkoren i kvinnodominerade yrken.

Herr talman! En av de största utmaningarna som vi står inför just nu är att bekämpa det sexuella våld och de sexuella trakasserier som förekommer på arbetsplatser och i resten av samhället. Arbetsgivare har ett tydligt ansvar att se till att arbetsplatserna är trygga och fria från alla typer av våld, trakasserier och kränkande särbehandling.

På arbetsmiljö- och diskrimineringsområdet finns många verktyg och relevant lagstiftning. Men de tusentals metoo-vittnesmål som vi alla tog del av under hösten visade tydligt att det brister när det gäller att följa regelverken.

Metoo-rörelsen har tagit steget vidare från att ge oss vittnesmål till att ge oss goda och konkreta förslag på hur vi kan göra arbetsplatserna tryggare för kvinnor. Representanter för 65 branschupprop har enats om sju åtgärdsförslag som presenterades i en debattartikel i Dagens Nyheter i förrgår. Förutom de sju förslagen lyfter de också vikten av att samtliga riksdagspartier röstar för den nya sexualbrottslagstiftningen, vilken bygger på samtycke och oaksamhet, som Miljöpartiet länge kämpat för.

Herr talman! Ytterligare en av våra allra största utmaningar på arbetsmiljöområdet drabbar kvinnor i större utsträckning än män. Sjukskrivningsorsakerna är stressreaktioner och anpassningsstörningar, som har blivit ett stort svenskt folkhälsoproblem. Psykiatriska diagnoser är den vanligaste sjukskrivningsorsaken för kvinnor sedan 2011, och den negativa utvecklingen har fortsatt sedan dess. Arbetsmiljön och arbetsvillkoren i de

kvinnodominerade yrkena är en viktig förklaring till de nedslående siffrorna.

Herr talman! Det är sammanfattningsvis tydligt att stora steg har tagits under mandatperioden för en allt bättre arbetsmiljö, men att många stora utmaningar också återstår. Vi behöver framöver fästa störst fokus på den halva av befolkningen som inte är tillräckligt tryggad mot sexuella övergrepp på sin arbetsplats och som hotas av ohälsa på grund av brister i arbetsmiljön.

Med de orden yrkar jag bifall till reservationerna nr 4 och nr 7 och avslag på resterande reservationer. Jag yrkar i övrigt bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 123 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 5 i betänkandet.

Vi diskuterar arbetsmiljö här. Vi har det ju väldigt bra i Sverige. Vi blir allt friskare och lever allt längre. Det innebär utmaningar för välfärden. Vi kommer att behöva arbeta längre för att kunna finansiera skola, äldreomsorg och andra välfärdsförmåner i samhället. Det ställer stora krav på samhället att göra det lättare för människor att byta jobb mitt i livet eller att skola om sig om man inte längre klarar av det arbete som man ska göra. Även med den utveckling som sker med digitalisering och automatisering ställs det krav på en bättre omställning än den vi har i dag. Men det behövs också en förbättrad arbetsmiljö för att människor ska klara att arbeta längre.

Jag vill ändå i sammanhanget lyfta fram automatiseringen och digitaliseringen kopplat till arbetsmiljön, för den tekniska utveckling som har skett har ju på många sätt varit fantastisk för många människor och många människors arbete. Vissa arbeten som tidigare har varit fysiskt krävande och förenade med livsfara har tack vare ny teknik blivit både säkrare och mindre påfrestande. Att satsa på tekniska innovationer är därför en viktig del för att förbättra arbetsmiljön.

Det krävs också en ökad rörlighet på arbetsmarknaden för att möta utmaningarna. Den ökade rörligheten behövs också utifrån ett arbetsmiljöperspektiv. Det finns siffror på att uppemot var fjärde person i någon mån vantrivs på sin arbetsplats. Arbetsmiljöarbetet är en viktig del för att människor ska trivas bättre men också för att skapa en rörlighet så att människor som inte trivs kan byta arbete.

Herr talman! I betänkandet får Alliansen igenom två tillkännagivanden som utgår från alliansmotioner. Det första handlar om att hjälpa företag att förebygga.

Dagens arbetsmarknad ser ganska annorlunda ut mot tidigare, då den byggde på många storföretag medan det nu är i de mindre företagen som jobben växer fram. Det ställer krav på myndigheter, på samhället, att möta detta på ett bättre sätt.

De allra flesta företagare vill ha en god arbetsmiljö och vill göra rätt för sig. Men det är inte alltid lätt med alla regler, lagar och förordningar som man ska hålla sig till. Därför är det oerhört viktigt att Arbetsmiljöverket arbetar mer med kunskapsspridning och rådgivning och tillhandahåller bättre verktyg för att underlätta ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Det behöver också ses över om alla krav ska gälla på samma sätt för alla företag eller om de ska kunna vara mer varierande beroende på företagets storlek när det gäller att skapa bättre förutsättningar för en bättre arbetsmiljö.

Det andra tillkännagivandet till regeringen är att förbättra rutinerna för att ta emot tips och anmälningar. Vi kan här göra en jämförelse med vårt grannland Norge. Det svenska Arbetsmiljöverket tog 2015 emot 1 600 tips, samtidigt som Norge med ungefär hälften så stor befolkning tog emot 7 000 tips. Detta har lyfts fram i en Riksrevisionsrapport. Vi tycker att det är viktigt att skapa bättre möjligheter att ta emot tips och anmälningar för Arbetsmiljöverket.

Som vi i Centerpartiet skriver i vår reservation tycker vi att Arbetsmiljöverket också behöver få ett utökat brottsutredandeuppdrag kopplat till människohandel och andra avarter som vi kan se på den svenska arbetsmarknaden.

Herr talman! I dag är det den internationella kvinnodagen, som jag tycker är viktig att lyfta fram just när vi diskuterar arbetsmiljö. Jag vill göra det utifrån två delar.

Den ena delen handlar om att vi ser en oroande utveckling i många kvinnodominerade branscher. Arbetsmiljön blir tyvärr sämre, vi ser allt fler anmälningar om arbetssjukdomar, och det är framför allt kvinnor som drabbas. Alliansen har ett särskilt yttrande i betänkandet där vi pekar på behovet av att arbeta ytterligare när det gäller kvinnodominerade branscher. Det kommer att tas upp i ett annat betänkande, så jag lämnar det därhän. Men det är viktigt att regeringen arbetar vidare med de här frågorna men också kommuner och landsting, eftersom det är främst inom kommuner och landsting som dessa jobb finns.

Herr talman! Låt mig också ta upp den stora arbetsmiljöfråga som kom fram under hösten i samband med metoo-rörelsen. Jag tror att vi alla blev skrämda av de berättelser som delgavs från kvinnor som på olika sätt blivit utsatta för både sexuella trakasserier och sexuella övergrepp i alla branscher och på arbetsplatser runt om i hela landet. Här behövs det åtgärder för att stärka möjligheten för alla att ha en trygg arbetsplats och inte behöva bli utsatt för detta på jobbet.

Centerpartiet har efter den allmänna motionstiden lämnat ett antal förslag på en rad områden. Det här förekommer ju i hela samhället, så det är inte bara i arbetslivet som vi ser de här problemen. Men på arbetsmarknadsområdet vill jag lyfta fram möjligheten för företag att enklare säga upp personer som begår sexuella övergrepp eller trakasserar sina kollegor – detta för att de som blivit utsatta ska kunna känna sig trygga och säkra i sin arbetsmiljö, oavsett vilken bransch de arbetar i.

(Applåder)

Anf. 124 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för inlägget, Fredrik! Jag har en fråga. Vi hörde Fredrik Christensson i sitt anförande säga att mindre företag inte behöver leva upp till samma krav på arbetsmiljö. Finns det exempel på vad som ska underlättas? Eller ska det vara sämre arbetsmiljöregleringar för löntagare i vissa företag? Det kanske är lätt att uttrycka sig retoriskt att det ska vara enklare. Men vilka människor är det som eventuellt ska ha en sämre arbetsmiljö?

Anf. 125 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att Magnus Manhammar medvetet försökte misstolka mig eller så var jag kanske otydlig. Då ska jag försöka förtydliga mig.

Jag tror att det finns skäl att se över om det ska vara samma regleringar i alla företag. Det jag ville peka på var framför allt byråkratin kopplad till arbetsmiljöarbetet men också i flera andra avseenden, som vi har debatterat i kammaren, för de mindre företagen. Att byråkratisera eller kräva mer av de mindre företagen gör att de får lägga mer tid på det i stället för att utveckla sina verksamheter. Det tror jag är en viktig del att se över.

Anf. 126 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Centerpartiet för svaret, men jag blev inte riktigt klok på det. Jag vill gärna höra vad det är för byråkrati som ska bli enklare.

På sista tiden har jag nästan varje vecka varit ute på företag, inte minst på mindre företag med ett fåtal anställda. Här är arbetsmiljöarbetet snarare en fördel, och inget av de företag jag har varit på har sagt att det är för knepigt eller för mycket regler. Tvärtom ser de det som en fördel att de kan se till att ha en god hälsa för dem som är anställda och att det funkar bra.

Återigen: Vad är det som behöver bli enklare? Det är bra för oss att veta så att vi i så fall kan ta den debatten.

Anf. 127 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är också ute på många mindre företag, och jag delar uppfattningen att arbetsmiljön är viktig. Där skiljer vi oss inte åt.

Så som arbetsmarknaden förändras just nu kommer arbetsmiljön att vara något av det viktigaste för företagen att konkurrera med. I dag är det största problemet kompetensbrist, och då behöver företagen ha en bra arbetsmiljö, tillsammans med andra delar, för att människor ska söka sig dit.

Ett konkret exempel är tillsynen. Här driver vi på, kopplat till alla myndigheter, för bättre förutsättningar att samordna dessa delar.

Det finns delar av arbetsmarknadsområdet där man måste se lite skillnad på regelverken när det gäller stora och mindre företag för att inte lägga på de mindre en alltför stor börda.

Och framför allt: I vårt tillkännagivande lyfter vi upp möjligheten att ge tips på hur man kan förbättra arbetsmiljöarbetet. Det stora problemet för de mindre företagen är att om de inte har information om hur de ska göra är det inte lätt att göra rätt. Därför måste Arbetsmiljöverket arbeta mer för att ge verktyg och tips till framför allt de mindre företagen så att det kan göra rätt i arbetsmiljöarbetet.

Anf. 128 ALI ESBATI (V):

Herr talman! I dag när vi debatterar betänkandet *Arbetsmiljö och arbetstid* är det, som flera har noterat, den 8 mars, det vill säga internationella kvinnodagen. Det är en högtidsdag och kampdag som en gång i tiden instiftades av Socialistinternationalen med ledande namn som Clara Zetkin och Rosa Luxemburg. Varje år erbjuder denna dag ett tillfälle att reflektera över de strider som har tagits för kvinnors rättigheter och de som i högsta grad återstår att föra till framgång.

Också i ett land som Sverige, där vi har kommit längre på många områden än i de flesta andra länder, finns det förstås tyvärr stora orättvisor som drabbar kvinnor, inte minst i arbetslivet. Det gäller löner, det gäller förekomsten av otrygga anställningsförhållanden och det gäller det område som är uppe till behandling i dag, det vill säga arbetsmiljö och arbetstid.

Flera har nämnt den oerhört kraftfulla rörelse som samlades under #metoo och som visade hur i princip alla kvinnors frihet, sexualitet och integritet oerhört ofta kränks av mäns klåfingrighet och maktmissbruk i livets alla sfärer, inte minst i arbetslivet.

En av de tydligaste strukturella faktorer som framträder i myllret av berättelser om kränkningar och övergrepp är att en utsatt och ojämlig maktrelation utgör en kraftfull katalysator för denna typ av händelser. Vågar man inte säga ifrån av rädsla för att förlora arbetet eller inte få fler timmar eller uppdrag försvårar det såklart situationen.

Vill man ta dessa frågor på allvar är det nödvändigt att analysera sådant som skapar eller fördjupar sådana problematiska maktrelationer och också vara beredd att göra något åt dem.

Dagens betänkande tar upp en avgränsad grupp motioner från allmänna motionstiden. Därför blir det viktigt att understryka att de verkligt verk samma åtgärder man kan vidta för att förbättra arbetsmiljön ofta handlar om arbetsrätt, facklig organisering och fungerande skyddsombud.

Inom arbetaryrkena har till exempel LO påpekat att det är ungefär 50 procent vanligare att kvinnor med osäkra anställningar utsätts för sexuella trakasserier på jobbet. Därför är det självklart att ett centralt feministiskt krav måste vara att förbättra anställningstryggheten och avskaffa till exempel anställningsformen allmän visstid.

Det är också viktigt att förstärka skyddsombudens ställning, inte minst de regionala skyddsombudens eftersom de får en särskild roll där den fackliga aktiviteten är mindre utvecklad och risken för att stå utan stöd i en ohållbar arbetsmiljö därmed är större.

Det här är förslag som Vänsterpartiet har drivit i andra sammanhang och som vi kommer att fortsätta att precisera, uppmärksamma och ta upp.

Herr talman! Vi är stolta över att i samarbete med regeringen ha fått igenom en del saker som gäller arbetsmiljöfrågor under de här åren. Magnus Manhammar var inne på några av dessa, till exempel vad gäller ökade resurser till Arbetsmiljöverket och att ta tag i den olyckliga situation som uppstod när den tidigare regeringen lade ned Arbetslivsinstitutet. Det är ett viktigt arbete som behöver fortsätta.

I resten av mitt anförande ska jag beröra några av de frågor där vi har reservationer i detta betänkande.

Mobbning och kränkande särbehandling kan få dramatiska följder för den som drabbas. Det är tyvärr ingen perifer fråga, för enligt Arbetsmiljöverket upplever sig så många som var tionde arbetstagare vara mobbad av sin chef eller av andra arbetstagare. Det leder i första hand till stort psykiskt lidande, men det ökar också risken för att bli fysiskt sjuk. Forskare vid det danska centret för arbetsmiljö har visat att kränkningar på jobbet kan ge samma fysiska effekt som posttraumatisk stress.

Enligt arbetsmiljölagen ska arbetsgivare förebygga trakasserier och mobbning. Men den arbetsgivare som inte prioriterar ett sådant arbete eller åtgärdar påtalad mobbning behöver i dag inte stå till svars. Här menar vi –

i likhet med exempelvis fackförbundet Vision, som har utarbetat egna förslag på detta område – att det skulle gå att stärka lagstiftningen och även vidta andra åtgärder för att förbättra situationen.

En annan fråga gäller företagshälsovården, som enligt min och Vänsterpartiets uppfattning har en viktig uppgift i ett modernt och dynamiskt arbetsliv. Trots att det finns en lagstiftning om behovet av företagshälsovård har andelen arbetstagare som har tillgång till företagshälsovård på sin arbetsplats sjunkit. Nu är siffran drygt 60 procent, vilket kan jämföras med slutet av 1980-talet då närmare 90 procent av arbetstagarna omfattades av företagshälsovård.

Det är också värt att påpeka att tillgången till företagshälsovård följer välbekanta klass- och könsmonster. Inom LO-grupperna är det färre som har tillgång till företagshälsovård, och det gäller särskilt kvinnor. På mindre arbetsplatser och i branscher med mycket deltid och arbete på obekvämt arbetstid har man sämst tillgång till företagshälsovård.

För Vänsterpartiet är det viktigt att alla arbetstagare ska ha tillgång till en kvalitetssäkrad företagshälsovård med branschkunskap, som arbetar strategiskt med förebyggande arbetsmiljöarbete. Det är en rättvisefråga på arbetsmarknaden. Det är också en viktig byggsten om man vill skapa en arbetsmarknad där fler orkar jobba tills de är 65 år eller mer.

Det här är en samhällsdebatt som vi har nu. Det luftas krav från både högeroppositionen och regeringen om att människor ska vara beredda att jobba högre upp i åldrarna och att sjuktalen måste pressas ned. Men påfallande ofta saknas det, tyvärr även hos regeringsrepresentanter, ett fungerande klass- och könsperspektiv i denna debatt, eller, enklare uttryckt, verklighetsförankring.

Vilket arbete man har och hur villkoren på det arbetet ser ut spelar stor roll för om man ska orka jobba sig till en högre pension eller kunna undvika hög sjukfrånvaro. Det senare dyker ofta dyker upp efter långvarig sjuknärvaro, alltså att man arbetar på trots krämpor och utslitenhet tills man inte orkar längre. Här skulle om en bred satsning på företagshälsovård vara ett betydligt rimligare och bättre sätt att hjälpa än att straffa människor ekonomiskt när de har slitits ned i arbetslivet.

Vänsterpartiet har motionerat om att tillsätta en utredning med uppdrag att i samverkan med arbetsmarknadens parter, som förstås har en central roll här, ta fram förslag på hur en obligatorisk, effektiv, kvalitetssäkrad och branschkunlig företagshälsovård som omfattar alla arbetstagare kan skapas. Det är också något som vi kommer att fortsätta att driva i olika sammanhang. Jag skulle önska att vi kunde vara fler som framöver agerade tillsammans för att investera i en utbyggnad av företagshälsovården.

Herr talman! Frågan om arbetstiden, både dess längd och dess förläggning, är central för alla människor som arbetar, för alla som har nära relationer till människor som lönearbetar och för hela samhällets organisering.

För oss som vill utveckla samhället i en mer mänsklig och rättvis riktning, i en riktning där fler har reella möjligheter att utvecklas och leva berikande liv, är det naturligt att se en generell arbetstidsförkortning som ett viktigt progressivt steg för vidgad frihet.

Förutsättningarna för en generell arbetstidsförkortning är goda. Produktiviteten har i Sverige fördubblats sedan 1970-talet. Samtidigt har löneandelen av det samlade produktionsresultatet sjunkit. Det finns alltså ett ekonomiskt utrymme för en arbetstidsförkortning.

Samtidigt är behoven tydliga. Arbetslivet präglas i dag på många sätt av ökad intensitet, stress och högt tempo. Detta leder i sin tur till ohälsa, stressrelaterade sjukdomar och sjukskrivningar. Den ojämnställda fördelningen av det obetalda hemarbetet mellan kvinnor och män kvarstår, liksom det faktum att fler kvinnor än män jobbar deltid, vilket minskar kvinnors ekonomiska självständighet.

Utöver detta vet vi också att jordens ekologiska bärkraft kräver ett anorlunda konsumtionsmönster med lägre förbrukning av icke förnybara resurser. En generell arbetstidsförkortning skulle bidra till att minska ohälsan, öka jämställdheten och minska klyftorna på arbetsmarknaden samt till en hållbar utveckling.

Vänsterpartiet har varit drivande i ett antal projekt för arbetstidsförkortning runt om i landet. Ett mycket framgångsrikt exempel är försöket på Svartedalens äldreboende i Göteborg. Under två år arbetade personalen sex timmar med full lön. Resultatet blev mindre stressad personal, färre sjukskrivningar och mer nöjda omsorgstagare. Nu genomförs två nya försök med arbetstidsförkortning i Göteborgsområdet, ett för socialsekreterarna i Angered och ett för förskolepersonalen i Bergsjön.

Vi vill vidga dessa framgångsrika försök. Som ett första steg mot en generell arbetstidsförkortning föreslår Vänsterpartiet en nationell satsning som innebär att staten avsätter medel för sex timmars arbetsdag på ett arbetsställe i varje kommun och landsting i Sverige. Satsningen ska vara frivillig för kommuner och landsting, och ansökningar hanteras i varje kommun, landsting eller region. Det kan ske inom till exempel sjukvården, äldreomsorgen eller socialtjänsten.

Vi vill att en sådan satsning ska pågå i tre år för att sedan utvärderas. Så kan både värdefull erfarenhet och vetenskaplig kunskap samlas. Det är en reform för att skapa ett mer hållbart och dynamiskt arbetsliv, en reform för att möta framtiden med öppna armar och kloka huvuden.

Herr talman! Vi har reservationer på de förslag jag har tagit upp och fler än så. Jag står givetvis bakom samtliga, men för tids vinnande yrkar jag i dag bifall endast till reservation 11.

Anf. 129 ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! En bra arbetsmiljö är viktigt för många parter, som flera talare före mig har sagt. Det är viktigt för den enskilda arbetstagaren, för arbetsgivaren, för företagens utveckling och för samhällsekonomin i stort. En bra arbetsmiljö är viktigt också för att människor ska må bra, för att sjukskrivningarna ska hållas nere och för att även livet utanför arbetsplatsen ska fungera.

Arbetsmiljöfrågorna är viktiga men också komplicerade många gånger. Arbetsmiljön har därutöver starka jämställdhetspolitiska aspekter. Kvinnors sjukfrånvaro är betydligt högre än männens, och det är en utveckling som har förstärkts över tid. Nu beror säkert inte hela skillnaden endast på arbetsmiljön, men vi vet att kvinnor i högre grad än män drabbas av arbetsmiljörelaterade besvär såsom sömnsvårigheter, ångest inför jobbet och svårigheter att på fritiden koppla bort tankarna på jobbet. Frågan om kvinnors sjukfrånvaro och arbetsmiljörelaterade besvär är viktig att utveckla och uppmärksamma för att förbättra arbetsmiljön samt minska sjukskrivningarna och öka välbefinnandet.

Herr talman! Arbetsmiljöverket ska utföra inspektioner för att tillse att arbetsplatser följer lagens krav gällande arbetsmiljö. Antalet inspektioner är dock för litet. Under 2015 var det endast drygt 3 procent av alla arbetsplatser med anställd personal som fick inspektion, och det är en låg siffra.

Vi kristdemokrater föreslår ett system med arbetsmiljödeklarerationer där företaget genom arbetsgivare och arbetstagare får fylla i ett formulär från Arbetsmiljöverket om frågor som rör arbetsmiljön. På så sätt skulle företag behandlas lika, och arbetsgivaren skulle få ett bra stöd i att utveckla företagets arbetsmiljö. Detta är en modell som skulle förenkla och göra det billigare, och det är ett sätt att kunna utveckla arbetsmiljön.

Självfallet finns risker med modellen precis som det gör med många modeller, men Arbetsmiljöverket bör inleda ett försök med arbetsmiljödeklarerationer för att sedan kunna utvärdera utfallet och se om det är något som vi bör permanenta.

Herr talman! Betänkandet tar också upp arbetstidsrelaterade frågor. Att införa kortare arbetstid är något som har gjorts på flera arbetsplatser. På många arbetsplatser har man infört arbetstidsbanker där man som arbetstagare får friheten välja när man vill ta ut den kortare arbetstiden. På andra ställen kan man välja kortare arbetstid mot lägre löneökning, men detta måste vara en förhandling som sker mellan parterna, inte från riksdagen.

Lägre arbetstid kan vara ett sätt att minska stressen genom att fritiden ökar. Men minskad arbetstid kan också öka stressen om samma arbetsuppgifter ska utföras på kortare tid eller om brist på personal gör att arbetsuppgifter blir ogjorda.

Kraftigt höjd timlön kan också leda till att företag inte får plus och minus att gå ihop och att arbetslösheten därmed ökar. Det är nog få som inte vill arbeta mindre med bibehållen lön, men det är naivt att tro att detta inte skulle få andra effekter i form av bland annat ökad stress, minskad lönsamhet och högre kostnader.

Herr talman! Med detta anförande yrkar jag bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 130 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag hoppas att herr talmannen sitter bekvämt i stolen, för detta blir ett långt anförande.

I motionsbetänkandet *Arbetsmiljö och arbetstid* har vi två tillkännagivanden till regeringen. Det första är att arbetsmiljöstrategin i större utsträckning bör omfatta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbete.

Det andra är att regeringen bör vidta åtgärder så att Arbetsmiljöverket kan införa förbättrade rutiner för att ta emot tips och anmälningar. Med anledning av att Alliansen lyckades få majoritet för delar av sin politik har Moderaterna inga reservationer i betänkandet. Däremot har vi olika förslag inom området som behandlas i andra betänkanden, och därför har vi ett antal särskilda yttranden.

I Alliansens motion finns ett yrkande som kommer att behandlas i betänkandet om jämställdhet. Där anser vi att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra arbetsmiljön i kvinnodominerade arbeten.

Vidare föreslår Moderaterna att regeringen vidtar åtgärder för att komma till rätta med kvinnors ohälsa, som även det behandlas i betänkandet om jämställdhet.

Moderaterna har förslag på åtgärder där Arbetsmiljöverket ska utföra tillsyn av utsatta gruppers psykosociala arbetsmiljö, som redan behandlats i budgeten för riket. Eftersom förslaget är utgiftsdrivande tar vi inte upp det till behandling i detta ärende.

Herr talman! Jag har tidigare nämnt att Alliansen har två tillkännagivanden, och det är värt att upprepas. Det ena är att regeringens arbetsmiljöstrategi i större utsträckning ska omfatta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbetsmiljöarbete.

Det är endast 56 procent av alla medarbetare i Sverige som anger att det bedrivs ett systematiskt arbetsmiljöarbete på landets arbetsplatser. Arbetsmiljön är visserligen bra i Sverige utifrån ett internationellt perspektiv, men det är oroväckande att antalet anmälda arbetsolyckor ökar.

En annan oroväckande trend är att antalet anmälningar av arbetsjukdomar bland kvinnor på grund av organisatoriska eller sociala problem har ökat sedan 2009.

Arbetsmarknaden består till stor del av små företag, och de har inte samma resurser som stora företag eller myndigheter att möta de utmaningar som finns när det gäller arbetsmiljö. Det kan vara tillgång till forskning, exempelvis.

Vi anser att staten ska bli bättre på kunskapsspridning och rådgivning och tillhandahålla bättre verktyg för att underlätta det systematiska arbetsmiljöarbetet. Inte minst kan man göra regelverken mer begripliga och enklare. Det ska vara lätt att göra rätt.

Den rödgröna regeringen vill gärna i sin föreställningsvärld utgå från att Sverige fortfarande är uppbyggt av stora industrier, endast offentliga arbetsgivare i välfärden, bruk och kooperativa arbetsgivare. Men statistiken säger någonting helt annat. Det är endast 0,1 procent av våra svenska företag som har mer än 250 anställda. Det krävs ett helt annat synsätt från regeringens sida på de små och medelstora företagen.

Herr talman! Det andra tillkännagivandet – där riksdagen kör över regeringen, för att tala klarspråk – handlar om att regeringen bör vidta åtgärder så att Arbetsmiljöverket kan införa förbättrade rutiner för att ta emot tips och anmälningar.

Riksrevisionen konstaterar att tips och anmälningar skulle kunna användas i högre grad för att upptäcka arbetsplatser med bristfällig arbetsmiljö. Givetvis har det blivit mycket bättre på detta område, men inte tillräckligt. Verksamheten kan förbättras, bland annat genom mer samarbete med andra myndigheter. Ordning och reda ska givetvis råda på svensk arbetsmarknad, annars leder det till en osund konkurrens.

Herr talman! Var femte sysselsatt person hade under 2016 någon typ av besvär som orsakats av arbetet – det handlar om fysiska eller psykiska besvär – som även ger en påverkan på deras fritid. Det är ett enormt resursslöseri med människors liv och kraft, eftersom detta går att förhindra om man arbetar systematiskt och långsiktigt med arbetsmiljön.

Numera handlar det ofta mer och mer om besvär som uppkommer till följd av stress, arbetets innehåll eller dåliga relationer till chefer och arbetskamrater. Givetvis får man inte heller bortse helt från den privata situationen, som kan påverka hur man mår. Tyvärr, herr talman, är det kvinnor som mår allra sämst i arbetslivet – kvinnor som arbetar i välfärdens kärna

och som är våra samhällsbärare. Oftast arbetar de hos en offentlig arbetsgivare som stat, kommun eller landsting. Där måste politiken bli mycket bättre.

En annan orsak är att man inte har tid till återhämtning på jobbet och att man inte kan styra sitt arbetsliv.

Detta handlar i mångt och mycket om att ha frihet över sitt liv, där man ser individen och inte kollektivet, vilket Socialdemokraterna och Vänstern oftast vill göra.

Kvinnors arbetsrelaterade hälsa är en stor jämställdhetsutmaning. Sedan 1980 har kvinnor haft en högre sjukfrånvaro än män. I grunden handlar detta om ha en jämställd arbetsmarknad, och den feministiska regeringen ser ut att misslyckas även på denna punkt.

Arbetslivet är under förändring, och vi kan se att den psykosociala miljön blir allt viktigare, och där måste särskilda insatser göras. Det handlar till stor del om bättre ledarskap ute i organisationen.

Antalet dödsfall på grund av arbetet har hållit sig på en någorlunda jämn nivå under de senaste åren. Men varje dödsfall är givetvis en tragedi för familjen, de anhöriga och arbetskamrater.

Det finns olika orsaker till dödsfall på arbetet. Vissa går givetvis att förebygga och arbeta bort. Men andra är tyvärr rena olyckor som har varit mycket svåra att förutse. Oavsett vilket är det oacceptabelt att en person ska behöva dö på grund av sitt arbete.

Moderaterna ser positivt på att regeringen fortsätter med det arbete som Alliansen påbörjade med att stimulera strategier som ger arbetsmiljöarbetet en mer långsiktig inriktning.

Regeringen har dock missat att arbetsmarknaden inte ser ut som den gjorde för 50 eller för bara 5 år sedan. Vi lever i en värld där informationstekniken håller på att förändra rollen som arbetsgivare och arbetstagare. Arbete och fritid flyter ihop.

Vi kan nog inte föreställa oss den framtida arbetsmarknaden, som möjligen till stor del kommer att bygga på en helt annan ekonomi än livslånga tillsvidareanställningar.

Herr talman! Denna regering är en mästare på att höja skatter, och nu vill man höja skatten även på sjukförsäkringar. Det är ett kontraproduktivt förslag. Om man vill att arbetsmiljön i Sverige ska bli bättre, hur kommer det då sig att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern föreslår en skatt på sjukförsäkringar? Detta kommer endast att leda till att fler måste använda sig av den offentliga vården. Det blir inte bättre för dem som är anställda i den offentliga vården, och det kommer inte att ge människor vård i tid. Det kommer bara att innebära att köerna i vården ökar ytterligare.

Som bekant har vårdköerna fördubblats under den rödgröna regeringen. Vi har längst vårdköer i hela Europa, och nu kommer de att bli ännu längre med detta förslag.

Givetvis vill jag bara påpeka att Stockholms läns landsting, som är alliansstyrt, har kortast vårdköer.

Vänstern föreslår att vi ska arbeta mindre men få fullt betalt. Vem ska betala detta, herr talman? Vänsterns svar är givetvis att detta ska ske genom höjda skatter. Men det är obegripligt hur vi ska kunna behålla en välfärd med ett sådant märkligt förslag som sänker produktiviteten och hela Sveriges ekonomi. Den politiken går inte ihop.

Herr talman! Jag vill påpeka en annan sak när det gäller att handskas med skattebetalarnas pengar. Det är givetvis viktigt att Arbetsmiljöverket går ut med korrekt och saklig information. Men tyvärr har Arbetsmiljöverket just nu slösat bort miljoner kronor på en app som heter The boss. Den drogs senare tillbaka med anledning av att det blev så mycket kritik mot denna informationsinsats. I denna app framställdes arbetsgivare som skurkar, när verkligheten givetvis är den motsatta. Företagarna är några av Sveriges hjältar. Givetvis var intentionen från Arbetsmiljöverket inte att det skulle bli så.

Men mot bakgrund av hur det ekonomiska läget nu ser ut hos Arbetsmiljöverket – man har ett negativt myndighetskaptal och måste låna pengar till driften – är det smått ironiskt att man slösar pengar på ingenting.

Samtidigt ska man flytta 25 medarbetare till Mölndal till en kostnad på ungefär 25 miljoner. 20 av dessa 25 medarbetare finns inte, eftersom det är endast 5 som har arbetat inom området osund konkurrens. Det är inte heller ett bra sätt att handskas med skattebetalarnas pengar. Jag undrar verkligen hur regeringen tänkte när man valde att flytta 25 medarbetare när det finns bara 5.

(Applåder)

Anf. 131 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Erik Andersson för ett intressant anförande, och jag har två frågor till Moderaterna och Erik Andersson.

Jag tycker att det är viktigt att känna till att dessa frågor om arbetsmiljö är mycket ideologiska, även om det kanske inte låter så i denna debatt.

I mitt anförande tidigare sa jag att det var otroligt tydligt att det fanns ideologiska skillnader inför valet 2006 i fråga om vad man ville göra med arbetsmiljöpolicen. Det som hände när regeringen Reinfeldt tog över 2006, som jag nämnde i mitt anförande, var att Alliansen lade ned Arbetslivsinstitutet. Det var ett världsledande institut på forskning om arbetsmiljö. Man valde också att skära ned Arbetsmiljöverkets budget med en tredjedel. Man förstörde verkligen en stor del av arbetsmiljöarbetet och det som så att säga var ryggraden i arbetsmiljöarbetet.

Jag funderar på vad som händer om Alliansen vinner valet. Varför vill Moderaterna lägga ned det nya centret för arbetsmiljökunskap i Gävle som ska öppna i juni? Varför tänker man lägga ned det om Alliansen tar över? Det är en väldigt bra fråga som vi gärna vill ha svar på.

Min andra fråga är: Kommer Moderaterna återigen att göra massiva nedskärningar på Arbetsmiljöverket om de vinner valet?

Anf. 132 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Manhammar för frågan.

Det går inte att lägga ned något som inte finns. Detta center har inte påbörjats än.

När det gäller den första frågan har Sverige ungefär 540 myndigheter. När alliansregeringen tillträdde hade man en reformagenda för Sveriges myndigheter. Arbetslivsinstitutet var en myndighet som du anser var världsledande. Men i mångt och mycket sysslade de också med projekt som sex timmars arbetsdag, som skattebetalarna fick betala. Det är inte någonting som jag tycker att vi ska syssla med här i Sverige.

Det stämmer att Arbetsmiljöverket fick en neddragning av sin budget. Men 2009 ökade pengarna från alliansregeringen till Arbetsmiljöverket. Det märkligaste, herr talman, är att antalet inspektioner ökade under alliansregeringen – även fast man fick mindre pengar. Med ett annat språkbruk skulle vi säga att man ökade sin effektivitet, och det är ju inte fel. Vi ska alltid handskas effektivt med skattebetalarnas pengar.

I vårt budgetförslag för 2018 har vi precis samma budget för Arbetsmiljöverket som Socialdemokraterna. Jag tror alltså inte att svenska folket behöver oroa sig, för arbetsmiljön är en viktig fråga. Jag förstår att socialdemokratin ibland försöker skrämman svenska folket med högerspöket, men det är bara små barn som tror på spöken. Jag tror inte att svenska folket gör det.

Anf. 133 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Det är viktigt att vi förtydligar detta, och det är bra att vi får svar på frågorna. Nu fick jag bara svar på den ena frågan, så jag ska be om svar på den första frågan en gång till.

När det gäller antalet inspektörer före den stora nedskärning som skedde 2006–2007 fanns det 389 inspektörer på Arbetsmiljöverket år 2006. År 2011 var de 251, och det minskade till och med ännu mer sedan. Inspektionerna har minskat över tid – ganska allvarligt. Det är en stor minskning från 2006 till i dag.

Nu försöker man få tillbaka en hel del inspektörer, vilket har varit svårt. Det har varit ganska mycket pensionsavgångar, men under det senaste året har antalet äntligen ökat – från 243 inspektörer 2016 till 286 nu vid årsskiftet. Man siktar på att ligga på 300 igen, så man siktar på att komma tillbaka. Men man är långt ifrån den goda nivå man ändå hade före 2007.

Den viktigaste frågan är dock, återigen, en annan. Det är ett faktum – och Moderaterna har redan yrkat på detta här i riksdagen – att man vill lägga ned det nya centret för arbetsmiljökunskap som ska samordna den forskning som finns. Det har ju varit ett problem att den forskning som finns kring arbetsmiljökunskap i dag har blivit fragmenterad. Den finns i olika delar av landet, alltifrån uppe vid Luleå universitet till i Lund, Linköping och Gävle. Det blir fragmenterat, och det finns ingen samordning. Vi behöver ha en samordning.

Varför vill Moderaterna lägga ned detta? Det öppnas den 1 juni; efter lång tid har vi fått till detta, och det ska nu byggas upp. Varför vill man lägga ned det? Är det ideologiskt betingat, eller vad är skälet till att man vill lägga ned det?

Anf. 134 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Det blir lite märkligt när du säger att vi ska lägga ned någonting som inte finns, Magnus Manhammar.

När det gäller Arbetslivsinstitutet ansåg Alliansen att forskningen skulle ske just vid de akademiska lärosätena – på universitet och högskolor – precis som i dag. Nu vill Socialdemokraterna rycka bort den forskningen från de akademiska lärosätena och bilda en helt ny myndighet. Må så vara, men vi kan inte lägga ned någonting som inte finns. Vi har inte lagt pengar på detta i budgeten, men vi anser att forskning som gäller arbetsområdet ska ligga på våra universitet och högskolor – precis som att mycket annan forskning bedrivs där. Det är inte så märkligt.

Herr talman! Jag tycker alltså att det retoriska greppet att säga att vi lägger ned någonting som inte finns är märkligt. Jag tror också att svenska folket vet bättre.

Anf. 135 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag noterade att Erik Andersson sa att det blir lägre produktivitet med kortare arbetstid. Det är ju en liten missuppfattning av vad produktivitetsbegreppet innebär; det är alltså produktion per arbetad timme. Om jag skulle försöka korrigera alla missförstånd i Erik Anderssons inlägg skulle jag dock behöva vara kvar här hela kvällen.

Min fråga rör sig lite grann kring det glädjande i att Erik Andersson nu har uppmärksammat att kvinnor många gånger har dåliga arbetsvillkor. Jag försökte reda ut vad det är som ska göras för att förbättra kvinnors arbetsvillkor och hur man från Moderaternas sida nu vill till exempel komplettera sin tidigare politik – det som har nämnts om att lägga ned Arbetslivsinstitutet och dra ned på Arbetsmiljöverket – med en del andra åtgärder för att förbättra kvinnors arbetsvillkor.

Om jag tittar på Moderaternas politik generellt förstår jag det som att man bland annat vill ta de områden där kvinnor uppenbarligen har det svårare än män på arbetsmarknaden, det vill säga där man har otrygga anställningsvillkor och sådant, och tänka: Det ska vi ha mer av. Det skulle alltså på något märkligt, uppochnedvänt och magiskt sätt förbättra kvinnors arbetsvillkor om man till exempel utvidgade arbetsgivares möjligheter att behandla arbetstagare godtyckligt.

Till exempel vill man förlänga provanställningstiden och minska de regleringar som lagen om anställningsskydd ger. Man vill från Moderaternas sida även kraftigt minska skatteintäkterna, och därmed skulle de kvinnor som i dag har få kollegor få ännu färre kollegor. Jag skulle vilja veta hur detta i Erik Anderssons föreställningsvärld kan förbättra kvinnors arbetsvillkor.

Anf. 136 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Om jag förstår frågan rätt handlar den om hur den moderata politiken allmänt kan förbättra kvinnors arbetsvillkor. Eller har jag uppfattat det fel, med tanke på att min anförande innehöll så många oklarheter?

Det är ju så här, herr talman, att Vänsterpartiet tror sig arbeta för ökad jämställdhet. I själva verket innebär dock deras politik att kvinnor får mindre att säga till om. Vi kan titta på det historiskt sett – ta bara lagförslaget om vinster i välfärden. Man vill med det förslaget förbjuda främst kvinnliga företagare, för de allra flesta företagarna inom valfriheten är kvinnor. Det handlar också om att exempelvis kunna välja arbetsgivare. När jag växte upp hade vi två tv-kanaler, och det var enbart stat, kommuner och landsting som levererade välfärd. Det är ingen bra situation för kvinnorna.

Jag känner väldigt många som arbetar inom sjukvården, och de tycker att det är ypperligt att de har fler arbetsgivare att välja på. De tycker att det är ypperligt att det finns många kvinnliga företagare inom exempelvis vård- och omsorgssektorn. De tycker att det är ypperligt att ha en nära relation till sin chef, vilket man inte får i en större organisation. Då förbättras kvinnors hälsa, och arbetsmiljön blir också bättre.

Anf. 137 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på några av mina frågor, men det gjorde inte så mycket eftersom Erik Anderssons inlägg var väldigt skojigt på många andra sätt.

Det var bland annat intressant att hans historiska perspektiv utgjordes av att nämna en proposition som ska läggas fram om några veckor och där debatten har förts det senaste året. Jag förstår att det kanske är problematiskt för Erik Andersson att gå längre tillbaka i historien när det gäller jämställdhetsfrågorna; man har ju motsatt sig kvinnlig rösträtt och sedan fortsatt på den vägen.

Jag håller mig ändå kvar vid det Erik Andersson tog upp i diskussionen om vinster i välfärden, där det mycket riktigt är många kvinnor som arbetar. Erik Anderssons parti, tillsammans med andra kollegor och nu Sverigedemokraterna, kämpar med näbbar och klor för rätten att ta skattepengar och överföra dem till privata vinster i stället för att till exempel använda dem till att ge de anställda kvinnorna och männen inom välfärden fler kollegor. Det är liksom det viktigaste; dragningsrätten på skattepengarna är central för Erik Andersson.

Självklart är det så, vilket alla känner till, att de stora bolag som är inne och plockar ut pengar från dessa verksamheter naturligtvis – i likhet med andra stora företag i Sverige – huvudsakligen leds av män.

Men jag frågar igen hur färre kollegor och sämre anställningstrygghet ska hjälpa olika personer på arbetsmarknaden, men särskilt kvinnor, att få en bättre arbetssituation och en bättre arbetsmiljö. Nu när vården togs upp kan jag väl också slänga in frågan om Erik Andersson ser till exempel Nya Karolinska sjukhuset som ett föredöme i det avseendet.

Anf. 138 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Nu tycker jag att vänsterpartisten Ali Esbati nästan förminskar mig när han säger olika saker.

För det första röstade högern faktiskt inte emot rösträttsreformen och kvinnlig rösträtt. Jag tycker alltså att du ska gå och läsa i historieboken, Ali Esbati.

För det andra har vi ingen politik för att det ska bli färre händer i vården. Ärligt talat är det snarare så att de höga skatter som vi har på arbete i dag gör att folk inte vill jobba extra i vården.

Jag har en vän som är sjuksköterska. Han säger att han inte kan ta några fler pass eftersom han då får betala så hög statlig skatt. Det är galet att vi lever i ett land där en sjuksköterska ska betala statlig skatt. Det resulterar i att man kanske inte jobbar extra eftersom mer än hälften går till staten och man får mindre än hälften i sin egen plånbok.

Vi har ingen politik där vi säger att det ska vara färre händer i vården. Vi vill tvärtom snarare ha fler händer i vården. Stockholms läns landsting är ett ypperligt exempel på hur man kan göra, då man ger sjuksköterskor som vill specialistutbilda sig möjligheten att få lön under utbildningen. Det är jättebra, för det är väl antalet personer inom vården som är viktigt, och det är svårt att få tag på personal, exempelvis sjuksköterskor.

Vi är jätteglada att Stockholms läns landsting har den här satsningen för att man ska kunna få fler händer i vården.

Skattehöjningarna som ni föreslår på arbete – jag tror att regeringen har höjt skatten med 40 miljarder nu – är av ondo för Sverige och för alla som arbetar i välfärden.

Anf. 139 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Liberalernas reservation 2 under punkt 1. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Herr talman! Det är viktigt att i den här debatten betona att en god arbetsmiljö kanske är en av de viktigaste förutsättningarna för att man ska klara av ett långt och hållbart arbetsliv. Det bidrar såväl till produktivitet i samhället som till högt deltagande på arbetsmarknaden och till att vi kan klara av att ha en hög sysselsättningsgrad.

För att uppnå det behövs givetvis en tydlig och effektiv arbetsmiljölagstiftning där arbetsgivaren har skyldigheter att förebygga både den psykiska och fysiska ohälsan. Det handlar om fysisk arbetsmiljö för att förhindra skador, vilket är ganska självklart, men också om diskriminering, trakasserier, mobbning och en psykosocial arbetsmiljö som man faktiskt måste ta på allt större allvar.

Herr talman! Liberalerna anser att det är viktigt att arbetsgivare ges rätt förutsättningar för att organisatoriskt förebygga arbetsmiljöskador, både psykiska och fysiska. Det kan till exempel handla om utbildningar, men det handlar också om att fånga upp statistik att kunna gå vidare med för att förebygga skador på ett konstruktivt sätt.

En särskilt oroväckande trend är att anmälningarna av arbetssjukdomar bland kvinnor till följd av organisatoriska och sociala problem har ökat sju år i rad. Det är också mycket allvarligt att det är i de politiskt styrda organisationerna, våra offentliga organisationer, som utbrändheten och de psykiska skadorna ökar allra mest.

Vi politiker, i våra organisationer, är världsmästare på att straffa ut människor från arbetsmarknaden och ge dem sjukskrivning. Det är inte acceptabelt. Det här måste vi bli mycket bättre på att förebygga.

Liberalerna konstaterar i dag att vi har väldigt stora problem inte bara i arbetslivet utan i hela samhället just med psykisk ohälsa. Det är ett globalt problem som säkert har vissa gemensamma drag i västvärlden och i länder där man är snarlik oss. Men det är, herr talman, ett stort problem här i Sverige.

Den psykiska ohälsan är i dag den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning, och bland kvinnor är det den vanligaste orsaken. Värst är det bland dem som jobbar i offentlig sektor.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen faktiskt behöver vidta ordentliga ytterligare åtgärder i linje med vad som anförs i det här betänkandet för att säkra arbetsmiljön på alla arbetsplatser i alla miljöer och för alla medarbetare.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 mars.)

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2017/18:134 Riksrevisionens rapport om inkomsteffekter av bruksvårdssystemet

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 mars

2017/18:415 Statliga veterinärers försäljning av djurfoder

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:416 Bristen på tandläkare

av *Solveig Zander* (C)

till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:417 Regionala skyddsombud

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 mars

2017/18:961 Utsläppen från vägtrafiken

av *Maria Malmer Stenergård* (M)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2017/18:962 Situationen i turkiska fångelser

av *Yasmine Posio Nilsson* (V)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:963 Bristande konsekvensutredningar i Regeringskansliet

av *Andreas Norlén* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2017/18:964 Situationen i Ghouta

av *Jamal El-Haj* (S)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:965 Namnbyte på Republiken Kina (Taiwan)

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:966 Skatteverkets namnbyte på Republiken Kina (Taiwan)

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:967 Värdet av förnybar elexport

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2017/18:968 Skattemedel till tvivelaktiga integrationsprojekt

av *Markus Wiechel* (SD)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:969 LAN-spel och omreglerad spelpolitik

av *Isabella Hökmark* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:970 Korruption

av *Johan Nissinen* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:971 Rättssäker asylprocess

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:972 Äganderätt och skog

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:973 Resurser för internationella insatser

av *Hans Wallmark* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:974 Etableringen av prämtrafiken

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 7 mars

2017/18:787 Brister inom äldreomsorgen

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

**2017/18:788 Prostatacancer – konkreta åtgärder för att korta vårdkö-
erna**

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:789 Uppdaterad nationell cancerstrategi

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:796 Ökad antibiotikaresistens

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:799 Nästa generaldirektör för Fortifikationsverket

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:806 Våldet mot socionomer

av *Thomas Finnborg* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:816 Stärkt skydd i skönhetsbranschen

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:817 Mellanboende

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2017/18:818 Suicidprevention bland unga asylsökande

av *Lotta Olsson* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:821 Bristen på personal inom äldreomsorgen

av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2017/18:837 Miljöcertifieringar

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2017/18:850 Miljömärkningen Svanen

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2017/18:830 Straffnivåer för samröre med terrororganisation

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:829 Polisens inre utlänningskontroller och verkställighet

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:836 Utvisning av EU/EES-medborgare på grund av brott

av *Tomas Tobé* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:831 Komplettering av datalagringsförslag

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:820 De långa köerna till BUP

av *Katarina Brännström* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:832 Långa köer till BUP

av *Lotta Olsson* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:833 De växande vårdköerna

av *Marta Obminska* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:835 Lika villkor för vårdgivare

av *Lars Beckman* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:838 Nationellt tiggeriförbud

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:841 Mängdrabatt för lagöverträdare

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:840 Straff för sexualbrott

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:839 Kriminalvårdens återrapporteringskrav
av *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:842 Läkemedlet Naloxon

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:851 Inkomsteffekter av bruksvärdessystemet

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:843 Arbetsförmedlingen

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:845 Kapaciteten hos Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

av *Lars Püss* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:846 Falsk matinformation

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:847 Framtiden för skärgårdsfisket

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:848 Flykten från polisen

av *Mikael Cederbratt* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:852 Direktdemokrati i fackliga organisationer

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:855 Postnords leveranstider

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:853 Sveriges, EU:s och Turkiets användning av Interpol

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:856 Kostnaden för bekämpning av invasiva främmande arter

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:861 Pendlingssituationen i Uppsala

av *Agneta Gille* (S)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:844 Undermålig militär utrustning till kvinnor

av *Lotta Olsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:857 Kvinnors arbetsmiljö inom försvaret

av *Erik Andersson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:859 Åtgärder för unga med psykisk ohälsa

av *Erik Andersson* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:860 Psykisk ohälsa bland barn och unga

av *Erik Andersson* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:858 Polisens tillgång till elpistolerav *Sten Bergheden* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:867 Taxiförarlegitimation för nyanländaav *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:863 De långa handläggningstiderna hos NFCav *Lars-Arne Staxäng* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:870 Arbetet vid Nationellt forensiskt centrumav *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:869 Livstids fängelse för mordav *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:868 Utvisning på grund av brottav *Tomas Tobé* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:871 Kriminalvårdens transporter av frihetsberövadeav *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:865 Fördubblad kränkingsersättning till brottsofferav *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:866 En översyn av artskyddsförordningenav *Maria Malmer Stenergard* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:872 Narkotikabrottslighetav *Anders Hansson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:878 Omställningen till ny teknik i Västerbottenav *Isak From* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:875 Växande vårdköer och regionala skillnaderav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:883 Prestationsbaserade satsningar riktade till barn- och ungdomspsykiatriav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:884 Prestationsbaserade riktade satsningarav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:874 Utvecklingen av migrationspolitiken i Tyskland och Frankrikeav *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:876 Förberedande åtgärder för ett ökat flyktingmottagandeav *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:877 Migrationsverkets utgifts- och verksamhetsprognos
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:887 Tillämpning av praxis gällande arbetstillstånd
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:879 Utökade möjligheter till arbetsplatsinspektioner
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:880 Verktyg vid inre utlänningskontroll
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:882 Turkiets agerande i Afrin
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:881 Dublinärenden och asylavslag i Sverige
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:885 Kriskommission till fler landsting
av *Anders Hansson* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:892 Bristande jämställdhet hos Arbetsförmedlingen
av *Jessica Polfjärd* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:901 Arbetsförmedlingen och jämställda insatser
av *Erik Andersson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:891 Förbättrad sex- och samlevnadsundervisning
av *Jessica Polfjärd* (M)
till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

2017/18:893 Försäkringskassan och regeringens direktiv
av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2017/18:894 Fikru Maru
av *Ulla Andersson* (V)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:895 Arbetskraftsinvandring
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:898 Biografmomsen
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2017/18:897 Polishundar
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:896 Butiksstölder
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:900 Brottligheten mot företagare
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:899 Bättre integration
av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:910 Resemöjligheter vid funktionsnedsättning
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:908 Brist på yrkeschaufförer
av *Jan Ericson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:903 Kompetensbrist och konkurrenskraft
av *Jan Ericson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:904 Prognoser gällande arbetslöshet
av *Jan Ericson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:907 Arbetsmiljöstrategin och kompletterande åtgärder
av *Erik Andersson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:909 En nollutläppsstrategi för industrin
av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:914 Ett treterminssystem
av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:915 Utökad undervisningstid
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:916 Ökad trygghet i skolan
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:920 Lärares arbetsmiljö
av *Erik Andersson* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:918 Långtidsarbetslösheten och psykisk ohälsa
av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:917 Fler jobb i Värmland
av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:923 Förordningen om kommunalekonomisk utjämning
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:941 Försenade betalningar av EU:s jordbruksstöd
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:921 Invasiva främmande arter
av *Åsa Coenraads* (M)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:951 Statistik över varsel

av *Jessika Roswall* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:929 Kompetens för att möta hedersrelaterat våld och förtryck

av *Erik Andersson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:922 Social sammansättning i skolan

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:942 Lärarbrist

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:931 Personaltätheten i förskolan

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:943 Antalet förskoleplatser

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:944 Utformning av ersättning till markägare

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

**2017/18:934 Byggnade av skyddsrum vid nybyggnation av flerbo-
stadshus**

av *Gunilla Nordgren* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:927 Alternativa finansieringslösningar

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:940 Exitskatten

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:938 Deepfakes

av *Lotta Finstorp* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:932 Crowdfunding och crowd lending som finansieringslösningar

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:933 Migrationsverkets effektivitet

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:925 Utvisning av entreprenörer

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:926 Skatteregler för generationsskiften

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.52,
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Hyresrätt	1
Civilutskottets betänkande 2017/18:CU9.....	1
Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD).....	1
Anf. 2 MATS GREEN (M)	3
Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD)	4
Anf. 4 OLA JOHANSSON (C).....	6
Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V)	7
Anf. 6 OLA JOHANSSON (C) replik.....	10
Anf. 7 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	10
Anf. 8 OLA JOHANSSON (C) replik.....	11
Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	11
Anf. 10 MATS GREEN (M) replik.....	12
Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	12
Anf. 12 MATS GREEN (M) replik.....	13
Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	13
Anf. 14 ROBERT HANNAH (L).....	14
Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	16
Anf. 16 ROBERT HANNAH (L) replik	16
Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	17
Anf. 18 ROBERT HANNAH (L) replik	17
Anf. 19 LARS ERIKSSON (S).....	18
Anf. 20 EMMA HULT (MP)	19
Anf. 21 ROBERT HANNAH (L) replik	21
Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik.....	21
Anf. 23 ROBERT HANNAH (L) replik	21
Anf. 24 EMMA HULT (MP) replik.....	22
Anf. 25 MATS GREEN (M) replik.....	22
Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik.....	22
Anf. 27 MATS GREEN (M) replik.....	23
Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik.....	23
(Beslut fattades under § 10.)	24
§ 5 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården.....	24
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU18	24
Anf. 29 EMMA HENRIKSSON (KD).....	24
Anf. 30 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	25
Anf. 31 PER RAMHORN (SD)	27
Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C)	29
(forts. § 7).....	30
Ajournering.....	30
Återupptaget sammanträde.....	30
§ 6 Frågestund	31
Anf. 33 TALMANNEN	31
<i>Växande vårdköer.....</i>	<i>31</i>
Anf. 34 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	31

Anf. 35 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	31
Anf. 36 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	31
Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
<i>Etableringsjobben</i>	32
Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	32
Anf. 39 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
Anf. 40 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	33
Anf. 41 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	33
<i>Utlokaliseringen av myndigheter</i>	33
Anf. 42 PETER HELANDER (C).....	33
Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	33
Anf. 44 PETER HELANDER (C).....	34
Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	34
Anf. 46 PETER HELANDER (C).....	34
<i>Åldersbedömningar av ensamkommande</i>	34
Anf. 47 KARIN RÅGSJÖ (V).....	34
Anf. 48 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	35
Anf. 49 KARIN RÅGSJÖ (V).....	35
Anf. 50 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	35
<i>Stöd till elever med särskilda behov</i>	35
Anf. 51 BENGT ELIASSON (L)	35
Anf. 52 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	36
Anf. 53 BENGT ELIASSON (L)	36
Anf. 54 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	36
<i>Vårdköerna</i>	36
Anf. 55 EMMA HENRIKSSON (KD).....	36
Anf. 56 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	36
Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD).....	37
Anf. 58 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	37
<i>Åtgärder för kvinnors hälsa</i>	37
Anf. 59 YASMINE LARSSON (S).....	37
Anf. 60 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	38
Anf. 61 YASMINE LARSSON (S).....	38
Anf. 62 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	38
<i>Insatser för att locka tillbaka sjuksköterskor till vården</i>	38
Anf. 63 LENA ASPLUND (M).....	38
Anf. 64 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	39
Anf. 65 LENA ASPLUND (M).....	39
Anf. 66 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	39
<i>Förutsättningarna för kvinnliga elitidrottare</i>	39
Anf. 67 EMMA HULT (MP)	39
Anf. 68 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	40
Anf. 69 EMMA HULT (MP)	40
Anf. 70 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	40
<i>Motverkande av islamistiskt inflytande i politiken</i>	40
Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD)	40
Anf. 72 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	41
Anf. 73 MARKUS WIECHEL (SD)	41
Anf. 74 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	41
<i>Rätten till personlig assistans</i>	41

Anf. 75 ANDERS W JONSSON (C)	41
Anf. 76 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	42
Anf. 77 ANDERS W JONSSON (C)	42
Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	42
<i>Situationen på Nya Karolinska</i>	43
Anf. 79 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S)	43
Anf. 80 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	43
Anf. 81 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S)	43
Anf. 82 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	43
<i>Klimatomställningen i transportsektorn</i>	44
Anf. 83 MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 84 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	44
Anf. 85 MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 86 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	44
<i>Valfrihet i välfärden</i>	45
Anf. 87 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	45
Anf. 88 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	45
Anf. 89 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	45
Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	45
<i>Gymnasiearbetet</i>	46
Anf. 91 IDA DROUGGE (M)	46
Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	46
Anf. 93 IDA DROUGGE (M).....	46
Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	47
<i>Resurser till omsorgen</i>	47
Anf. 95 VERONICA LINDHOLM (S).....	47
Anf. 96 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	47
<i>Ansvar för vägarna</i>	48
Anf. 97 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	48
Anf. 98 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	48
<i>Tillståndsplikt för myggbekämpning vid nedre Dalälven</i>	48
Anf. 99 SOLVEIG ZANDER (C)	48
Anf. 100 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	49
<i>Ansvar för vägunderhåll</i>	49
Anf. 101 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	49
Anf. 102 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	49
<i>Beställansvar i åkerinäringen</i>	50
Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (S)	50
Anf. 104 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	50
<i>Kvinnligt företagande</i>	50
Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M)	50
Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	51
<i>Lagrådets kritik mot förslaget om vinstbegränsning i välfärden</i>	51
Anf. 107 ERIK BENGTZBOE (M)	51
Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	51
<i>Sjukvården i Stockholm</i>	52
Anf. 109 MATTIAS VEPSÅ (S)	52

Anf. 110 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	52	Prot. 2017/18:81
<i>Barnbidragets framtid</i>	53	8 mars
Anf. 111 TERESA CARVALHO (S).....	53	-----
Anf. 112 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	53	
§ 7 (forts. från § 5) En ny beslutsprocess för den		
högspecialiserade vården (forts. SoU18).....	53	
Anf. 113 KARIN RÅGSJÖ (V).....	53	
Anf. 114 BENGT ELIASSON (L)	56	
Anf. 115 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	57	
(Beslut fattades under § 10.).....	59	
§ 8 Arbetsmiljö och arbetstid.....	59	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU8.....	59	
Anf. 116 MAGNUS MANHAMMAR (S)	59	
Anf. 117 MAGNUS PERSSON (SD)	61	
Anf. 118 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	63	
Anf. 119 MAGNUS PERSSON (SD) replik	63	
Anf. 120 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	64	
Anf. 121 MAGNUS PERSSON (SD) replik	64	
(forts. § 11).....	65	
Ajournering.....	65	
Återupptaget sammanträde	65	
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats den 7 mars.....	65	
JuU18 Unga lagöverträdare	65	
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde.....	67	
CU9 Hyresrätt.....	67	
SoU18 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade		
vården	68	
§ 11 (forts. från § 8) Arbetsmiljö och arbetstid (forts. AU8).....	70	
Anf. 122 MARCO VENEGAS (MP)	70	
Anf. 123 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	71	
Anf. 124 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	72	
Anf. 125 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	73	
Anf. 126 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	73	
Anf. 127 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	73	
Anf. 128 ALI ESBATI (V).....	73	
Anf. 129 ERIK SLOTTNER (KD).....	76	
Anf. 130 ERIK ANDERSSON (M)	77	
Anf. 131 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	80	
Anf. 132 ERIK ANDERSSON (M) replik	80	
Anf. 133 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	81	
Anf. 134 ERIK ANDERSSON (M) replik	81	
Anf. 135 ALI ESBATI (V) replik	82	
Anf. 136 ERIK ANDERSSON (M) replik	82	
Anf. 137 ALI ESBATI (V) replik	83	
Anf. 138 ERIK ANDERSSON (M) replik	83	
Anf. 139 BENGT ELIASSON (L)	84	
(Beslut skulle fattas den 14 mars.).....	84	
§ 12 Bordläggning.....	85	
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	85	

Prot. 2017/18:81	§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	85
8 mars	§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	86
-----	§ 16 Kammaren åtskildes kl. 17.15.	93

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2018